

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BAVUL

Hayat bir yolculuktur, yanınızda bulunun.

Ocak 2022
Sayı: 76
Fiyat: 14 TL
KKTC: 15 TL

Takvim, Ayrac
Bardak Altığı, ve
Poster hediyeli!

ISSN 2688-1173
0 472 24961 1027

"Aşk ölümsüzdür; sureti değişebilir
ama özü değişmez"
Vincent Van Gogh

Ataol Behramoğlu • Sevin Okyar • Cengiz Bozkurt • Ozan Ketr • Hawdar Ergülen • Sükrü Erhas • Aysen Sahin • Emre Kongar • Gökhan Horzum
Kaan Sezyum • Celine Symbiosis • Uğur Akkurt • Barış Akpolat • Gül Çetin • Almula Türedi • Sama Bada • Fulya Özlem • Halil İbrahim Sağlam
Doğuş Şahin • Ali Deniz Uslu • Aydılgö • Şule Birkan Şengün • Süleyman İleri • Yunus Emre Ceren • Önder Abay

Eric Jager

Son Düello

İthaki Arşiv

Ortaçağ
Fransa'nda
Suç, Skandal
& Düelloyla
Yargının Gerçek
Hikâyesi

Amerikan kapitalizminin
kurbanlarından
Fransa'daki son şövalye
düellosuna, motosiklet
çetelerinden Oxford
İngilizce Sözlüğü'nün
hazırlanışına kadar
dünya tarihinden ilgi
çekici olaylar ve
hayatlar İthaki Arşiv
kitaplığında.

Jessica Bruder

Göçebeler Diyarı

İthaki Arşiv

Yirmi Birinci
Yüzyılda
Amerika'da
Hayatta Kalmak

Hunter S. Thompson

Cehennem Melekleri

İthaki Arşiv

Kanunsuz
Motosiklet
Çetelerinin
Tuhaf ve
Korkunç
Efsanesi

ithaki

/ithakiyayinlari

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

/ithakiyayinlari

Mehmet Ali & Akşamsefası

OCAK

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

ŞUBAT

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

MART

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

NİSAN

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

MAYIS

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

HAZİRAN

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

TEMMUZ

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

AĞUSTOS

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

EYLÜL

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

EKİM

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

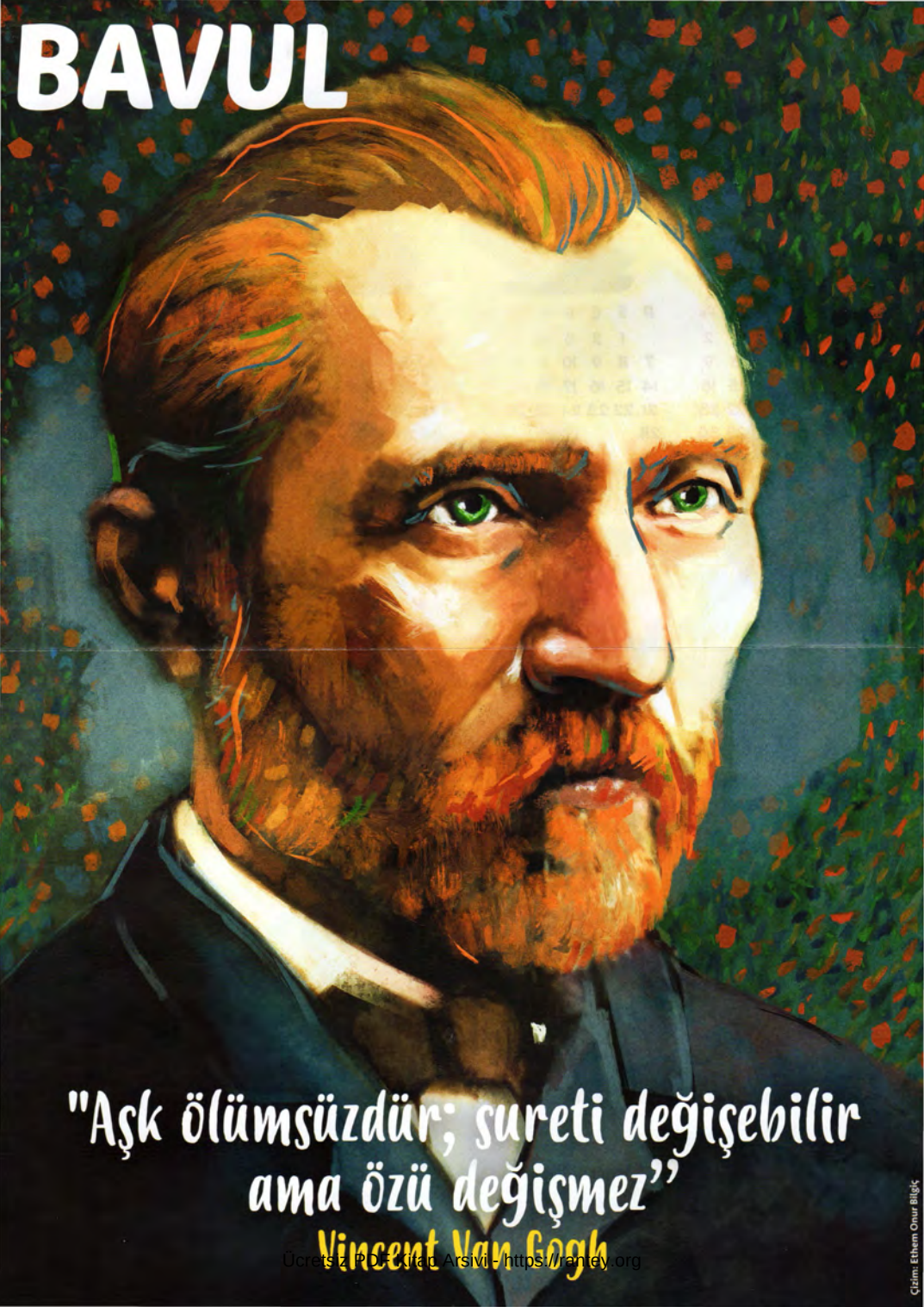
KASIM

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

ARALIK

P	S	Ç	P	C	Ct	Pa
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

BAVUL

"Aşk ölümsüzdür; sureti değişebilir
ama özü değişmez"

Vincent Van Gogh

Ücretsiz PDF E-kitap Arşivi - <https://ranney.org>

BAVUL

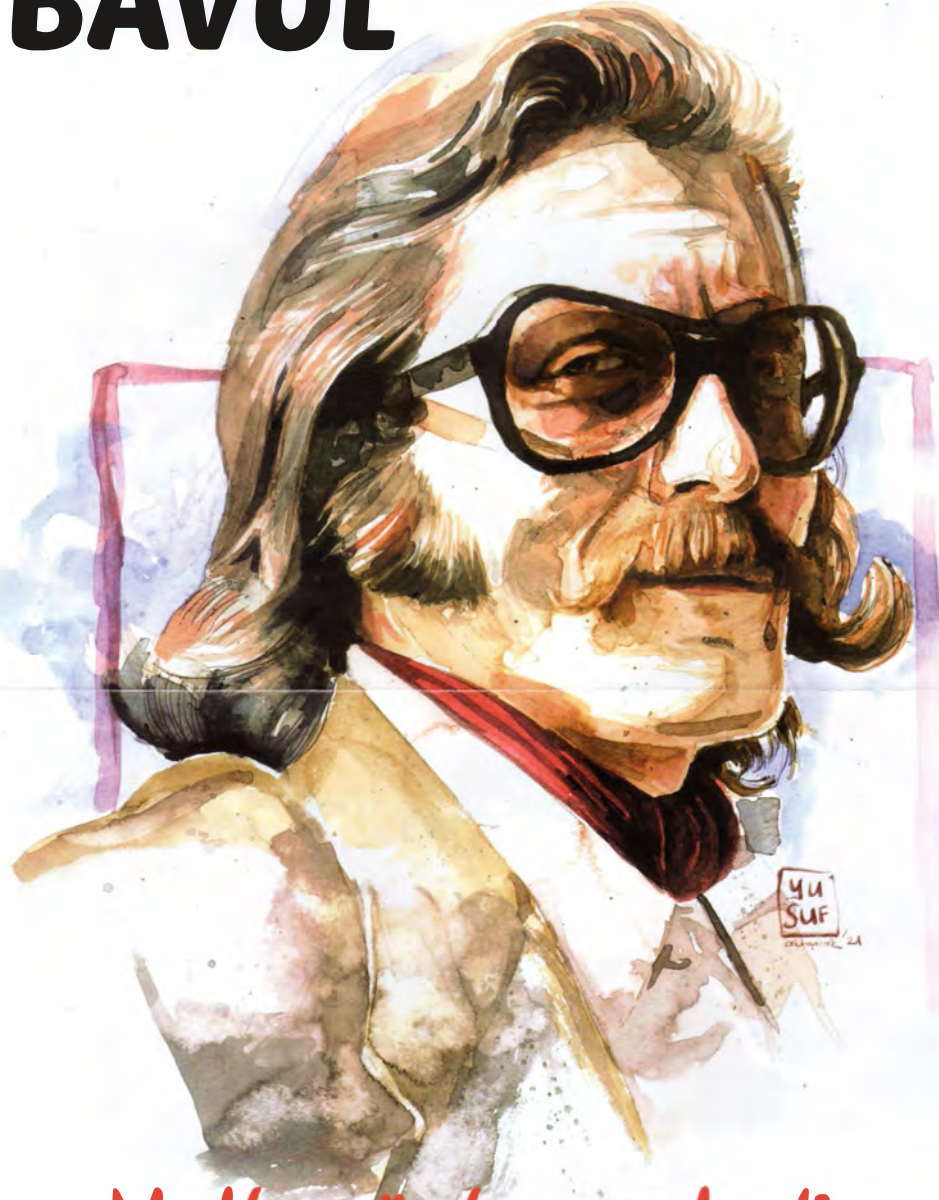

Gerçek, her zaman
bir kuyunun dibinde değildir.

Ücretsiz E-kitaplar için <http://www.yedigözluk.org>

Edgar Allan Poe

BAVUL

Mutlu günler vaat ediyor
Sana yıllar ömür boyu

Ücretsiz PDF Kitap Aşivi - <https://irantey.org>

Cem Karaca

Bir çocuk öldüğünde ...

CENGİZ BOZKURT

Karanlık bir dönemden geçiyoruz. Dünya daha karanlık dönemler yaşamıştır ama bu herkesin göya her şeyden haberdar olduğu bilişim çağında 'bilinçli'; sosyal medya üzerinden örgütlü kötülük insanlığın kolektif vicdanını kemiriyor, zamanın ruhunu karartıyor.

Sanırım 4-5 yıl kadar önceydi, Zekeriyaköy'de pijamasıyla bir çocuk kaybolmuş, herkes sosyal medyada seferber olmuş, profiline çocuğun fotoğrafını koymuş, irtibat telefonları aracılığıyla çocuğun yeri tespit edilip ailesine hayırlı haberi vermek için insanlar sıraya girmişti. Başlangıçta iyi niyetle herkesin çırpındığı arama kurtarma çalışmaları kısa bir sürede sosyal medyada kutuplaşmış Türkiye'nin bir çocuk üzerinden hesaplaşmasına dönüşmüş, ailenin seküler olması, anne babanın yaşam tarzı dahil birçok konuda inanılmaz yorumlar yapılmış ve neredeyse 'çocuk bizim cennatın değil boş verin, ölsün' noktasına kadar gelmişti. Akiselim bir insanın okuduklarına inanamayacağı yorumlar hiç bir mahcubiyet duyulmadan pervasızca yapılmıştı. İşte memleketinden hiçbir zaman, darbe dönemleri dahil, umudunu kesmeyen

ben tarifsiz bir karamsarlığa kapılmıştım. Derin, onarılmaz yaralar açılmıştı ruh dünyamda. Zaman içinde bu toplumsal vicdansızlığın daha da geniş kesimler tarafından kabul görüp kolektif bir şizofreniye evrildiğine şahit olup, suskunlугun zarafetli kollarında aramıştım teselliyi.

24 Kasım 2016 yılında üçüncü kızım Ada doğdu. Onun doğumundan 5 gün sonra Adana'nın Aladağ ilçesinde bir tarikat yurdunda yangın çıktı. Aileleri tarafından yurda yerleştirilmiş 11 kız öğrencinin cesedi yanmış halde birbirine sarılmış halde bulundu. Bu sefer seküler kesimden çalakalem, hassasiyetsiz, tepeden bakan, 'Tabii ki böyle olur işte, biz hep demiştik' türü yanan kız çocukların acısını, yasını paylaştırmaktan uzak, kibir dolu yorumlar.

İnsan aklını kaybedebilir. Bir çocuğun ölümüne üzülmek ya da onun acısını yüreğinde hissetmek için anne baba olmaya gerek yok. Empati duygusu biraz gelişmiş, vicdan sahibi birey susar ve saygı duyar, klavyenin başına geçip haklılığına bahane, mazeret arayıp 'yorum' yapmaz.

Yörük kızı Müslüme ve diğer hayatını kaybetmiş tüm çocuklar için konuşuyorum.

Yakın geçmişte sınır komşumuz Suriye'de iç savaşta öldürülen 12 binin üzerinde çocuk adına konuşuyorum. 'Çatışmalarda ölen her bir savaşçı için 5 masum çocuğun hayatını kaybettiğini düşünmek utanç verici' demiş Save the Children'ın CEO'su Paul Ronalds 2019'da. Değişen bir şey var mı?

Karanlık bir dönemden geçiyoruz. Dünya daha karanlık dönemler yaşamıştır ama herkesin göya her şeyden haberdar olduğu bilişim çağında 'bilinçli', sosyal medya üzerinden örgütlü kötülük insanlığın kolektif vicdanını kemiriyor, zamanın ruhunu karartıyor.

İkinci Dünya Savaşı'nda ilk atom bombasını Hiroşima'ya atan Amerikalı pilot Thomas Wilson Ferebee geçtiğimiz ay, 4 Kasım 2021'de, 81 yaşında öldü. 6 Ağustos 1945 günü Japonya'nın Hiroşima kentine atom bombasını atan ve 30 yıl önce albay rütbesiyle ABD ordusundan emekli olan Ferebee kendisini suçlu hissetmediğini ancak 80 bin insanın ölümüne, 75 bin kişinin de yaralanmasına üzüldüğünü söylemişti.

Fazla söze gerek yok bir çocuk öldüğünde dünya bir saliseliğine de olsa durur, gören göze, hisseden kalbe, yüce gönüllü insanlara, o kısacık anda içi yananlara.

Nazım Hikmet Ran'a saygıyla...

Kız Çocuğu

Kapıları çalan benim
Kapıları birer birer.
Gözünüze görünemem
Göze görünmez ötüler.

Hiroşima'da öleli
oluyor bir on yıl kadar.
Yedi yaşında bir kızım,
büyümez ölü çocuklar.

Saçlarını tuştusu önce,
gözlerim yandı kavruıldı.
Bir avuç kül oluverdim,
külüm havaya savruıldı.

Benim sizden kendim için
hiçbir şey istediğim yok.
Şeker bile yiyemez ki
kağıt gibi yanan çocuk.

Çalıyorum kapınızı, teyze,
amca, bir imza ver.
Çocuklar öldürülmesin
şeker de yiyebilsinler.

ATAOL BEHRAMOĞLU

Kim bu Coriolanus?

Açlığın yol açtığı bir halk isyanıyla başlayan oyunda bu halk kitleleri, çoğu Coriolanus'a ait "bilinçsiz, korkak güruh, kahrolsunlar, gebersinler, pis kokulu kararsız sürü" vb. aşağılayıcı sözlerle nitelenmekte, hor görülmektedir...

Shakespeare'in 1607-1608 yıllarında yazdığı "Coriolanus'un Tragedyası" adlı oyununun kahramanı...

Tam adıyla Caius Marcius Coriolanus. İ.Ö. 5. Yüzyılda yaşadığı düşünülen Romalı general.

Asıl adı Caius Marcius. Coriolanus adı ona sonradan, Corioli kentini düşman kabile Volskiani'lerden geri almak için yapılan savaşta gösterdiği kahramanlıklardan ötürü Roma senatosu tarafından veriliyor.

Shakespeare, tragedyasının konusunu Antik Yunan tarihçisi Plutarkhos'un bir yapıtından almış.

Kuşkusuz değiştirerek.

Yarı gerçek yarı efsane ürünü konudan gerçek bir tragedyaya çıkarmayı başaranak.

Coriolanus, Hamlet gibi bütünüyle bir düş ürünü değil kuşkusuz.

Fakat bu trajedi kahramanının yaratılmasında gerçekliğin ya da efsanenin yeri ya da oranı ne olursa olsun, o bir Shakespeare kahramanı olarak, Prens Hamlet, Kral Lear, Lady Macbeth ya da Othello gibi dünya edebiyat-tiyatro tarihinde yerini almıştır.

Coriolanus dışında adlarını andığım oyun kahramanlarının kişilik özelliklerinin ve davranışlarının nedenlerini söz konusu oyunların içinde bulabiliyoruz.

Bunu Coriolanus için yapabilmek pek kolay değil.

Gerçekten de kim bu Coriolanus ve neden öyledir?

Eşsiz bir kahraman, yenilmez bir savaşçı olduğunda kuşku yok.

Aynı zamanda da "Bedenimdeki yaralar kendilerinden söz edildikçe/Sızlayıp duruyorlar" diyecek kadar övülmekte hoşlanmayan biri.

Kendisine verilen kahramanlık sıfatını, Coriolanus adını, utanıp sıkılarak kabul ediyor.

Bu bir alçak gönüllük mü? İlk bakışta göyle. Fakat halka karşı tutumunu ve Roma şehri ona kötülük yaptığında vatana ihanet edecek kadar aşırı bir kin duygusuna kapılmasını bu alçak gönüllülikle bağdaştırmak kolay olmasa gerek.

Yazının başlığını oluşturan sorunun nedeni budur.

Kesin bir yanıt veremeyecek olsam da üzerinde düşünmek istiyorum.

Açlığın yol açtığı bir halk isyanıyla başlayan oyunda bu halk kitleleri, çoğu Coriolanus'a ait "bilinçsiz, korkak güruh, kahrolsunlar, gebersinler, pis kokulu kararsız sürü" vb. aşağılayıcı sözlerle nitelenmekte, hor görülmektedir...

Bir yurtseverin, bir kahramanın halkına bu

"Coriolanus'un ayaklarına kapanan Veturia"
Ressam: Gaspare Landi

sevgisizliğini nasıl açıklamalı?

Oyunun daha başlarında, 1. perdenin 1. sahnesindeki bir diyalogda bu sorunun yanıtını buluyor gibiyiz.

Dostu Menenius'un "Onların saptayacağı fiyatı tahlil istiyorlar/Kentin tahilla dolu olduğunu söylüyorlar" diyerek halk ayaklanmasının nedenini açıklamasına, henüz Coriolanus sanı verilmemiş olan Marcius'un yanıtı şöyledir:

"Gebersinler! Demek söylüyorlarmış! /Ateşin çevresinde toplanıp/ Bildiklerini sanırlar Capitol'de olup biteni;/ Kim yükseliyor, kim ikbalde; kim düşüyor;/ Kim kimin tarafını tutuyor, / Hayali evlilik haberleri yayıyorlar;/ Sevdikleri tarafa güçlü gösteriler, / Sevmediklerini yerin dibine batırılar. / Demek, yeterli tahlil olduğunu söylüyorlar! / Soyular acımayı bir kenara bıraksalarda / İzin verseler kılıcımı kullanmama, /Bu kölelerin leşlerinden mızrak boyu bir yiğidin yaparım"

3.Perdenin 1.sahnesinde; soylular, generaller, kendisine kompo kuran "tribün"lerle Capitol'deki toplantıda, bu kez Roma demokrasisine (halka ve tribünlere) ilişkin eleştirilerini dile getiriyor:

"Bu çifte standartlı yönetim tarzında, /Unvan, alai sahibi soylular karar veremezken, /Cahil güruhu'n 'evet' ya da 'hayır' demesiyle /Gerçek ihtiyaçlar göz ardı edilmekte, / (...) / Sızden rica ediyoruz; koparın bu çok başlı canavarn dilini..."

Bu sözlerdeki haklılık-haksızlık paylarını tartışmak bir yazının sınırlarını aşar... Bu yazının sınırları içinde Roma demokrasisi ve günümüzdeki demokrasiler arasında bir karşılaştırma da yapamayız. Fakat bunları söyleyen General Coriolanus'ta, sonraki zamanların halka ve demokrasiye karşı darbeci generallerin bir benzerini görmemek de olası değildir...

Coriolanus'un yetiştigi koşullara baktığımızda, kişiliği oluşturan bazı ipuçlarını görebiliyoruz.

Aristokrat (soylular) sınıfının bir çocuğudur. Hayranlık duyduğu ve oğluna hayran annesi Volumnia'dan (Plutarkhos'un kitabında Veturia) daha çocukluk yıllarında, halkın "kılıksız köleler, bir paraya alınıp satılır yaratıklar" olduğuna ilişkin sözler duymuştur. (3.perde 2.sahne). Fakat buna karşın oyunda, Coriolanus'un halkla ilgili düşüncelerinde bu sertliğin yumuşadığı bölümler de yer alıyor... Halk tribünü Brutus'e (Shakespeare bu adla özellikle mi seçti, tarihsel gerçeklik mi böyle, bilmiyorum) bu konuda söylediği bir sözün altını önemle çizmek gerekir: "Temsil ettiğiniz halka gelince/Onları layık oldukları kadar severim". (2.Perde 2.sahne)

Oylarıyla konsül seçileceği halka, dostlarının da zorlamalarıyla istemeyi istemeye hoş görünmeye çalışan Coriolanus sonunda yine bildiğini okumay, yargılanarak Roma dışına sürülmesi mahkûm edilmiştir.

Bir kahramanın, yurduna gönülde bağlı bir insanın, neredeyse bütün bir toplumca dışlanmasının yaratacağı ruhsal yıkıntı kuşkusuz ki anlaşılır bir şeydir.

Fakat ben yine de bu yıkıntının şeymanla iş birliği yaparak kendi ülkesine saldırmasını haklı gösterebileceğini düşünmüyorum.

Shakespeare'yanı efsane de olsa tarihsel gerçekliklerden yola çıkarak "Coriolanus'un Tragedyası"nı yaratmış. Coriolanus'un kişiliğini, nasıl biri olduğunu aydınlatabilecek yeterince ip ucu var oyunda... Fakat yine de "Kim bu Coriolanus?" sorusu, okuru, izleyici ve sahneye koyucuyu yeni sorularla karşı karşıya bırakabilecektir...

İKİ

Tanrım bizi yavaşlat!

GÖKHAN HORZUM

"Dua insanlar olmadan zamanâ dayanamaz." İsaac Asimov'un eserlerinden yola çıkılarak yaratılan Foundation dizisinin sanırım ilk bölümünden enfes bir cümle bu.

Dua insanlar olmadan zamana dayanamaz.

İnternette haşır neşir olan çoğu insanın bildiği bir Hitit duası var:

"tanrım,
beni yavaşlat.
aklımı sakinleştirerek
kalbimi dinlendir...
zamanın sonsuzluğunu
göstererek bu telaşlı hızımı
dengele..."

günün karmaşası içinde
bana sonsuza kadar yaşayaca-
cak tepelerin sükunetini ver..."

Bu yakarıyla başlayan bir
dua. Bilgisayarımızın başı-
na oturup sabah kahvemizi
içerken sosyal medyadan
gördüğümüz bu Hitit duası
hepimizi ilk anda çok etkilemiş-
ti. Çünkü sürekli koşturuyorduk.
Yapmamız gereken o kadar çok
şey vardı ki. Binlerce yıl öncesin-
den Hititliler bize sesleniyordu.
Tanrım beni yavaşlat... Demek
ki... Demek ki onlar da aynı şeyleri
yaşamıştı. Tanrım beni yavaşlat.

Üstelik sadece bununla da kalma-
mış bilgece seslenmişlerdi tanrıya.

"tanrım, bana değiştirebi-
leceğim şeyleri değiştirmek için cesaret,
değiştiremeyeceğim
şeyleri kabul etmek
için sabır,

ikisi arasındaki farkı
bilmek için akıl ver."

Bu topraklar-
dan çıkmıştı
bu cümleler...
İnanılmaz-

Çizim: Ahmet Karakaya

2. Murşili
zamanında Hattuşa'da da
yaşayabiliydik. Bir de
bu taraftan bakmak gerek.
Çünkü Poliyannacılık bunu
gerektilir. İşte benden
de bir dua: Tanrım, yeni
yılıma minimum
hasarla geçsin.

di! Demek ki 3500 yıl önce de bu topraklarda aynı sıkıntılar yaşanmıştı. Demek ki hiçbir şey değişmiyordu aslında. Tekrar ediyordu. Biz sadece o çemberin bir parçasıydık. Ama yalnız değildik tanrım! Bir tek bizim başımıza gelmemişti. Bu şiiri hemen Ceyda'yla paylaşmalıydık. Paylaştık da. Ceyda bayıldı. Mesaj attı bize. "İnanmıyorum! Müthiş!"

Halbuki bu Hitit şiirinin son üç dizesi hariç geri kalanı Wilfred Arlan Peterson'a ait. Amcamız 1900-1995 yılları arasında Mişgin'in Grand Rapids şehrinde yaşamış bir güzel insan.

Halbuki bu Hitit şiirinin son üç dizesi ise Karl Paul Reinhold Niebuhr'a (1892-1971) ait. Hristiyan Gerçekçiliği adı verilen bir teolojik akımının kurucusu. O da Mizuri'nin Wright City'sinde doğmuş.

Ama kim yaptıysa helal olsun. Peterson'un şiirini döşemiş, şöyle bir arkasına yaslanmış. Bir şeyler eksik... Arkasına Niebuhr'un cümlelerini eklemiş. Başlığı düştürmüştü sonra. Ne yapsam tutar. Hitit Duası! Tamam.

Dua insanlar olmadan zamana dayanamaz. Zaman bile duanın içinde kalıcılığını sağlamak için insanın tekrarına muhtaçtır.

"Bu yeryüzünü zaman yarattı, güneş zamanda parıldar. Bütün varlıklar zamandır, zamanda bütün gözler görür."

Dua çiçek gibidir. Her gün onu tekrar tekrar ona su veren insanlar olmadan kurur gider. "Tanrı'm iyi bir uyku-
dan uyanıp büyüme-
ye başlamış
öğrenme
yardım ettiğin
için sana teşekkür ederim."

En temel ihtiyaçlara seslenen dualar en çok

TEAS KÖŞE

OZAN KOTRA

tekrarlananlardır

"...Bugün bize gündelik ekmeğimizi ver.
Bize karşı suç işleyenleri bağışladığımız
gibi,

Sen de bizim suçlarımızı bağışla.

Ayartılmamıza izin verme.

Bizi kötü olandan kurtar..."

Bir işe başlarken dualardan destek alır
insanlar.

"Allah'ım senin sonsuz merhametin ve
yardımın olmadan ben bu işi yapamam.
Allah'ım bütün hayırlı işlerimi zorlaştırmı,
kolaylaştır, ilmimi artırarak yaptığım işleri
bana ve çevreme faydalı kıl ve işlerimi en
hayırlı şekilde sonuçlandır."

Ama "Tanrım beni yavaşlat"... Hititler-
den kalma değil. Yepyeni bir dua. Duanın
şiire dönüşmüş hali. Ya da tam tersi şiirin
duaya dönüşecek hali. Belki bundan
2000 yıl sonra artık hangi medya ile bil-
mem ama insanlar binlerce yıl öncesinde
söylenmiş bu sözleri dua olarak birbiri-
le paylaşıyorlar... Yirminci yüzyılın içinde
yazılmış olması bugüne dair bir ihtiyacın,
eksikliğin karşılığı olmadığı anlamına
gelmiyor. Ama bu o duanın Hititlerden
kaldığı anlamına da gelmiyor...

Hititlerin yavaşlamaktan çok daha acil
ve hayatı sorunları vardı. Veba gibi...

"Eğer efendilerim tanrılar, vebayı Hat-
tuşa Ülkesi'nden kaldırmazlar ve ölümler
devam ederse, o zaman adak ekmeği ve
içkisi sunular da ölüp gidecek. Onlar
da ölüncü hiç kimse efendilerim tanrılar-
a adak ekmeği ve içkisi sunamayacak...
Şimdi ailem, evim, ordularım ve arabalı
savaşçıların ölüp giderse durumu nasıl
düzelteceğiz?"

Gerçekten binlerce yıl öncesinden
kalan bu dua insanlar onu tere ettiği için
zamana dayanmadı. İşin eğlenceli kısmı,
bu duayı bir tablete yazdıran 2. Mursili
tanrılara aba altından sopa göstermeyi
de unutmamış. "Bu vebayı başımızdan al-
mazsan adakları adayacak insan bulama-
yacaksın benden söylemesi" diyor. Önce
veba gitti. Sonra Hititler. Dua da onlarla
birlikte toprağın altına girdi. Ta ki 3500
yıl sonra birileri onu topraktan çıkarana
kadar.

Yepisiyeni bir yıla giryormuş gibi his-
sediyor musunuz? Pırıl pırıl? Gıcır gıcır?
Keşke bu soruya evet diyebilseydim. Zor,
belirsizliklerle dolu bir yıl bizi bekliyor
belli. Ama yaşamaktan başka bir çaremiz
yok. 2. Mursili zamanında Hattuşa'da
da yaşıyor olabiliriz. Bir de bu taraftan
bakmak gerek. Çünkü Polyenancılık
bunu gerektirir. İste ben de bu dua:
Tanrım, yeni yılımız minimum hasarla
geçsin.

**'Çok fazla araştırmam gerekmedi
bunları. Eski Süzlük'te Hitit Duası başlı-
ğının altında Saykop'un yazdığı içeriği
okumam yetti.**

■ **Yıkmak istediğiniz bir gelenek
var mı?**

Düğün, düğün konvoyu, kornalar,
mahallenin ortasında davul zurnayla
evden gelin çıkartmak.

■ **En sevdiğiniz şehir/sokak?**
Şehir Amsterdam. En sevdiğim sokak
ise Pendik Meltem sokak.

■ **Tarihi bir anda olma şansınız var.
Nerede, kiminlesiniz?**

Beatles'in çatı konserini Zuhal Olcay
ile izlemek fena olmazdı. (Nedense
şimdi aklıma ilk o geldi) Yoksa bizim
çocuklarla mı? Lanet olsun tabii ki
Zuhal Olcay ile.

■ **Sanatçının motivasyonu nedir?**
Kişiyi göre değişir bence ama benim
motivasyonum; yaşadığım hayatta hoş
bir seda bırakmak.

■ **İnanmak istediğiniz en büyük
yalan?**

Türkiye uçak yapıyor.

■ **Olmanın korktuğunuz yer?**

Bir savaşın içi. Bir de küçük bir
çocukken annemle, kadınların kısırlı
altın günlerine gitmek zorunda
kalırdım. Benim için gerçekten çok
korkunçtu. Ağzıma hala kısır koymam.
Kimse benim bulduğum alanda kısır
yapamaz. Ya ben giderim ya kısır.

■ **Tüm insanlığı duyurabileceğiniz
tek bir cümleğiniz var. Ne duyuruyoruz?**

Artık bizi kötücül aptalların
yönetmesine izin vermeyelim.
■ **Öğrenince/farkına varınca
aydınlandığınız şey?**

"Sagan'ın Cosmos'unu izlediğimde,
bize aktarılan pek çok kültürel bilginin

saçma ve yalan olduğu düşüncemi tasdik
ettim. Özellikle de dinler konusunda.

■ **Meslek hayatınızda yaşadığınız en
abuk şey?**

En abuk diyemem çünkü her zaman
daha saçması vardır. İlk aklıma gelen,
Kim Bunlar döneminde, 5000 kişiye, açık
havada, tek bir hoparlörle mono bir halk
konseri vermek. Monitörsüz.

■ **Sanatçının derdi nedir?**

Bence sanatçı olunmaz, sanatçı doğulur
ve şartlar yerinde olur da keşfedilip,
üretme şansına sahip olursan, eserlerini
gezegenle paylaşmak ve başarabilersen
ölümsüz olmak istersin. Herkes için böyle
mi bilemem ama genel gözlemim ve
hissiyatım bu.

■ **Sahnede olmanın en zor ve
en güzel yanı?**

Sahnede güzel ses duyuyorsanız
mutsus olursunuz ama dinleyicinizle
şarkılarınız sayesinde bütünleştiğinizi
gözlemlenizle görmek de müthiş bir histir.

■ **Sizce bir insan ne zaman
tehlikeli olur?**

Bazı insanlar hep tehlikelidir. Bizim gibi
iyi tarafta olanların ise sabrı taşıdında.

■ **Hangi hataları hoşgörülle
karşılarırsınız?**

Kalbimde yara açmayacak olanları.

■ **Aşık olduğunuzu nasıl anlıyorsunuz?**

Gözümde şimşekler çakar. O an anlarım.
Hemen bir takım havalara girerim. Duruma
göre ya Ozancık ya da Ozan Kotra moduna
geçerim.

■ **En büyük "iyi ki" niz?**
Baba olmak.

ZEHRA ÇELENK

Saklı Şeyler

"Benimle uğraşma!" O her defasında bir hatamızı yüzümüze vururken çırılçıplak hakikati gözümüzün önüne seriyordu, "uğraşma benimle" diyerek kişiselleştirilmesine tahammül edemez. O hep bizim iyiliğimizi düşünüyordu, hakikate direnerek düşmanlık eden bizi.

Ardına kadar açtığı dolapta hayatın sırrı saklıymış gibi bir ifade var babamın yüzünde. "İşte böyle kızım. Ne yapacağınız bilmiyorum."

İçeride teyzemle konuşan annemin, tonu hiç yükselip alçalmayan tekdüze sesi kesilir gibi oluyor bir an. Babama dolabı kapatmasını işaret ederken alçak sesle, "Kapat baba şunu..." diyorum. "Hobi gibi bir şey işte."

Aradığı koşulsuz desteği bende hiçbir zaman bulamayacağını bilmenin hiddetiyle sesini bir tık yükseltiyordu babam. "Böyle hobi mi olur! Triğ işi yapсын. Balkona biber eksen, ne bileyim. Delirdi iyice. Çöp eve döndük yav.

Bak bak, şuraya bak. Başlarım böyle hobiyi"

Fıtırğını falan boşverip mutfak masasının altındaki üç ağır koliyi eyenin önüne kadar çekiyor. Bugün ne pahasına olursa olsun annemi ifşa edecek, kararlı. Kulağım annemin salondan gelen mırıltısında, babamın gereksiz efor, heyecan ve öfke kokteylinden kızarmış yüzünden masanın altına kayıyor gözlerim. İnanılmaz bir şey bu... Babam haksız değil ama bunu ona asla belli etmemeliyim. Çünkü babam kendisine göre haksızken daima haklıdır, birazcık haklı olduğundaysa dünyanın en haklı insanıdır. Bu duygusunu pekiştirmek sonraki irili ufaklı yüzlerce olayda annemin elini

zayıflatmak olur.

"Kızım Allah aşkına bir şey söyle, delireceğim. Normal mi sence bu ha, normal mi?" Masanın altına eğilip annemin zulasından eline gelenleri çıkarıp bana gösterdikten sonra sağa sola atmaya başlıyor. Kapağı atılıp içi temizlenmiş tenekeler salça kutuları, irili ufaklı plastik yoğurt kapları, iç içe geçirilmiş sayısız poşet, boş yumurta kartonları! Süpermarketlerin indirim günlerinden alınmış, türlü ebatlarda onlarca saklama kabından oluşan dolap görece zararsızdı. Burada yatan şeyse tam bir delilik.

Annem gelmeden babamın sağa sola saçtığı kapları tekrar masanın altına tıkıp kolileri çekistirmeye başlıyorum. "Baba. Uğraşma artık şu kadını!"

Babamın yüzü gözü seçiriyordu sinirden. Onu zayıf noktasından vurduğumu biliyorum. Ben küçüken de böyleydi. Ergenliğe kadar yediğim toplam beş tokadın (öfkesi görece kontrollü bir adamdır, sadece bazı özel gün ve haftalarda patlar) sebebi bu sözdür. "Benimle uğraşma!" O her defasında bir hatamızı yüzümüze vururken çırılçıplak hakikati gözümüzün önüne seriyordu, "uğraşma benimle" diyerek kişiselleştirilmesine tahammül edemez. O

hep bizim iyiliğimizi düşünüyordur, hakikate direnerek düşmanlık eden biziz.

Babam son koz olarak elinde sakladığı, delilik emaresi boş salça kutusunu öfkeyle çöp kutusuna gönderip "ne haliniz varsa görün be..." diyip çıkıyor mutfaktan. O gider gitmez kutuyu çöpten alıyorum. Kirlenmemiş neyse ki. Annem hijyen kurallarına önem veren bir biriktirici. Kolilerin birini hıza kendime doğru çekip kutuyu arkasına göndermemle annemin mutfağa girmesi bir oluyor.

"Ne yapıyorsun kızım?"

Annemin pembik yüzünde beliren şüpheci kırışıklıkları pırıl pırıl gülümsememle silerken bir elimle yalandan öbür elimin yüzük parmağına dokunuyorum. "Bi'şey yok anne. Yüzüğümü düşürdüm de."

"E düşürürsün tabii. Kürdana dönmüşsün kızım, kürdana. Otur iki lokma bir şey hazırlayayım sana."

"Annecim ne kürdanı, 38 beden kürdan daha icat edilmedi. Allah aşkına otur iki çift laf edelim, gideceğim zaten, bir görüşmem var."

Annem başıyla onaylasa da tabii oturmuyor. Günü onu utandırmadan kurtarma çabam tepeleme dolu mozaik pasta tabağı olarak dönüyor bana. Aksi gibi çok da severim. Evden ayrılalı sekiz yıl oldu. Ne zaman fırsat bulup geleceğim belli olmadı gibi halde sırf ben seviyorum diye dolabında her zaman mozaik pastası olur. Ben annemi nasıl sevmeyeyim. Biriktirsin benim tontışım. Yatağın altından konserve kutular taşsın, babam kafaları yesin. Babamı kıpkırmızı bir yüzle annemin yanında, boş cam şişelerden yapılmış bir yatakta hayal edip gülümserken birden bir ürperti kaplıyor içimi. Yok be. Gerçekten biraz çığırından çıkmış bir durum var ortada. Annem böyle evle market arasında mekik dokuya dokuya tertemiz delirmiş olmasın?

"Annecim ilaçlarını kullanıyorsun, değil mi?"

"Tabii, kullanmaz mıyım. Hah unuttuyordum!" diyip şap diye iki yanığımdan öpüveriyordum. Böyle durup dururken öpen, coşan, aşırı dokunsal bir tip değildirdi annem. Aha delirdi kadın.

"Anne, n'ya yapıyorsun!"

İrkilmeme şaşırp çayın altını yakmaya gidiyor. "Aa ne var, öpemez miyim prensesimi. Kaç tane kızım var benim. Teyzen dedi, Gülşen'im ben için de öp diye. Çok özlemiş seni."

Ha tamam o zaman. Rahatlayıp mozaik pastama gömülürken yerde bir şey çarpıyor gözüme. Küçük bir konserve kutu kapığı. Annem arkasını dönmeye yerden alıp kotumun arka cebine sıkıştırıveriyorum.

"Annecim sakın ihmal etme bak ilaçları. Antidepresan öyle bir anda bırakılmıyor biliyorsun, doktor kontrolünde bırakman gerekiyor."

"Ay hiç bırakır mıyım yavrum, benim

neşe kaynağım onlar. Hiçbir şeyi kafama takmıyorum artık, hayat çok kısa!"

Bıraktıktan sonra arttırmış olabilir mi diye endişeleniyorum şimdi de. Haftaya bir gün isten izin alıp annemi doğru dürüst bir terapistle kendim götürmeliyim. Kadının kafasının içinde ne oluyor bitiyor haberimiz yok. Ev desen çift çatışsın. Ona bunu asla söylemeyecek olsam da babam haklı.

Birden kıcıma batan bir şeyle irkiluyorum. "Ayl!" Ayağa fırlayıp elimi gayri ihtiyari kot cebime sokunca hatırlıyorum ama artık çok geç. Annem bu işin peşini bırakmaz. Tenekte kutu kapığını çıkarıp anneme veriyorum. Sakin bir dikkatle inceliyor bir an kapığı. "İndir bakayım şu pantolonu"

"Anne!"

"Yavrum kesik falan varsa Baticon sürelim. Baksana açılmış bunun ucu."

"Yok bir şeyim yok, unuttuğum, rahatsız etti sadece. Anne otur konuşalım hadi..."

Annem beni şaşırtan bir hareketle, kapığı gamsızca çöpe attıktan sonra karşıma oturuyor. "Olur balım, buyur"

Konuyu nereden gireceğimi bilemediğim için balıklama dalıyorum. "Anneciğim bu gerçekten artık pek normal bir durum değil. Yani ilk yüz saklama kabını ben de destekledim. Seviyorsun, işine yarıyor, meşgale oluyor, ne zararı var falan dedim. Ama salça tenekesini saklamak nedir!"

Annem yine bir kahkaha salıyor. Terapist randevusunu yarına mı alsam?

"Ha tamam. Baban zulamı sana göstermiş sonunda."

"Nasıl yani, biliyor muydun bildiğini?"

"E tabii kızım. Onun için yaptım ben zaten orayı."

"Nasıl ya? Ne oluyor anne?"

"Yavrum baban bilmiş adamdır, disiplinlidir, takıntılıdır biliyorsun.

Emeklilikten sonra da iyice çekilmez oldu.

Sonra ben bu saklama kaplarına sarınca baktım sinirine dokunuyor. Mutfaka falan girmez oldu heyheylenmemek içi. Bir de galiba deliriyorum diye endişeleniyor, fazla üstüme varamıyor. Ben de abarttıkça abarttım. En son bu zula işine girince..."

Benimle aynı esnada mutfaka hiç girmiş oldu. E benim de hayatım burada geçiyor gibi bir şey. Kafam kulağıma rahat, oh!"

Bir süre kalakalıyorum bu bilgi karşısında.

Annem bak sen. Delilik sandığımız şey kadının babamın mansplainingine karşı önlemiymiş. Vay be. Çok akıllıca.

"Anne, ne diyeyim yani bilmiyorum ki..."

Alemlsin. Yalnız çok bileniş söyleyeyim, dayanamıyor artık. Yarın öbür gün bir yüzleşme gelir, hazırlıklı ol..."

"Aman kızın işte, gittiği yere kadar. Sonra da başka bir şey bulurum. Hadi pastanı bitir de randevuna geç kalma. Hayat çok kısa yavrum, keyfine bak, tadını çıkar."

Mozaik pastamdan kalanları süpürmeden annemi yanığımdan öpüyorum. Anne, bu dünyada en çok seni seviyorum.

GÜL ÇETİN

HAPI YUTMAK

KÖTÜ BİR DURUMLA KARŞI KARŞIYA KALMAK

Karşımda; bu deyimim ilginç hikayesi:

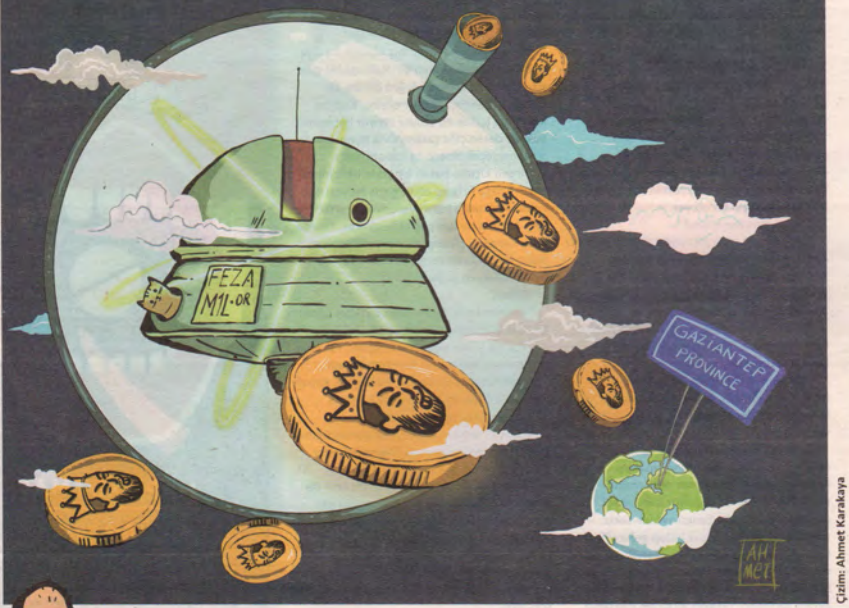
Rivayete göre Osmanlı zamanında içki ve tütünün yanında afyon yutmaya da yasaklayan Sultan IV. Murat'ın kulağına çok sevdiği Hekimbashi Emir Çelebi'nin afyon kullandığına dair bir haber gelir.

Sultan bu duruma inanmaz ama test etmekten de kendini alamaz. Hekimbashi ile satranç oynarken birden bire "Cebinde ne varsa bağalt bakalım Çelebi!" der. İşte o anda Hekimbashi hakkından ibhar olduğunu anlar, hakkası içindeki afyonlarını çıkarırken bir yandan hapların zehri almarak zararından arındırılmış posa durumundaki afyon hapları olduğunu söyler.

Sultan buna inanmaz. "Madem öyle hepsini yut da görelim." deyince Hekimbashi çaresiz hapları birer birer yutar ve malestet oracıkta ölüverir.

Aradan bir kaç gün sonra Çelebi'ye ne olduğunu sorarlara "Hapi yuttu." diye cevap verince bir arif böylece günümüzde kullanılan bir deyim oluverir.

Çizim: Ahmet Karakaya

KAAN SEZYUM

Galaksiler arası lezzet molası 2

Benim adım Feza MİL'ÖR, bilinen evrenin büyük bir kısmında çok sevilen bir lezzet avcısıyım. Görevim ve isim galaksi galaksi dolaşıp, hayatının olduğu yerlerde, canlıların besin alışkanlıklarına yani kısaca yediklerine içtiklerine bakarım. Evrenler arası bir gurme de diyebilirsiniz bana.

İstanbul'da lahmacılarla başlayan lezzet turum, oto sanayide Mustafa Usta'yla tanışıp oradaki esnaf lokantasını bambaşka bir boyuta taşıdık. Mustafa Usta, bir gün bana gelip "Senin bu yemek işini çözüyoruz. Seni evrenin bir numarası yapacağız" dedi. "Nasıl?" dediğimde bana dönüp "Antep'e gidiyoruz" dedi...

Antep'e vardığımızda zaten karınımız acıkmıştı. Hemen bir lokantaya girip Beyran, yuvalama, patlıcan ve soğan kebabı, tatlı olarak dolama ve fıstık sarma gömüp üzerine bir de nohut dürümü patlattık... Doyguluktan saçlarımız bile terliyordu.

O akşamı dinlenmekle geçirip, ertesi gün erkenden yemek programım için yer bakmaya başladık. Herkes çok iyi, çok içten ve sevecen davranıyordu. Anlaşılmaz bir şekilde

Antep'ilerin yemeğe ve lezzete düşkünlüğü sayesinde aramızda sıra dışı bir samimiyet doğmuştu. Nereye gitsek güler yüzlü, bol sohbetli Antep'ilerle karşılaşmıştık. Girdiğimiz bir handa "Aha abi bekleyin, belediye başkanımız geliyor, sizi bi onunla da tanıştıralım..." dediler. Biz de oturduk çayımızı içip bekliyoruz başkanı. Başkan bir süre sonra geldi. Gayet şık bir insana benziyordu. Selamlaştık, bize "Antep'i nasıl buldunuz?" diyor. Ben de kendisine galaksiler arası yolculuğumdan, yaptığım yemek programından ve bundan sonra bir süre daha Antep'te kalmayı düşündüğümüzden bahsettik. Güzel bir sohbetten sonra, bizden izin isteyip, bir sonraki gün makamına çağırdı. Biz de Mustafa Usta'yla günümüze devam ettik. Bu arada Dünya'ya geldiğim uzay gemim feci şekilde perte çıktı, için, gemiyi tamir edene kadar İstanbul'da bir depoya koymuştum. Aslında gemimi tamir etme imkanım var. Sonuçta gemide biri bagajda, diğeri de torpido gözündeki bulunan ileri teknoloji 3 boyutlu yazıcı sayesinde geminin tüm bozulan parçalarını yapabiliyorum. Yalnız yazıcıda tek bir eksiğim var, hammadde. Bizim

evrenlerde de sizdeki gibi bir durum var. Altın bizde de çok değerli. Sizde daha da manyakça değerliymiş tabii, o da gezegeninizdeki altın rezervlerinin düşüklüğünden sanırım... Altını yazıcıya koyduğunuz zaman size istediğiniz her şeyi yapabiliyor. Tersine simya gibi düşünün. Bir şeylerden altın yapıyorsunuz, tam tersine altından her şeyi yapabiliyorsunuz. Vallahi WD-40 gibi mucize bir malzeme altın... (Bizde de WD-40 var, genelde çocuk yaşı toplumsal iletişim sorunları geçen çocuklarda kullanılıyor. Neyse, nereden nereye...

Antep'te her gün mucize gibi geçiyordu. Mustafa Usta'yla programımıza başlamış, ratingleri tüm galaksiden canlılarla doldurmuş, bilinen evrenin tekrar en iyi yeme içme programı olmaya doğru adım adım ilerliyorduk. Bizi geçen tek bir program vardı ama onu yapan yaratık gibi bir canlı değildim. Aslında et yemeyen bir vegan olarak başladığı programını, giderek garip bir ucube şovuna çevirmeyi başarmıştı. Önce veganlığı bıraktı, sonrasında da olmayacak porsiyonlarda yeme videoları çekmeye başladı. 60 kilo olarak başladığı yayıncılık hayatında

şu anda 300 kiloya yaklaşan tuhaf bir canlı haline geldi. Artık yemek yemeyi bırakmak da istemiyor. Çok yakında sonu gelir bu hızla giderse. Çünkü duygusal anlamda da tamamen yalnız kaldı bu süreç boyunca. Sevgilisi de onu terk etti. Şu anda da canlı yayında 4 metrelik iki Zborgon yavrusu yemeye çalışıyor... İşin korkuncu yediği hayvanlar da canlı. Sınır sistemlerindeki bir evrimsel tuhaflik yüzünden, oraları buraları kopsa bile acı hissetmiyorlar, kan kaybı yaşamıyorlar. Vücutlarındaki tüm damarlar adeta bir savaş gemisinin iç katmanları gibi. Bir yerde bir açıklık varsa, hemen kapanmaya programlanmış biyolojik bir harikalar aslında. Ama tatları da çok güzel. Ben bebek hayvan yeme konusunda hala biraz tedirginim, o yüzden Zborgon'u çok sevmeme rağmen uzun süredir ağzıma koymadım... Neyse ya ben ne anlatıyordum? Hah, Mustafa Usta ile belediye reysinin mekanına gittik.

Ya mekana girdik, aşım kibar davranıyor herkes. İçeride bir de güzeller güzeli bir canlı var. Reyizin kızymış. Yani şöyle söyleyeyim, onca yıllık yoğunluğum ve evet yoğunluğum çok severim... Kız adeta bal dök yala bir güzelliikle. O da bana bakıyor. Yanıma geldi "Senin kafan niye böyle söbü?" dedi. Heyecandan cevap veremedim, yoksa uzun uzun evrimde ve evrende en kullanışlı kafaların söbü kafalar olduğunu anlattırdım... Benimle konuşa bu harika yaratıkla sonraki günler de görüşmeye başladık. Programı iyice gidiyor, rakibimiz damar sertliğinden bir kaç kere hastanelik oluyor ve her şey dört dörtlük gidiyordu. Esra'yla da artık her gün birlikte müze geziyor, Antep'in muhteşem doğasını ve yemeklerini görmüyorduk.

Bir gün Esra'ya "Benimle evlenir misin?" dedim. Evet, uzaylı da olsak özümüzde canlıyız. Sevgisiz canlı olmak, sevgisiz yaşamaz. Esra da gözlerinin içi gülecek "Evet tabii ki" dedi ve ekledi. Yalnız biz aşiretizi... "Tamam, o da olur, sonuçta benim bu dünyada bir tek akrabam bile yoktu, Esra'nın gereksiz kalabalık ailesi benim de ailem olabilirdi.

Tüm Antep'e haber verildi. Zeugma Müzesi'nin babacığım sağ olsun ayarladı. Düğün günü nasıl keyfimiz yerinde. Antepliler de sağ olsunlar beni bağrılarına bastılar. Ve düğünde bir noktada altın takma seansı başladı. Allahım o da ne? Esra'nın tüm kollar, boynu, üstü, başı her yer altınla kaplandı. Bir süre sonra geline takılan takılar ağırlık yaptığı için kızı bir sandalyeye oturturup takı merasimine devam ettiler. Gece bittiğinde elimizde 70 kiloya yakın altın vardı...

O an altınları alıp, 3 boyutlu yazıcıya koyup, gereken parçaları üretip gemimi tamir mi etsem diye bir an düşündüm. Sonra hemen vazgeçtim. Esra'yı seviyordum. Bilenen evrenin büyük bir kısmını görmüş birisi olarak şunu söyleyebilirim: Sizi seven insanları bulduğunuz zaman onlara yapışın. Artık bir ailem, süper bir yemek programım, Mustafa Usta'yla işlettğim harika bir lokantamız var. Evet, rakip programı yapan programcı en son geçirdiği kalp krizinde kalklarından 6'sı aniden durunca sizlere ömür.

Antep'e gelerseniz, bir beyranımı içersiniz.

Sen'ce

Elçin Orçun

1 ✓ Run the Jewels
FKA Twings

2 ✓ Müzik
Şiir

3 ✓ Söz yazmak
Beste yapmak

4 ✓ Rap
Rock

5 ✓ Ceza
Sagopa

6 ✓ Beyoğlu'ndan Beşiktaş'a
Kadıköy'den Moda'ya

7 ✓ Burning Man
Tomorrowland

8 ✓ Sahnede kendimi buluyorum
Sahnede yeniden doğuyorum

9 ✓ Dinlemek
Anlatmak

10 ✓ Müzik dinlemekten yaşamam
Müzik yapmadan yaşamam

11 ✓ Hayal
Gerçek

12 ✓ Kim Bilir
Senin Yüzünden

13 ✓ Mikrofona
Kulaklık

ŞÜKRÜ ERBAŞ

Edebiyat ve... (2)

Yazmak, yalnızlığın can bulmasıdır.

Edebiyat, tanrıyı insanlar arasına indirme girişimidir. Yoksa yazamazdı insan. Özgür olamazdı çünkü.

Doğa, bütün varlıklarıyla insan olur edebiyatta. Biz ancak ondan sonra anlamaya başlarız ağaçları, suları, hayvanları. Ancak ondan sonra insanı bütün gösteren bir aynada seyrederiz kendimizi.

Okur, bizim ruhumuzda soluk alan öteki ben'dir. Birlikte yazarız, birlikte okuruz.

Edebiyat sadece anlatmaz, göstermez. Daha çok saklar. Okur o saklananı bulunca -metni yeniden yazınca- edebiyat var olur.

Kimsekin elinden kâğıdı kalemi alamayacağımıza göre, iyi edebiyatı seçecek bir donanım edinebiliriz. Bizi ortalamanın saldırısından koruyacak başka bir yol yok sanırım.

Bazen yazmak ceza olur. Söz, boğar. Sımsiyah bir pişmanlık oturur kâğıda. Dünyanın bütün dillerinden yapılmış bir suskunluk örter üstümüzü. Bunlar da edebiyata dahildir.

Çocuğun yaratıcı bir akıl kazanmasını istiyorsanız, onun bütün hayallerini saygıyla dinleyin ve sevin.

Yazmak, ölümcül kayıtsızlığın bile bile kalabalığa yöneltilmiş bir huzursuzluk çağırısıdır.

Kutsal söz söylemiyoruz, hayır, yerleri gökleri okuyoruz.

Edebiyat bize, insanın hiçbir gizlisi olamayacağını gösterir.

İyi edebiyat, her okuduğumuzda sonsuzluğu yeniden kurar. Biz, insanı ve dünyayı ancak böyle anlarız.

Eleştiri, yazarın yazmadıklarını okuma girişimidir. Anlamaktan fazlasını ister. Övgü ve yergi, kitabın kötü bir tekrardır.

Edebiyat, insanı, şeytanla tanrının çarmihine gerer. Trajedi, insanın bu ikisine birden inanmasında yatar. Ve ne tuhaf, dünyayı ancak böyle severiz.

Edebiyat, yalnızlığımıza yeni hayatlar bulmak için bilinmeyene yapılmış bir tanrısal yolculuktur.

Saygısız söz şiddet içerir. İncelik yüceltir. Eşitlik düşüncesi özgür kılar. Keder en büyük yaratıcıdır. Merhamet adaletten önce gelir. Biz bir edebiyat eserinde bütün bunları bir masal gibi yaşarız.

EVİRİM KURAN

Bazı insanlar

Bazı insanlar hayatınıza yıldırım gibi düşerler, bazıları kuş tüyü gibi inerler yavaş yavaş, zarafetle, döne döne. Bazı insanlar hınçla taşırır kabinizi, bazıları suyun üzerinde yüzen bir gül yaprağı misali yer alır yaşamınızda. Bazı insanlar sizin üzerinizden kendilerini temiz çekmek için isterler sizi, bazıları sadece sever, sessizce. Bazı insanlar alanınızı işgal eder, bazıları hiç yer kaplamaz hayatınızda. Bazı insanların sözlerinin tahrir gücü yüksektir, bazıları konuştuğunda kadifeden bir el değeri kalbinize. Bazı insanlar lokmaları dizer boğazınıza, bazıları birkaç kiraz bırakır avcunuza. Bazı insanlar bağırarak sever, bazıları bir Akdeniz ezgisi mırıldanır kulağınıza. Bazı insanlar bir kılık olarak taşır onuru üzerlerinde ve her gösteriden sonra çıkıp asarlar askıya, bazılarının derisidir şeref, yüzdürmezler her ne pahasına. Bazı insanlar iyi ve güzel ne varsa karşıdır, bazıları değirmenlere karşıdır. Bazı insanlar burnunuzun dibindeyken dahi çok uzaktır, bazıları en uzaktayken bile çok yakın. Bazı insanlar dünyanızı küçültür de küçültür, bazıları sonsuz olasılıklar açar ufkunuzda. Bazı insanlar kıştır, fırtınadır, çığdır, bazıları siz kendinizi kış sanırken dahi yemyeşil bir ağaç olduğunuzu hatırlatır.

Bazı insanlar kıştır, fırtınadır, çığdır, bazıları siz kendinizi kış sanırken dahi yemyeşil bir ağaç olduğunuzu hatırlatır.

dahi yemyeşil bir ağaç olduğunuzu hatırlatır. Bazı insanlar derya içre olup da deryayı bilmeyen balıklardır, bazıları tepeden tırnağa deniz. Bazı insanlar hayat cahilidir, kendinden başka bilgisi, kendinden gayrsına ilgisi yoktur, bazıları iştahla meraklıdır. Bazı insanlar aidiyet içinde kendini tarifleyebilir, bazıları tek başına bir cumhuriyettir. Bazı insanlar deve dikenidir, bazıları şems-i amber. Bazı insanların vicdan

barometresi bozulmuştur, tamir tutmaz, bazıları hayatın vicdanıdır. Bazı insanlar kendi meselesine kilitlenmiştir, edilgendir, bazıları dünyanın sesini duyar, etkendir.

Bazı insanların zarfına iltifat edilir, bazılarının mazrufuna itibar. Bazı insanlar çok bilir, bazıları yaşam boyu öğrencidir. Bazı insanlar seyircidir, seyirci koltuğundan ahkam keser, bazıları arenadadır, sevdikleri için, inandıkları için, düşledikleri için savaşır. Bazı insanlar kurutur, azaltır, daraltır, bazıları yeşertir, çoğaltır, büyütür. Bazı insanlar bakar ama perdelidir, göremez, bazıları insanın sadrındaki mabedi genişletir.

Bazı insanların özel günleri vardır, bazıları herhangi bir günde sevilir, hiç lüzumu yokken anılır. Bazı insanların uyduruk ağıları vardır, bazılarının sahihi bağları. Bazı insanlar sırtı kamçılı yarış atlarıdır, bazıları yularsız, eversiz yülkü atları. Bazı insanlar ikna ediciler, bazıları inanır. Bazı insanlar bir sökülük bulsam da ipi çeksem der, bazıları bin ayıp örter. Bazı insanlar kursağımızda bırakır, bazıları içimizdeki oyuklara heves üfler. Bazı insanlar komple israftır, bazılarının varlığı kainata armağan. Bazı insanlar olmasa daha iyi olur, bazıları olursa çok iyi olur.

Çizim: Başak Aksoy

Ahmet Ümit, 1996.

Polisiyede çeyrek yüzyıl

Otuz altı yaşındaki genç yazarımızın "iyi polisiye iyi edebiyattır" iddiasıyla ortaya çıkması, üstelik de çok iddialı olması durumu önünde değiştirmemişse de, ez zından polisiyenin gündeme oturmasına yol açmıştı...

SEVİN OKYAY

Ahmet Ümit "Sis ve Gece" ile polisiyede çeyrek yüzyılı damgasını vurarak tamamladı. Daha önce kısa hikâyeler ile bir uzun hikâye ve bir şiir kitabı

yayınlayan yazar ilk polisiye romanıyla hem tartışma yaratmış, hem de övgü almıştı.

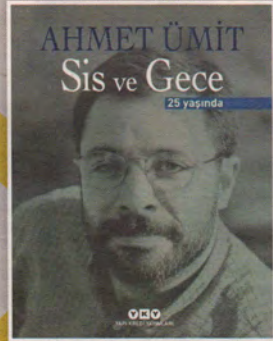
Polisiye roman yaş aldıkça kıymetinden kaybetmez. Özellikle de çağımızın "yeni" polisiyeleri hiç. Bu tür sokağa indiğinden beri daha da ilginç karakterlerle bezenmiş, sosyal olaylara gözünü-kulağını kapatmamış ve mekânlar ile karakterleri de daha ön plana çıkarmıştır. Bir polisiye yazarımız dolaştığı ve ışık tuttuğu sokaklardan sayfalara yansıyan karakterlerini "Türkiye'nin sosyolojik panoramasının seçilmiş insanları" diye tanımlamıştı. Bu yazarımızın ilk polisiye romanı da bir Alman eleştirmen tarafından "'Türkiye'den karakter portrelerinin bulunduğu bir labirent," diye tek cümleyle özetlenmiş.

1996'da yayınlanan ilk polisiye roman

"Sis ve Gece"nin 25'inci yılını okurlarıyla birlikte kutlayan Ahmet Ümit, kitap hakkında "Sorunsadece "Katil kim?" ya da "Mine'ye ne oldu?" değil," diyordu. "Mine'ye ne oldu sorusunu cevaplarken karşılaştığımız o büyük panorama. Panorama, aslında evrensel." Doğru, çünkü "Sis ve Gece" Ümit'in başka dillere de çevrilen ve yabancı ülkelerde de çok satan kitaplarının ilki. Ülkeler ayrı olsa da belli dönemlerde yaşanan olaylar ve sorunlar aynı.

Ümit'in daha önce de basılmış kitapları var. Önce bir şiir kitabı: 1989'da aktif politikadan ayrılmasıyla yayınlanan "Sokağın Zulası". Ardından kısa hikâyelerden oluşan "Çıplak Ayaklı Gece" (1992), onun gibi gerilimden nasibini almış uzun hikâyesi "Bir Ses Böler Geceyi" (1994), "müthiş bir analıca" olan annesinin etkisini taşıyan "Masal Masal İçinde" (1995) ve bir yıl sonra, 1996'da "Sis ve Gece". "Benim için bir milât," dediği kitap.

Daha önce bir reklam ajansı kurdukları tiyatro yönetmeni arkadaşı Ali Taygun'la Ümit'in "Çıplak Ayaklı Gece"deki hikâyesi "Pezevenk'i tartışırken, ona "Ahmet bu polisiye bir hikâye" demiş Ali (benim de koleiden sınıf, daha doğrusu dönem

arkadaşımdı), "polisiye yazıyorsun". Ahmet Ümit "Sis ve Gece"nin, izni ile alıntılarladığım önsözünde büyük bir hayal kırıklığına uğradığını söylüyor. "Nasil olur da yazdıklarıyla dünyayı değiştirmek isteyen ben, polisiye gibi ikinci sınıf bir edebiyat türünde hikâyeler yazardım?"

Gerilim yüklü hikâyeler yazmayı seven hevesli yazar, bunun kendi kişisel tarihinden kaynaklandığını da söylüyor. "On dört yaşımdan otuz yaşına kadar tehlikelerle dolu, heyecanlı bir hayat sürmüştüm." Moskova'ya gidiş, Türkiye'ye dönüş, kalemi eline bir daha bırakmamacasına alma yılları. 1996'da yayınlanan "Sis ve Gece" ise, onun ilk polisiye romanı, ülkenin de bir edebiyat eseri olma iddiası taşıyan ilk polisiyesi. Önceki yıllarda da edebiyatçıların polisiyeye el attıkları olmuş ama örneğin Peyami Safa ve Kemal Tahir gibi büyük yazarlar "nâm-ı müstear"la yazmış. Yani bugün geride bıraktığımızı umduğumuz, "polisiyeyi küçük görme yılları"...

Otuz altı yaşındaki genç yazarımızın "iyi polisiye iyi edebiyattır" iddiasıyla ortaya çıkması, üstelik de çok iddialı olması durumu ânında değiştirmemiş de, en azından polisiyenin gündeme oturmasına yol açmıştı; çok iyi eleştiriler var. Vedat Günyol, Cumhuriyet Kitap'ta şöyle demiş:

"Yazarının Türkçe tutkunu, Türkçe vurgunu kişiliğiyle, eşine az rastlanırlar bir ustalıkla kotardığı bu roman, bugüne dek polisiye roman konusunda eşine rastlanmadık bir beceri ve başarı abidesidir."

Sinema ve müzik kadar edebiyata da meraklı olan Atilla Dorsay da beğenmiş kitabı: "Polanski olsa filmi çekerti." Basında da ilgil topladı, beğeni aldı. Ahmet Ümit, "iyi polisiyeyi edebiyattır" iddiasının tepkilerini yanı sıra ilgi de çektiğini belirtir,

"Bugün yapar mıydım, bilmiyorum" diyor. Önsözünün başlığı gibi ilk göz ağrısı, ilk korkusu, ilk acemiliğiymiş ama, iyi başladı, bugüne kadar da aynı şekilde geldi. Tepkiler de vardı, tabii. Dönemin en etkin eleştirmenlerinden Fethi Naci kitap için üç yazı yazdı. Ona önce, yazarı romanında polis yanlışları bir davranışla suçladı. Bir polisiye roman yazarının böyle davranamayacağını da ekledi. Ahmet Ümit şöyle anlatıyor:

"Ne yapabilirim diye düşündüm. Bir yazı yazıp eleştirilere cevap vermek pek yeterli olmayacaktı. Bir yazar, romancı ne yapabilir diye düşündüm ve ben de Oturup Kitap Katil'i yazdım. Ona ancak bu şekilde cevap verebilirdim. Sonra kendisiyle dost olduk tabii." Hikâyenin eleştirmenin öldürülmesi üzerine kurulmasını tamamen bir metafor olarak nitelendiriyor. Naci ise, "Daha sonra kendisiyle karşılaştık ve ona, "Seni görünce katilimi görmüş gibi oluyorum," diye takıldım" demiş.

Seval Şahin'in Ahmet Ümit ile yaptığı YouTube söyleşisinde, Fethi Naci'nin üç yazı yazdığı belirtilmiş. Eleştirmen bunların birinde "Ahmet Ümit'in sürükleyici bir anlatımı var. Romanın en başarılı yanı bu," demiş. "Ve bu, bir polisiye roman için çok önemli. Bu bakımdan Ahmet Ümit'in polisiye romanda yolu açık görünüyor. Naci "Sis ve Gece"yi 100 Yılın 100 Romanı (Adam Yayınları) arasına koymaya da ihmal etmemiş.

Sonuç olarak kitabın gerçekten iyi bir

Erol Üyepazarıcı, Ahmet Ümit, Sevin Okyay.

başlangıç yaptığını, iddiası nedeniyle püskürtülmediğini söylemek gerek. Ahmet Ümit "yeni"ydi ama iddiası da boş değildi.

Aradan yirmi yıl geçtikten sonra, Adalet Çavdar'la söyleşisinde şöyle diyor:

Sis ve Gece'den bu yana bu iddiamda devam ettim, yeni şeyler kattım, Anadolu tarihini, İstanbul tarihini kattım. Mevlânâ gibi mistik düşünce adamlarını, Fatih Sultan Mehmet gibi karakterleri kattım. İttihat ve Terakki dönemini anlatan romanlar yazdım. Yani polisiye bir kurgu içerisinde, bir anlamda ülke tarihine de ele almaya çalıştım ama aynı zamanda politik gündeme dair romanlar da yazdım. Şehrin ruhuna dair Beyoğlu Rapsodisi gibi, Beyoğlu'nun En Güzel Abisi, İstanbul Hatırası gibi romanlar kaleme aldım, "iyi polisiye iyi edebiyattır" iddiası derinleştirdim ve yaygınlaştırdım.!

Ahmet Ümit'in En İyi 10 Kitabı listelerinden birinde, "Sis ve Gece"nin yakın akrabası sayabileceğimiz "Çıplak Ayaklı Gece" ve "Bir Ses Böler Geceyi" onun öncesinde ve sonrasında, 4'üncü ve 6'ncı seçimler. "Sis ve Gece" ise 5'inci. "Aniden kaybolan genç bir kız: Aşk olduğu kızı arayan bir MIT görevlisi: Sedat. Yasak bir aşk. İstihbarat örgütünün içindeki entrikalar. Askerlerle, sivililerin çatışması... Günümüz İstanbul'undan renkli insan portreleri. Karanlık sokaklarda soluk soluğa bir koşuşturma. Örgüt evlerine düzenlenen baskınlar, yargısız infazlar, kavgılara geçmemiş ölümler. Kayıtlara

geçmemiş ölümlerin parçaladığı yaşamlar...

Baş karakteri Sedat da var, elbet. Unutulmaz bir karakter. Ümit, sevgili Başkomiser Nevzat'ı gibi onu da seviyor. Seval Şahin söyleşisinde "Sedat o teşkilâta, o teşkilâtlar bir şeyler yapabileceğine inanmış namuslu bir karakter" diyor. "Ama aynı zamanda mutsuz, çünkü önu kesiliyor. Hayatını bağladığı, güvendiği teşkilât onda hayal kırıklığı yaratmış, onda bir boşluk bırakmış. Sedat da onun yerini bir genç kızla, bir yasak aşkla doldurmuş."

Ahmet Ümit onun belki de geri geleceğinden söz ediyor. Memnun oluruz. Yazarının dediği gibi, gerçekten de "Genç Werther'in acılarına benzer acılar çeken bir karakterdi." "Sedat'ın yaşadıkları ... aşkı yaşayan herkesin acıları gibi. Romanı başarılı kılan sadece kurgusu değil, Sedat'ın parça parça olmuş kişiliğidir."

Unutmamdan söyleyeyim, yukarıda bahsi geçen sıralamada 8'inci olarak de "Kar Kokusu" var. Ahmet her zaman fikrin ve karakterlerin önemi üzerinde durur. Onun için, diğer iki kitap otobiyografik nitelikte olduğu için, "Sis ve Gece"yi ilk sayar. Olsun varsın! "Kar Kokusu"ndaki kahramanını kurtarmayan inanç, her ne pahasına olursa olsun mücadele azmi ve kendine özgü atmosfer öyle etkili ki, bence biraz daha tepelerde olmalıydı.

Keşkeci

AYŞEN ŞAHİN

Gazeteye bir köşe yazmıştım; en gereksiz kelime "keşke" ve en işlevsiz his "üzüntü" üzerine.

Keşkenin de üzüntünün de hiçbir derde derman

olacağı yok, demiştim; insanı içine kapatıp atıllaştırmaktan başka meziyetleri yok.

Bir telefon geldi, Kuzey Ege'de bir ilçeden, "keşke"yi bir de "Keşkeci" den dinlememi tavsiye ediyordu, ilçeye davet ediliyordum.

Şaka sandım, nazik olmaya çalıştım: "Bir gün umarım denk geliriz, ben de çok isterim ama malum yoğunluk, işlerimiz çok, ilk -fırsatta diyelim..." vesaire.

Bu konuşmayı unuttuğum aslında, aylar geçmişti. Bir dizi söyleşi için yola çıkarken fark etmedim bile duraklardan birinin o ilçe olduğunu.

Osman Bey, ilçenin meydanında söyleşiden sonra buldu beni, hatırlattı kendini. "Lütfen zaman yaratan da Keşkeci 'ye götüreyim sizi" dedi.

Keşkeci nedir ki, kimdir ki?

Merak zaman baskısını yeniyor, atladım ufak mobiletinin arkasına, düştük yola.

Çok büyük bir ilçe değil, 5-6 dakika sonra bir çeşmenin yanına park ettik.

Hemen arkasında bir bahçe başlıyor, asma dallarından doğal bir gölgeyi ya bel boyundaki tahta kapısı kırmızı boyalı. İçeride tek katlı ufak, taş bir bina.

Bahçe kapısının üzerindeki el boyama tabelada kocaman beyaz harflerle "KEŞKECİ" yazıyor.

Osman Bey bahçe kapısını açtı, sardunyalar, zakkumlar, menekşeler arandaki taş döşenmiş dar yoldan gidip iki basamak çıktık, bülbul ötüşlü zile bastık.

Kapıyı orta yaşın oldukça üzerinde bir hanımefendi açtı. Bu yaş grubu genelde kısa saç tercih eder. Bembeyaz saçları iki örgü şeklinde beline kadar iniyordu.

Biri uzun beyaz saçlı bir kadın betimlese kesin şile bezi belise giydiğini düşünersünüz oysa üzerinde çok şiş desenli mini bir etek, beyaz geniş yaka bir tişört ve cekette hırka arası uzun bir tunik vardı.

İnce, kaslı bacakları yaşını 30 sene geriden takip ediyordu. Bordo ya yakın kırmızı rujlu hiç tasımaştı ve kirpiklerindeki yeşil maskara ela gözlerini ortaya çıkarıyordu.

Kadın yetmişlerideydi ve çok güzeldi, zarıftı, öte yandan duruşu sertti, sağlamlı, aynı anda hem sıcak hem mesafeliydi.

Kadınlık bir yarış olsa o şampiyonlar liginde bir antrenördü ben üzerindeki rengi atmış uzun etek, soluk, yoluk hırkam, kabarmış kısa saçlarını, şaşkınlığım ve

Çizim: Başak Aksoy

gözlü morluklarımla amatör ligde top toplayıcıydım.

Osman Bey bizi tanıştırdı. Sözlereinden anladığım kadarıyla tanışmamıza duyanan gereklilik ve istek tamamen Osman Bey'in şahsi kanaatıydı. Suna idi hanımefendinin adı ve kim olduğumla ve ne yazdığımla ilgili fikri yoktu. O an öğreniyorduk bir araya gelme sebebimizi, yazıyı okudu Osman Bey, mahcup dinledim. Yazıma güveniyordum, gizliden övünüyordum konu edilmesiyle.

Sade kahve yaptı bize Suna Hanım ve izah etti:

"Keşke, dediğiniz ve sandığınız gibi gereksiz bir kelime değildir. Keşke, insanın içinde tam hangi nokta olduğunu tespit edemediği, ağrıyan bir yerdir. Bütün çenenizi kilitleyen sizdır oysa iltihap tek bir dişin kökündedir: Keşkenin.

Keşkeyi dikkatlice sökerseniz oradan ya da incellekle tedavi ederseniz, iyileşirsiniz, hafiflersiniz.

Ben burada keşkelerini ararım insanların, genelde kendileri yanlış yere bakar. Hep daha derinde, daha eskidedir."

"Bir nevi klinik psikoloji mi? Psikolog musunuz?" dedim.

Olabilirdim olmadım dedi. Olamadım demedi, olmadım dedi.

Peki.

"Burası ufak bir ilçe, gerçekten işe yarıyorsa keşke daha çok insana ulaşabilseyim." dedim. Ağzımdan kaçtı o kerata "keşke".

Müştehiş gülmüşüdi Suna Hanım, "Önce

yerel sonra genel, hele bir bu ilçedeki tüm keşkeleri çözebilirim de" dedi.

Sizin hiç keşkeniz yok mu? diye sordum.

"Uzun sürdü, keşkelerden kurtulmaya karar verdiğimde 35, tamamını çözebildiğimde 45 yaşımdaydım. O günden beri 29 sene geçti bir tek keşke yaşamayı. Özlemiyor insan, o konuda hemfikirizdir sizinle.

Keşke bazen dış etkenlere dayanır sanılır.

Oysa oraya gelene kadar elimizde değiştirebilecek bir güç mutlaka vardır ve biz görmemişizdir. Onu bulmak yeni keşkeleri öler.

Mesela 'Keşke bu insanla hiç evlenmeseydim'lerin altında içte ukde kalan başka bir yaşama dair keşkler yatar. Doğru keşkeyi bulmak, doğru ve yeni bir başlangıcı bulmak demektir. Harekete geçerseniz keşkeleriniz biter, geçmezseniz yenileri eklenir durur ya da eldeki keşke habis bir ur gibi büyür.

Aslında neredeyse tüm keşkelerden sorumudur insan. Yaşadığımız düzenden, iktidarı verdiklerimizden bile. Bir devrimin parçası olmayacağımı bunu hiç denememiş bir insan nasıl iddia edebilir? Kendi içinde bile en ufak bir devrime kalkışmayıp keşkesini kuralamayan nasıl hak bulur düzeni eleştirmeye?

Keşke bu günler hiç yaşanmasaydı demek aslında keşke daha önce görüp yaşamamasa için delice uğraşaydım demek. Oradaki keşkeyi bir daha yaşamamak için hemen şimdi harekete geçmek gerekir."

Gerçekten mantıklıydı. Benim yazı boş düşüyordu.

Siz nasıl karar verdiniz peki keşkeler üzerine yoğunlaşmaya? dedim. Herhalde psikolog olmamaya karar verdiği dönemlere denk geliyordu.

Çalışma masasında yana çekti sandalyesini, arkasındaki çerçevede bir sürü fotoğraf ve gazete küpürü vardı, onları görebileyim diye.

"Çok sayıda sevdiğimi kaybettim bir zamanlar, her biri milyonlarca keşke bıraktı o dönem arkalarında. Yaşamak mümkün değildi onca keşke arasında. Kendi psikolojimi toplamak zorundaydım, eğitime devam edemesem de.

Okuldan atılmak da bir dış etken değildi. Okuldan atılacağım koşulları ben yarattım, göze aldım, bedeli buydu, diğer bedeller gibi bunu da ödedim."

Diğer bedeller derken ellerini uzattı, tırnakları çok garipti. Önce anlamadım."

Sonra arkasındaki resimlere dikkatli baktım, gözlüğümlü takarak.

Binlerce kişiye konuşan sol kolu havada bir kadın vardı, mahkeme salonlarında genç bir kadın fotoğrafı eski bir gazete sayfasında, bir dakika şu fotoğraftaki Denizler miydi?

Tırnakları bir zamanlar sökülmüş olabilir miydi?

Ben neden çok iyi okuduğumu düşündüğüm o dönemden bir Suna hatırlamıyordum?

"Siz, siz kimdiniz Suna Hanım?" dedim kekeleyerek.

"Şimdi kim olduğum önemli, Suna'yı ben seçtim. Zaten sevmediğim ve sicillerinden yorduğum eski ismine keşkeler ekleyeceğime Suna'yı seçtim.

Suna 800 yıllık öztürkçe bir kelime ve erkek ördek demek aslında. Düşünün adına ilk Suna denen kadınlar nasıl bir keşke yaşamışlardır. Ama çözümü Suna'ya uzun, alımlı, güzel anlamı katmakta bulmuşlar. Uzun bir mücadele ama çözmüşler işte. Ben de bir mücadeleye girdim, uzun sürdü, sürüyor ama çözülüyor, çözülecek mutlaka"

Gitmem gerekiyordu, bir arazı beni en yakın havaalanına götürerekti, uçayım vardı.

"Keşke daha uzun vaktimiz..." derken gülmüşedim ve düzelttim: "Bu karşılaşmayı hesaplamam ve zaman ayırmam gerekirdi. Sizi daha uzun dinlemek isterim.

En kısa sürede yeniden ziyaretinize geleceğim, eğer kabul ederseniz." dedim.

"Zevkle" dedi. "Yöntemi çok kolay kapacağınızı hissediyorum, benim için de keyifli bir görüşme olacaktır."

Dönüş yolunda, kendime yakın bir siyasi partinin sitesine "gönüllü çalışmak istiyorum" kaydı bıraktım.

Yakınmaktan bıkmıştım, memleketle dair o keşkelerden üzerime olanları bari çözmem gerekirdi.

İlk fırsatta geri geleceğim ve büyüyen umarım Suna olacağı; hiç keşkesiz.

Büyünce dedim, yaşlanınca değil.

Modulun tesiriyle sırtları yarı bere
dan ökürler uzun boynuzları ve geniş
dunları güneş batana kadar
kendü çevrelerinde dönüyorlardı
Şimdi onun durumu da (tipi) o
ökürlerindeki gibiydi. bu hayvanların
nehissettiklerini biliyorlari artık
O da hayot, boynuz, gövü bağlı
döndü. kendi çevresinde dönüp
durmıstı. Dolap beyirini gibi, o
harman döven ökürler gibi.
Sattıkları küçük gümrük ofisinde
masa başında oturup sürüldü
ayrı boğitları karıştırdın dansıydı.
BİRDAP/SADIK HİDAYET

MURAT ERTel

Doksantı yılların başında çok sevgili Boğaziçi Üniversitesi'nde öğrenci ve müzik kulübü başkanı iken haftada en az iki gece ZeN grubu ile Taş Oda lakaplı müzik kulübü mekânında sabaha ama hakaten sabaha kadar çaldık. Sonra Maltepe'deki kendi stüdyomuza taşındığımızda sanırım 1994 civarı sonrası BaBa ZuLa grubunun 3 kurucu elemanından biri olacak olan Emre Onel'de bu gitarı görüp beğenmiş ve takas yöntemi ile ondan almıştım.

O zamanlar internet filan yoktu, gitarı arada bir stüdyomda çalardım hatta Derya adlı Sonic Youth grubunun gitarcısı, Thurston Moore'un plak şirketi tarafından Amerika'da basılan ZeN albümünde İspanyol Kerranesi isimli şarkımızda da kayda gitmişti. Rahmetli Timur Selçuk'un meşhur Meyhaneli şarkısından ithamla söyleyip çalmıştım bu parçayı. İyi ki duymadı hiç, ne olurdu bilmiyorum ama en azından çok kızardı herhalde. Sonrasında duvarda asılı kaldı pek yaşamadı ama güzel gitardı. Yıllar sonra Süreyya plajındaki Plaj Stüdyosu'ndan sanayi mahallesindeki Saniki Stüdyosu'na taşındık ve gitar oraya geldi.

Tam pandemî günlerindeki kapanma zamanları sanaldan ve telefonlan tanışıp 40 yıllık dostum gibi sevdiğim Herman'a onu hediye etmek geldi içimden. İlk önce gitarı çok sevdiğim başka bir dostum Bilge Han'ın "Abi Guitars" isimli şahane atölyesinde tamir ettireyim sonra da hediye etmeden önce hikayesini araştırıyım biraz dedim. Gitar nefis

THE GUITAR

1994 civarı
sonrası BaBa ZuLa
grubunun 3 kurucu
elemanından biri
olacak olan Emre
Onel'de bu gitarı
görüp beğenmiş ve
takas yöntemi ile
ondan almıştım.

oldu, pandemi kapanmasında da bire çalmaya başladım. Vibrato kolu şahaneydi elimden düşmedi. Nefes almaya, dile gelmeye başladı yıllar yıllar sonra.

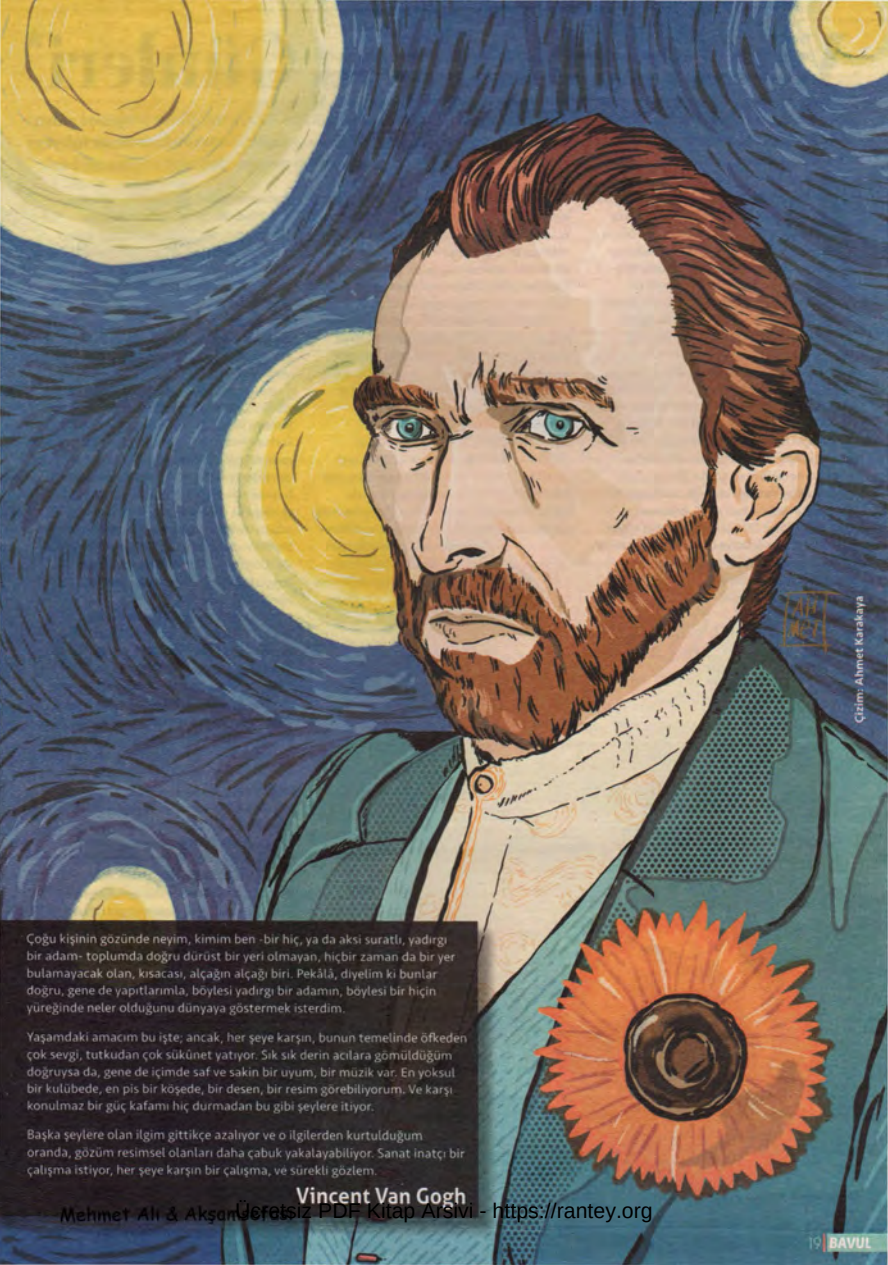
Markası Arbiter olan bu elektro gitar İngiltere'de Arbiter firması tarafından satılıp dağıtılmış, ancak patron Fender ile rekabet etmek için gitarları Japonya'da İbanez'e yaptırmış. Zaten ortaokulda ve lisede beraberce gruplar kurduğumuz dostum Akın Evliyaoglu'nun Amerika'da çaldırıldığı kırmızı İbanez'inin manyetikleri aynen bunlara benziyordu. 1969'da firmayı Dallas Arbiter ortaklığı ile yürütmeye başlamış ve Jimi Hendrix'in meşhur ettiği Dallas Arbiter Fuzz Face bu dönemim ürününü imiş. Bu mantağa göre gitar en yeni 1968 model olmalı.

Arbiter firmasının patronu İvor 1950'lerde aslında bir davulcuymuş ama 1960'larda Jeff Beck ve Hendrix gibi yıldız müzisyenlere ekipman sağlayarak meşhur olmuş. Bir gün Beatles'in o zamanki menajeri Brian Epstein bir TV şovu için Ringo'nun davulunun üzerine grubun isminin yazılmasını isteyince İvor bir sigara pakedinin arkasına "düşen T" harfleri, o hep bildiğimiz Beatles logosunu çiziktirip yapıştırmış ve bu da grubun en meşhur logosu olmuş.

Sonra gitarı Herman'a verdim, verirken de ilk defa onu gerçek dünyada görmüş oldum. Ancak Arbiter bana geri geldi, nedenini sormayın ama bu gece tekrar sanayideki stüdyoya bıraktım onu, sonra da bu yazıyı yazdım.

Gelecek sene çalarım mutlaka, tonları çok güzel. Dostluk ise baki, müzik birleştirsin, buluştursun...

Mehmet Ali & Akınlar PDF Kitap Arsivi - <https://rantev.org>

Çoğu kişinin gözünde neyim, kimim ben -bir hiç, ya da aksı suratlı, yadırgı bir adam- toplumda doğru dürüst bir yeri olmayan, hiçbir zaman da bir yer bulamayacak olan, kısacası, alçağın alçağı biri. Pekâlâ, diyelim ki bunlar doğru, gene de yapıtlarımla, böylesi yadırgı bir adamın, böylesi bir hiçlin yüreğinde neler olduğunu dünyaya göstermek isterdim.

Yaşamdaki amacım bu işte; ancak, her şeye karşın, bunun temelinde öfkeden çok sevgi, tutkudan çok sükûnet yatıyor. Sık sık derin acılara gömüldüğüm doğruysa da, gene de içimde saf ve sakin bir uyum, bir müzik var. En yoksul bir kulübede, en pis bir köşede, bir desen, bir resim görebiliyorum. Ve karşı konulmaz bir güç kafamı hiç durmadan bu gibi şeylere itiyor.

Başka şeylere olan ilğim gittikçe azalıyor ve o ilgilere kurtulduğum oranda, gözüm resimsel olanları daha çabuk yakalayabiliyor. Sanat inatçı bir çalışma istiyor, her şeye karşın bir çalışma, ve sürekli gözlem.

Vincent Van Gogh

Mehmet Ali & Akşan Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Van Gogh'un Son Günleri*

Hayatının bir döneminde, Akdeniz güneşini bulmak, ışıkla hemhal olmak için Fransa'nın güney bölgesine giden, orada Arles kentinde başına gelmedik kalmayan, bu arada Gauguin'le kapışıp kulak memesini keserek bir fahişeye verdikten sonra aynanın karşısında kendi portresini yapan çılgın ressamın dünyası derinden etkilemişti beni.

Auvers-sur-Oise, Paris'ten yarım saat uzaklıkta, bahçe içindeki evleri, Orta Çağ'dan kalma gotik kilisesi, şatosu ve Seine Nehri'nin bir kolu olan Oise'nin kıyılarını gölgeleyen ağaçlarıyla güzel bir kasaba. Yine de Daubigny gibi izlenimciliğin öncüsü bir ressamı yetiştirip Pissarro'ya, Cézanne'a kukac açmasaydı, özellikle de Van Gogh'un trajik yaşamının son iki ayına tanıklık etmeseydi, böylesine ilgi çekmezdi sanıyordum. Benim gibi yıllar önce Paris'e demir atmış ressam dostum Onay Akbaş'la Van Gogh'un izini sürdüğümüz Auvers-sur-Oise, ilk bakışta büyüledi beni; ünlü sanatçının yapıtlarından tanıdığım doğasına, bu doğanın tablolara yansıyan çılgın renklerine doğru çekildiğimi duydum. Kasabanın içinde ya da derin mavi göğün altında uzayıp giden buğday tarlalarında değil, Van Gogh'un yapıtında dolaşıyordum sanki. Ressamın portresini yaptığı Dr. Gachet'yle sohbet ediyor, defalarca çizdiği belediye binasına selam çıkarıyor, sırtında sehpası, paleti ve fırçalarıyla, arşınladığı patika yollarda yürüyordum. Yürüyorduk desem daha doğru

olacak, çünkü Onay bu mekânların Van Gogh'un sanatındaki önemi anlatıyordu yol boyunca. Ve bir tepenin yamacına sırtını dayamış kiliseyi aramızda bırakıp yokuşa vurdüğümüzda, gökyüzünü lekeleyen yuvarlak, top top beyaz bulutların altında buluyorduk kendimizi. Buğday başaklarının arasında kayboluyorduk.

Hayatının bir döneminde, Akdeniz güneşini bulmak, ışıkla hemhal olmak için Fransa'nın güney bölgesine giden, orada Arles kentinde başına gelmedik kalmayan, bu arada Gauguin'le kapışıp kulak memesini keserek bir fahişeye verdikten sonra aynanın karşısında kendi portresini yapan çılgın ressamın dünyası derinden etkilemişti beni. Onun Arles'da yaşadığı evi, tek başına absent içtiği kahveyi görüldükten, bitmez tükenmez bir enerjiyle çizip boyadığı, daha doğrusu çizmeden, tüpteki boya ları doğrudan tuvale sıkarak gerçekleştirdiği manzara resimlerini düşledikten ve Saint-Remy tımarhanesinde bıraktığı izleri de sürdükten sonra, yolculuk dönüştü "Buğday

Tarlasında Ölüm" adlı öykümü yazmışım. O öykünün ilk paragrafında anlatmaya cabaladığım, Van Gogh'un sanatıyla yaşamı arasındaki, kimi zaman aklın sınırlarını zorlayan ve bugün de gizlerini koruyan yakın ilişkiydi. Deli ile dâhinin birlikteliğiydi. Zafer anlamına gelen ilk adıyla (Vincent) imzalıyordu kimsenin önemsemediği, ancak bir tekni satabildiği tablolarını; belki bir gün sanatta zafer kazanacağını hayal ederek, ama yaşamda çoktan yenilmişti.

Auvers işte bu yenilginin sona erdiği yer. Ve günümüzde, başta Japon turistler olmak üzere, binlerce Van Gogh hayranını ağırlıyor. Sanatçının korkunç temmuz sıcağında, piposunu tüttürerek can çektiği basık tavanlı tek göz odası, aşağıda yemeklerini yediği masa, oturduğu iskenle, resmini yaptığı evler, bahçeler, ağaçlar, tarlalar ve mezarlık onun izini sürmek isteyenlerin başlıca uğrakları. Buna izlenimci ressamların yapıtlarının sergilendiği şato yu da eklemeliyim, Van Gogh bu satodan içeriye adım atmamış, zengin koleksiyoncuların sofralarında bir kez bile ağırlanmamış da olsa.

Van Gogh, Theo'ya Arles'dan gönderdiği 24 Mart 1889 tarihli mektubunda "Yarın başımıza ne geleceğini bilmiyoruz" diye yazıyor. Gerçekten de ressam bu cümleyi yazarken bir yıl ömrü kaldığını, Arles'i apar topar terk edip Auvers-sur-Oise'daki köhne bir çatı odasında kendi eliyle yaşamına son vereceğini bilmiyordu. Saint Remy tımarhanesinde geçirdiği günler sıkıntısı, ölüm dürtüsünü, nevrozunu yatıştırmıştı belki; orada da, Arles'daki gibi, kötü koşullara karşın çalışabilmişti. Ne var ki, hastalığa yenilmişti sonunda. Kendi rızasıyla kapatıldığı Saint Remy'de, çalışmadığı zamanlarda krizlerle boğuşuyor, ya saldırganlaşıyor ya da içine kapanıp susuyordu. Ünlü otoportresinden tanıdığımız piposunu da hiç eksik etmiyordu ağzından. Kendi portrelerini ayna karşısında yaparken sanki bir başkasıymış gibi ruhuna nüfuz etmeye çalışıyor, manzara resimlerinde uyguladığı teknik ve kurallardan uzak, renklere fazla özerklik tanımadan, onları birbirine karıştırmadan tuvale yayıyor, sert fırça darbeleri vermekten kaçınıyordu. Elinde palet ve fırçalarıyla tuvalin karşısındaki kızıl sakallı, sarışın genç adam ressamın hem kendisi hem de bir başkasıydı. Bölünmüş kişiliğinin dışa vurumuydu bir bakıma. Öte yandan, artık gerçek anlamda bir ressam olduğunun da kanıtıydı. Bu portreyi yaptığı günün yolunu tutmamıştı henüz, sara nöbetleri de kapısını çalmamıştı. Yalnızca sara nöbetleri mi? Kardeşi Theo'dan ve birkaç ressam arkadaşından başka kapısını çalan hiç kimseyoktu. Ne bir sevgili ne de ucuza da olsa tablolarını satın almaya gelen bir

Çizim: Başak Aksoy

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

55
Zafer anlamına
gelen ilk adıyla
(Vincent)
imzalıyordu
kimsenin
önemsemediği,
ancak bir tekini
satabildiği
tablolarını;
belki bir gün
sanatta zafer
kazanacağını
hayal ederek,
ama yaşamda
çoktan
yenilmişti.

koleksiyoncu. Hatta, ne de postacı. Kadınlardan beklediğini bulamamış, bir fahişenin çocuğunu bağrına basmasına karşın ondan bile umduğu şefkati görememişti. Aşk olduğu bir kadın akrabası tarafından da acımasızca terk edilmişti. Hayatta tutunacağı tek dal kalmıştı: Sanat.

Timarhaneden çıktığında Arles'da kalamazdı artık. Theo, Auvers-sur-Oise'da yaşayan, kendisi de ressam olan sanat sever doktor Gachet'yle ilişkisi kurarak ağabeyinin, Paris yakınlarındaki bu sessiz ve sakin kasabaya yerleşmesini sağladı. Bu arada evlenmiş, yeni doğan oğluna Vincent adını koymuştu. Genç eşi Jo'yla mutluydular ama geçim sıkıntısı çekiyorlardı. Artık eskisi gibi Van Gogh'a para yardımına yapma imkânları yoktu. Vincent, Auvers'e gitmeden önce dört gün onlarda kaldı, yeğenini beşikte vermenin heyecanını yaşıdı. Ama aslında dışlanmış hissediyordu kendini. O doğmadan önce dünyaya gelen ağabeyi Vincent'in zamansız ölümünün de kötü yaşamış, bir başkasının hayatını gasp ettiği vehmine kapılmıştı. Bu üçüncü Vincent onun başaramadığını başaracak, babasının deyimiyle ilerde "adam olacaktı." Oysa bir baltaya sap bile alamamıştı kendisi, mektuplarında yazdığı gibi "acı, ömür boyu sürüp gidecekti". Kardeşine yük olmaman yol açtığı suçluluk duygusu da yakasını bırakmıyordu. Bu karmaşık ruh halini, yerleşik değerlere ayak uyduramamanın güçlüğü, başarısızlığın getirdiği yıkımı Theo'ya Auvers'den gönderdiği mektuplardan, özellikle de intiharından sonra cebinden çıkan son mektubundan anlıyoruz. "Sanatımı yaparken hayatımı tehlikeye atıyorum" diye yazıyordu, "bu uğurda aklımı da yarı yarıya yitirdim". Onu evinde ağırlayan, bu arada kendi portresini yaptırmakla kalmayıp kızının da portresini yaptıran Dr. Gachet'nin belki yakın ama art niyetli ilgisi yermiyordu. Yara çok daha derindeydi çünkü, o güne dek sekiş yüz kadar tablo yapmış olmasına karşın insanların gözünde bir asalet, daha da kötüsü bir "hiç"ti. Sonunda hayatta en sevdiği, en yakını olarak bildiği kardeşi Theo da yüz çevirmişti ondan. Auvers'deyaptığı tabloların sakin görünüşünün ardında bu yalnızlık...

duygusunu, bu terk edilmişliğin izlerini bulmak olasıdır.

Auvers, Van Gogh'un sanatını derinden etkileyen, dünyasını değiştiren, onu doğayla gerçek anlamda buluşturan Provence bölgesinden çok farklıydı. Provence'da koltuk altında sehası, tuvaleri, paleti ve fırçalarıyla kendini yollara vurduğunu, o tarla senin bu tepe benim gün boyu dolanıp durduğunu, resimlerini doğanın içinde, manzarayla bütünleşerek yaptığını biliyoruz. Provence'da mavi yamaçlar, zeytinlikler, model bulamadığı için çizip boyamak zorunda kaldığı, küçük güneşler gibi vazoda fır dönen günebakanlar vardı, kendisine bakan hiç kimse olmasa da. Güneş yakıcı, geceleri gökyüzü yıldızlı, sarı ve maviden, ille de Prusya mavisinden kobalt mavisine, mavinin tüm tonlarından oluşan, yeşil ve sarıya, ressamın çok sevdiği saman sarısına bulanmış doğa çıldırtıcıydı. "En küçük bir esinti bile yok havada" diye yazıyordu Theo'ya, "Sıcak her yer de egemen. Bu durum fazlasıyla işime geliyor. Tanımlamakta güçlük çektiğim bir renk ve güneşle başayam. Ah sarı! Nasıl da güzel sarı!"

Neyse ki Auvers'de kurtulmuştu sınırlarından. Doktor Gachet'nin ve kardeşi Theo'nun koruyucu kanatları altında huzur içinde çalışabilecekti artık. Ama neyazık ki öyle olmadı. Kader bu haklı hayalini gerçekleştirmesini de esirgedi ressamdan. Yeni bir hayat vardı önünde. Her zaman yaptığı gibi Auvers'de de kendini tümüyle sanatına adayabilirdi, girdiği yolda tek başına, özgüven içinde yürüyebilirdi, eğer Theo'yla arası açılıp öncelikle daha derin bir krizle sarsılmasaydı. Ve Gachet'yle arası açılmasaydı. Bu küçük kasabanın bir han odasında böyle yalnız ve umarsız, kardeşine hayatı boyunca yük olacağı endişe ve utancına kapılmasaydı.

Mezarlığın hemen yanında, temmuz göğünün altında uzayıp giden buğday tarlasına inen kargaların uğursuz çığlıklarını duymuyormuşçasına tuvaline yansıttıktan sonra, tabancasının namlusunu kendine çevirip bir el ateş etti ressam. Acı, yalnızlık ve yaratıcılıktan ibaret yaşamına son verdi. Aslında, uğursuz kargaların başaklara köktüğü bu tarladan çok uzakta, yaratı Saint-Remy timarhanesindeki odasından görünen bir başka buğday tarlasına seyrederken de hayal etmişti ölümü. Mavi-sarı dağların üzerindeki yeşile çalan göğün tam ortasında yusuvarlaştı güneş. Ama daha önce yaptığı tablolarla olduğu gibi insanı çıldırtırcasına parlamıyordu. Ve buğday tarlasının bir köşesinde ki rençper ekin biçer, başaklar rüzgârda savrulurken bu sakin manzaranın karşısında ölümü düşünüyordu:

"Bu ekin biçen rençper figüründe ölüm imgesini gördüm bir den, insanlık biçilen buğdaya dönüşmüştü. (...) Ama hüznün yoktu bu imgede; her şey işık içinde, dünyayı aydınlatan güneşin altında olup bitiyordu" diye yazmıştı Theo'ya. Derken ölüm çok geçmeden, bu kez kuzeydeki bir başka buğday tarlasında gelip bulmuştu onu. Başakların üzerine çöken kargalar gibi ümüğüne çökmüştü. ***

Van Gogh'un cenaze törenine onu her zaman destekleyen, en güzel, en içten, sanatını anlamamızda sanat tarihçilerine hâlâ yol gösteren mektuplarını yazdığı kardeşi Theo, ev sahibi Ravoux ve odo komşuları ilk genç ressamdan başka katılan olmadı. Yakin dostu bildiği ama yarısına müdahale etmeyen, koleksiyoncu Dr. Gachet de dahil, sanat çevrelerinin ilgisinden uzakta toprağa verildi. İntihar ettiği için dinsel tören de yapılmadı. Onun acısına, yokluğuna dayanamayan kardeşi de altı ay sonra Hollanda'da öldü, ama kemikleri buraya, Van Gogh'un mezarının yanına gömüldü. İlk kardeş yan yana buğday tarlalarıyla çevrili mezarlıkta, onlar hayatlarını ancak bir tekinin satılabilirdi ama bugün her biri milyonlarca dolar eden tabloları kadar derin ve mavi göğün altında son uykularını uyuyorlar. Van Gogh yapıtlarına, sarı başak olmak üzere tüm renkleri ve yaşamın girdabında savrulan figürleriyle, bu dünyadaki yolculuklarına devam ediyorlar hâlâ.

"Nedim Gürsel'in, 2021 yılında Doğan Kitap tara fından yayınlanan Son Fasil isimli kitabından kısaltılarak alınmıştır."

Vincent van Gogh

'Yılın sonuna doğru farklı bir adam olup çıkacağım. Bir yuvam olacak ve sağlığım konusunda huzura ereceğim. Böylece burada vaktinden ince soluksuz kalıp geçmemeyi umabileceğim.'
4 Mayıs 1888

ARLES

Vincent 1886'da Paris'e taşınarak, dönemin en ünlü atölyelerinden biri olan Fernand Cormon'un atölyesinde çalışmaya başlar. Atölyede Georges Seurat, Camille Pissarro, Émile Bernard, Toulouse-Lautrec, Paul Signac ve Paul Gauguin gibi birçok sanatçıyla çalışıma imkânı bulur, tekniğini geliştirir ve yakın dostluklar kurar. Fakat en önemlisi, sanatını kökten değiştiren Japon sanatıyla da Paris'te tanışmış, yüzlerce Japon baskısını toplamıştır. Bazen onlardan ilham alarak, bazen de onları kopyalayarak ışık, renk, teknik ve kompozisyon çalışır.

'Yolculuk boyunca seni de en azından görmekte olduğum yeni diyar kadar düşündüm. Ama ileride belki de sen de buraya sıkça gelirsin diyorum içimden. Bana öyle geliyor ki insanın huzuruna ve iç rahatlığına tekrar kavuşacağı bir sığınak olmadığına, Paris'te çalışabilmek neredeyse imkânsız. Bu olmadan insanın düpedüz uyusuk hale gelmesi kaçınılmaz.'

Şehrin ona sunduğu tüm imkânlardan faydalanmaya çalışsa da memnun değildi; Paris'e yerleştiğinden beri yılın yarısını yağmurlu geçiren bu şehrin ışığının kendisine uygun bulmadığını sık sık dile getirir. Paris'te geçirdiği iki yılın sonunda, arkadaşı Lautrec'in tavsiyesiyle, yanına izlenimcilerin uçuculuğunu alarak Arles'a giden bir trene biner. Artık hayatı ve sanatı için umut dolu yeni bir sayfa açılmıştır.

Arles'a gelir gelmez bir lokantanın üst katında bulunan Hôtel Carrel'den, günde beş frank ödediği bir oda kiralar. Henüz kendisine model olacak birini bulamadığı için Arles'ın çevresindeki ağaçları, çiçekleri, dağları resmeder. Paris'te hasret kaldığı doğaya özlemini giderir, yetersiz beslenme ve alkol yüzünden gitgide bozulan sağlığını doğa yürüyüşleriyle iyileştireceğini umut eder. Arles, Japon sanatına duyduğu ilgiyi bile azaaltınca kız kardeşine, 'Kendi kendime Japonya'da olduğumu söylüyorum, geriye gözlerimi açık çevremdeki her şeyi sındırme kalıyor.' diye yazarak Paris'te bulamadığı ışığı, Güney'in ışığını, Arles'da bulmuştur.

SARI EV

Arles'da ikinci evi yine bir kahvenin üst katında Café de la Gare'de kiraladığı oda olur. Tek göz oda onun hayallerini gerçekleştirmesi için yeterli değildir; amacı

Vincent'in Paris'te geçirdiği son kış ayında resimlediği oto-portresi, Eylül-Kasım 1887.

Vincent van Gogh, Bridge at Arles, 1888.

Vincent, Arles'da geçirdiği on beş ay içinde, onu günümüzün popüler kültüründe ikon haline getiren eserlerini yapmış, 200'den fazla resim yapmış, 100'den fazla desen çizmiş ve yaklaşık 200 mektup yazmıştır.

onunla aynı hedefi olan sanatçıları bir araya toplayıp, birlikte çalışarak üretecekleri bir sanatçı kolonisi oluşturmaktır. Bu amacı uğruna ilk adımı mayıs ayında Lamartine meydanındaki dört odalı, yeşil panjurlu o ünlü Sari Ev'i kiralayarak atar. Daha ilk günden, hiçbir zaman elde edemediği huzuru bu evde bulduğuna inanmaya başlamıştır. Theo'ya yazdığı mektubunda bu evdeki yatak odasında bulunduğu sükkünü, iç huzuru ve dinginliği anlatır:

'Sevgili Theo,

Odayı gözlerimde canlandırabilmen için bir krokisiyi yolluyorum. Beni sorarsan, iyiyim. Gözlerimin yorgunluğu sürse de, yeni düşüncemi kafamda planlamaya ve sana anlatmama mani olmadı. 30 numara tuvale yapılmış bir tablo daha. Bu kez söz konusu sadece yatak odam, rengin her şey kabul edildiği ve sadeliği kadar nesnelerin de tarzları bakımından yüceldiği bu resim insanda dinlenme ve daha da ötesi uyuma isteği doğuruyor. Tek sözcükle, resme baktığında

beynin ve imgelemin dinlenene. Duvarların soluk mor. Zemin kiremit rengi. Yatağın ve iskemlelerin ahşabı taze tereyağı renginde. Yastıklar ve çarşaf yeşillimsi limon rengi. Battaniye cırtlak kırmızı. Tuvalet masası portakal rengi, leğen ise mavi. Kapılar leylak rengi. Hepsin bu, kepenkleri kapalı bu odada başka bir şey yok. Kaba hatlarıyla mobilyalar da önüne geçilemez bir sükunu simgeliyor. Tablolardan iskemlelere kadar her birinin kendine özgü bir karakteri var. Örneğin yatağın sağlam yapısı dayanıklılığı ve huzuru yansıtmakta. Duvarda asılı portreler, ayna, havlu ve birkaç elbise. Çerçeveye gelince, resimde hiç beyaz olmadığına göre, beyaz olmalı. Yakalaması zor olan huzura meydan okumak uğruna bunları yapmalıydım. Konu üstüne daha da çalışacağım, ama konseptin ne denli basit olduğunu görüyorsun. Gölgele de yok ettim, resim adeta bir Japon estampına döndü. Sana uzun uzun yazamıyorum, uyumam gerek zira sabahın köründe kalkıp resme devam edeceğim. Ancak böyle bitirebilirim kısa zamanda resmi. Ağrıların ne alemde, bana yazmayı ihmal etme. Bana kısa zamanda yanıt vermeyi unutma. Sana bir gün diğer odaların da krokiğini yollayabilirim.”²

Vincent van Gogh, The Yellow House, 1888.

Birinci katta, köşedeki iki panjuru da açık olan pencere Paul Gauguin kaldığı oda. Diğer pencerenin altı ise Van Gogh'un yatak odasıdır.

YATAK ODASI

Vincent'in mektubunda bahsettiği, 'salt dinginliği' temsil eden yatak odasının tablosu, Theo'ya yazılmış mektupların on üç tanesinde daha karşımıza çıkar; bu oda, ürettiği üç ayrı resmin de ortak adıdır. Resmin ilk versiyonunda, 17 Ekim 1888 tarihli "Yatak odamın resmini bu akşamüstü bitirdim" dediği mektubu sayesinde resmin tamamlandığı kesin tarihi de bilinir. Yeşil panjurları kapalı olan duvarları soluk mor, zemini kiremit rengi ahşap zeminli bir odayı yine kendi yaptığı resimlerle süsler; sağdaki portrelerden biri Paul-Eugene Milliet, diğeri Eugene Boch'a ait. Yatağın arkasında ise yine aynı dönem yaptığı Kayalıklar ve Meşe Ağacı isimli resmi aslıdır. Kompozisyonu oluşturan birçok öge, resmin üst sınırı tarafından kesilerek, yarım bırakılmıştır: Duvarlar, kapılar, pencere ve tablolar. Birçok öge çift resmedilmiş: İki yastık, iki iskemle, iki portre, hatta iki kapı görüyoruz. Bu kapılardan solda olanı, Gauguin'in kalması için dekore ettiği odanın kapısı.

1888 yılının sonlarına doğru Vincent'in ısrarları sonucu ziyaret etmeyi kabul eden Gauguin ile iki ay bu evde ve Arles çevresinde birlikte resim yapar. Gauguin'in küstah ve baskın karakteri Vincent'i hayal kırıklığına uğratar. Şiddeti giderek artan tartışmalar, Vincent'i bunalıma sürükler ve bu tartışmalar onun kendi kulağını kesmesiyle son bulur. Gauguin Sarı Ev'i terk ettikten sonra, Vincent kendi rızasıyla Saint Remy'de, Saint Paul de Mausole akıl hastanesine yatar. Hastanede açık havada resim yapamadığı zamanlarda ya bitmiş resimlerini tamamlar ya da eski resimlerinin kopyalarını yapmaya başlar. Kopyaladığı resimlerden biri, belki o günlerde

Vincent van Gogh, Bedroom in Arles, 1888.

özlemini duyduğu huzur dolu Sarı Ev'inin yatak odasıdır.

Hastaneden yatak odasının ikinci versiyonunu, bir su baskını nedeniyle resmin hasar gördüğünü öğrenince yapar. Bu versiyonda, zemin ve duvarları farklı bir renge boyar, sehpanın üzerindeki farklı eşyalar yerleştirir. Üçüncü versiyon ise diğerlerinden daha küçük olarak ailesine göndermek için yapar; burada ressam arkadaşlarının portresinin yerine otoportresini ve kız kardeşinin portresini yerleştirir. Resmi

tamamladıktan on ay sonra intihar eder. Theo'ya yazdığı son mektubunda, hayatı boyunca aradığı ama asla bulamadığı huzurdan bahseder, çalışmalarını uğruna nasıl bir hayat geçirdiğini özetler:

"Böyle işte, ben, kendi çalışmalarım için yaşamımı tehlikeye atıyorum, bu çalışmalarım uğruna yarı-deli bir insan oldum - olsun, kabul."

1-Theo'ya Mektuplar, Yapı Kredi Yayınları
2-Dostlukla, Seçme Mektuplar Vincent Van Gogh, Yapı Kredi Yayınları

Vincent Van Gogh'a Yolculuk...

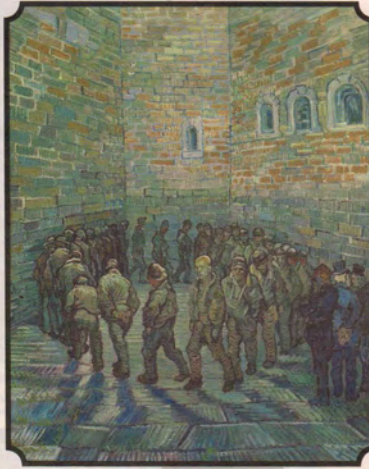

İBRAHİM KARAOĞLU

Yıllar önce, bir grup sanatçı, sanat yazarı, sanat tarihçi, fotoğraf sanatçısı, belgesel filmci ve gazeteci bir sanat projesi kapsamında yan yana gelip; sahici, samimi, entelektüel, düşünsel arayışlarla; İstanbul, Paris, Arles, Saint Remy, Moret sur loing, Barbizon ve Auvers sur ois arasında Van Gogh'un izlerini süren tarihsel bir yolculuğa çıkmıştı. "Modernizmi, Van Gogh'un sanatçı kişiliğinde, onun ateşli düşünceleri ve tutkulu yolculuğu üzerinden yeniden düşünmek", tartışmak amacıyla "19. yüzyılda dünyayı sarsan aydınlanmacı, devrimci modernliğin ve modern sanatın önemli isimlerinden birisi olan naif sosyalist Van Gogh acaba nasıl bir düşünsel, sanatsal mecradan geçmiş ve bugün de bütün etkileyciliği ile durum sanatını hangi ekseler üzerine kurmuştu? Nasil ve ne olmuştuk da onun düşünsel, sanatsal, kültürel, insani ütopyasının Fransa'daki izleri günümüzde sanatın, kültürün, insanlığın ilgisini çekmeye ve vicdanı olmaya devam ediyor?" sorularının yanıtını arayan bir proje gerçekleştirilmişti. "Vincent Van Gogh'un Peşinde Modernizmin İzinde". Van Gogh'un Fransa'da yaşadığı kentleri, mekânları görmek onun yaşadıklarını simgesel anlamda deneyimleyen görsel, düşünsel bir yolculuktu...

Onay Akbaş, Prof. Özdemir Altan, Prof. Tomur Atagök, Habip Aydoğdu, Bedri Baykam, İbrahim Çiftçioglu, Prof. Adem Genç, Ekrem Kahraman, Prof. Bünyamin Özgültekin, Barış Sarıbaş, Utku Varlık, Ali Sirmen, Mehmet Basutçu, Coşkun Aral, İbrahim Benli, Gül Ar, Sunay Akin, Nasuh Mahruki, Ümit Çetin, Prof. Dr. Kıymet Giray, Abdülkadir Günyaz, Çetin Güzelhan, İbrahim Karaoğlu, Prof. Dr. Kaya Özsegin, Mustafa Asım Dinçer, Serkan Koç ve Fransız fotoğraf sanatçısı Sophie Bassouls bungen bir haziran ikindisinde kalabalık ve uğultulu Lyon Garı'ndan Arles'a doğru yola çıktığımızda her birimiz çok heyecanlıydık. Herkes kendi Van Gogh'una yolculuydu.

Üçşz bucaksız buğday tarlalarını, uyuyarak akan ırmağın ve yeşil ovaları izliyorduk çok hızlı giden trenin penceserinden. Yolculuğa katılan her sanatçı geldenden önce günlerce Van Gogh'a ilişkin okumalar yapmış, filmler izlemiş ve onun resimlerinin görsellerini yeniden inceleyerek kendilerine özgü imgeler yüklemişlerdi belleklerine. Ve belleklerimiz Van Gogh'ta

"Tutuklular Çemberi"

parsellenmişti. Trenin hızla geçtiği yerler çabucak siliniyordu ama her belleğimizdeydi Van Gogh. Bizim imgelemimizleyeniden anlam kazanacak dilsiz bir haritanın içindeydik. Her sanatçı, o dilsiz haritanın her yerlerini kendi yarattı diyele, düşüleriyle, umutlarıyla şekillendirip, sınırlarını yeniden belirliyordu sanki...

Arles yolculuğunda en çok Van Gogh'un "Sarı Evi"ni düşündüm. Çok merak ettim. O evin içindeki odayı yansıtan "Arles'daki Oda" resmi her bakışında beni çok etkiledi, kederlenirdim resme baktıkça. Onun yalnızlığının merkezi o oda. Odadaki eşyaların azlığı, süsüz, yalın duruşları; parası az olan Van Gogh'un yalnızca en gerekli şeylere sahip oluşu; bir yatak, iki sandalye, bir masa, sürahi, bir ayna ve bir havlu ile duvarlardaki asılı resimlerin sessizliği... Tuvalları renkler ile aydınlandığı bir resim "Arles'daki Oda". Yol boyunca silinmedi belleğimde. Kırmızı, yeşil-sarı, mor-mavi ve turuncu renklerin kontrastıyla oluşan resmin içinde gezme şansımın olacağını bilmek heyecanlandırıyordu beni. Kapalı panjurların arkasında yaşam boyuna musallat olan yalnızlığın beklediği odanın beni yine çok kederlendireceğini de biliyordum. Hiç akıldım çıkıyordum resim. Bilirsiniz, hiç gölge yoktur o resimde. Yalnızca eşyaların ince siyah konturları vardır. Ve o odada yaşadığı büyük yalnızlığı izleri tüm resimlerine sinmiş tir sanki. Tüm resimlerinin içinde dolan yalnızlık. Çünkü bir yalnızlık dolambacıdır ömrü. Ve odadaki en büyük iz kendi gölgesidir; nereye gitse yeniden bulduğu yalnızlığının izi... İlginçtir, Van Gogh'un Arles'daki en yakın arkadaşı olan komşusu

postacı Joseph Roulin'in evini de merak ettim. Van Gogh'a çok yardımcı olmuş ateşli bir sosyalist Roulin. Ressam, öyle çok sevmiş ki dostu Roulin'i; onun ve tüm ailesinin portrelerini yapmış...

Ve dört saat sonra vardık Arles'a. Otele eşyalarımızı bırakıp onun ayak izlerini yürümeye başladık. İlk öğrendiğim şey oldu "Sarı Evi"nin II. Dünya Savaşı'nda bombalanıp yıkıldığı. Yerinde başka bir bina var; Hotel Terminus. Zamanında Van Gogh'u sürgüne göndermeye çalışan Arlesliler şimdiki onun üzerinden bir turizm geliştirip Van Gogh'un bombalanan evinin benzeri bir ev yapay resminden bir canlandırma yaparak aslına çok benzeyen bir oda dekoru oluşturmuşlar. Neredeyse Arles'daki her şey Van Gogh üzerinden paraya dönüşüyor...

"Rhone Üzerinde Yıldızlı Gece" resmini de çok severim. Yaşadığı "Sarı Evi" Rhone'un rıhtımına birkaç dakikalık yürüme mesafesindeymiş. Yıldızların tüm parlaklığıyla gülmüşüğü gece, ressam Barış Sarıbaş'la Rhone'un rıhtımındaki kayalar üzerinden bakıp, Akdeniz'e inen ırmağın üzerindeki ışıkları ve gökyüzündeki yıldızları

seyrettik gece yarısına kadar. Tam da içindeydik sanki "Rhone Üzerinde Yıldızlı Gece" tablosunun.

Ertesi gün başka bir sabaha uydık. Kahvaltıda sonra resmini yaptığı mekânları gezdik. "Sarı Evi" saymazsak, hiçbir şey değişmemiş sanki; doğa değişerek kendi kalmış. Gezdiğimiz her yere Van Gogh'un tuvallerinin içinde geçerek varıyorduk. Resimlerin en saklı yanları öyküleri. Onun her resmi öykülerle yüklü. İzleyicisine hemen dokunuyor öyküler. Kararsız ya da iyimser bir öykünün yarattığı duyguların düşündürüyor izleyiciyi; duygularını güçlendiriyor ya da kararsızlığı duyumsatıyor...

Van Gogh'un yol haritasında önemli duraklar var; Saint Remy de bundan birer. Kaldığı iki hastaneşi çok iyi korumuş bir yapı. Üst katta onun yaşadığı oda duruyor. Hüzün istasyonu gibi. Burada 150'ye yakın resim yapmış. Hastanenin bahçesi onun resmini yaptığı şeklide düzenlenmiş; mor lavantaların arasında doluşuran sanki karşından o gelivereceğimiz duygusunu yaşıyorsunuz. Bir görevli o hastanede tedavi gören hastaları gezdiriyor bahçede. Çoğu resim yapıyor. Binanın giriş katındaki satış ofisinde çok küçük resimleri çok ucuza alabiliyorsunuz. Hiç unutmuyorum Bedri Baykam da bir resim almıştı oradan. Van Gogh'un burada yaptığı resimlerin çoğu popüler kültürün önemli simgelerinden. "Yıldızlı Gece" böyle bir resim. Ölmeden bir yıl önce hastanede penceresinde sabaha doğru Saint Remy'i ve şafak sökmeğe olan gözyüzdü izleyerek, dışavurumcu bir tavırla çizmiş. Don McLean'ın "Starry Starry Night" adlı hit şarkısı

Van Gogh'un bu resmine anlamlı bir gönderme;
"Yıldızlı, yıldızlı gece/ Paletini mavi ve griye
boya/ Bir yaz gününe bak

Ruhumdaki karanlığı bilen gözler ile/
Tepelerdeki gölgeler/ Çiz ağaçları ve
fıyvaları/ Meltemi yakalarsan kış üşür/ Karın
çarşaf olduğu yerin üstündeki renklerde/ Şimdi
anıyorum/ Bana ne demeye çalıştığını/ Akıl
sağlığın yüzünden ne kadar sıkıntı çektiğini/
Onları azad etmek için ne kadar denediğini/

Dinlemezlerdi, nasıl olduğunu bilmiyorlardı/
Belki de şimdi dinlerler
Yıldızlı, yıldızlı gece/ Işıl ışıl alevlenen çiçekleri
alevlendirerek/

Eflatun pusun içinde bulutları döndürerek/
Vincent'in gözlerini Çin mavisine yansıtarak/
Ton değiştiren renkler/ Kehribar tanelerinin
sabahki alanları/ Acıyla kaplanmış çizgili yüzler/
Artistin sevecen ellerinin altında sakinleşmiş/
Şimdi anıyorum/ Bana ne demeye çalıştığını/
Akıl sağlığın yüzünden ne kadar sıkıntı çektiğini/
Onları azad etmek için ne kadar denediğini/

Dinlemezlerdi, nasıl olduğunu bilmiyorlardı/
Belki de şimdi dinlerler

Belki onlar seni sevedim/ Ama yine de
senin aşkın gerçektir/ Ve gözle görülür hiç unut
kalmadığında/

Yıldızlı, yıldızlı gecelerde/ Kendi canını
aşkların yaptığı gibi aldın/
Ama sana söyleyebilirdim ki, Vincent, /
Senin gibi mükemmel biri, bu dünya için fazla
iyi/ Yıldızlı, yıldızlı gece/ Boş salonlara asılmış
portreler/ İsimless duvarların üstünde/ Çerçevesiz
başlar

Dünyayı izleyen ve unutmayan gözlerle/
Tanıştığın yabancılar gibi
Eski püskü kıyafetlerin içinde eski püskü
adam/ Kanlı gülün gümüş dikenli, / Ezikçe yatmış
ve yeni yağmış karın üstünde
kırlmış/

Şimdi anıyorum/ Bana
ne demeye çalıştığını/ Akıl
sağlığın yüzünden ne kadar
sıkıntı çektiğini/ Onları
azad etmek için ne
kadar denediğini/
Dinlemezlerdi, nasıl
olduğunu bilmiyorlardı/
Belki de şimdi dinlerler"
Dinledikçe
kederlendiriyor insanı.

Dişavurumcu bir resim
"Yıldızlı Gece", onun ruhu
gibi dalgalı. En ikonik resimlerinden
biri. Yıldızlar ve ay gökyüzünde çok güçlü esen
dalgalı bir rüzgarın etkisiyle dönüp durmakta
sanki. Gökyüzünde kıyamet çığlığı var, ama
o gökyüzünün altındaki küçük kabasa sakin.
Zıtların birliği bu resim. Öncü bir dişavurumcu
tavrı var. Dişavurumcu sanat geleneğinin
başlatıcısı aslında Van Gogh.

Kendisi de pek çok usta ressamdan çok
etkilennmiştir. Onların yapıtlarından esinlenerek
çok özel resimler yapmış. Gustave Dore, Honore
Daumier, Jean-François Millet, Rembrandt,
Delacroix, Emile Bernard, Virginie Demot

"Rhone Üzerinde Yıldızlı Gece"

"Arles'daki Oda"

"Yıldızlı Gece"

**Ve o odada yaşadığı
büyük yalnızlığın izleri
tüm resimlerine sinmiştir
sanki. Tüm resimlerinin
içinde dolanır yalnızlık.
Çünkü bir yalnızlık
dolambacıdır ömrü. Ve
odadaki en büyük iz
kendisi gölgesidir; nereye
gitse yeniden bulduğu
yalnızlığının izi...**

Breton, Keisai Eisen ve Utagawa
Hiroshige gibi sanatçılardan
etkilennmiş. Bazı
sanatçıların eserlerinin
kopyalarını üretmiş.
Ölümünden yaklaşık
altı ay önce kaldığı
akıl hastanesinde,
soğuk kış aylarında açık
havada resim yapmasına
izin verilmediği için
içerde kopya resimler
yapmış. Gustave Dore'un bir
gravüründen yaptığı "Tutuklular
Çemberi" resmi muhteşemdir.

Londra'daki New Gate Hapishanesi'nin
avlusunda volta atan mahkûmları betimler.
Resmin üst bölümünde, yukarı doğru
yükselen özgürlük sembolü iki beyaz kelebek
vardır. Tutuklu bir yaşam döngüsünün içine iki
umut koymuştur.

Londra'ya çok genç yaşında gitmiş ve oradaki
yaşamdan çok etkilennmiştir. Pek çok popüler
sanat kavramını orada öğrenmiş. İngiliz
toplumunun sömürülen, yoksul insanlarını
yanıstan resimli gazete The Graphic'i severek
okumuş. Charles Dickens ve George Eliot'a

hayran olmuş. "Halk için sanat yapma"
düşüncesini Eliot'un sosyalist yazılarından
etkilennerek oluşturmuş. O İngiltere'deyken Karl
Marx da oradaymış ve Das Kapital'in ikinci cildi
üzerine çalışıyormuş. Bu dönem İngiltere'de
yoğun sendikal etkinlikler yaşanıyormuş. Tüm
bunlardan etkilennmiş Van Gogh. New Gate
Hapishanesi'ni anlatan "Tutuklular Çemberi"
resmi, onun yıllar sonra İngiltere'deki yaşama
ilişkin bir göndermesi belki de.

Erişok Jean-François Millet'nin resimlerini
kopyalar yapmış. Millet'nin yapıtlarını birebir
kopyalamak yerine, onları kendi biçimiyle yeni
bir resme dönüştürmüştü.

Van Gogh, sıradan hayatların ressamı; yoksul
işçilerin, köylülerin yaşamlarını yansıtmış hep.
En eski resminde bile madencilik, işçiler ve
emeğiyle yaşayan köylüler var. Emeğin onurunu
yücelten resimlerin ressamı. Yaşadığı gerçekliğin
izlenimlerini resme dönüştürmüştü. Renkleri
ve işçiyücelterek resminin anlam gücünü
çoğaltmış.

Onca yoksulluğu yaşamış. Hiç para
kazanamamış. Ne büyük bir ironidir; kendisi gibi
yoksulları çizdiği resimleri milyonlarca dolara
satıyor günümüzde. Ve siz onları müzelerde
görebilmek için çok para veriyorsunuz.

HALİL İBRAHİM SAĞLAM

Sinemada Van Gogh ve ressam biyografileri

Sanatçı biyografileri sinema tarihinde geniş bir yer kaplar. Yaşamlarına uzaktan ya da yakından tanıklık ettiğimiz, sanatçı kişiliğine veya eserlerine hayranlık duyduğumuz isimlerin hayatlarından kurgulanmış bir kesiti izlemek heyecan vericidir. Ressamların da birbirinden nevi şahsına münhasır kişilikleri, trajik yaşam öyküleri, çektikleri onca psikolojik, maddi ya da fiziksel sıkıntı içerisinde eserleriyle hayata tutunma çabaları cezbedicidir. Bu ayki kapak konumuz da olan Vincent Van Gogh hayatı en çok sinemaya uyarlanan ressamların kuşkusuz başında gelmekte. Kurmaca ya da belgesel fark etmez, yetmiş sene önce de Van Gogh filmi çekiliyordu, günümüzde de hâlâ çekilmekte. Sinemadaki ressam biyografileri üzerine kişisel beğenilerimden oluşan bu dosyada üç Van Gogh filmi de bulunmakta. Listede bulunmamasına rağmen meraklısına Vincent & Theo (1990) ve Van Gogh (1991) filmlerini, diğer ressam biyografilerinden de Surviving Picasso (1996), Artemisia (1997), Girl with a Pearl Earring (2003), Klimt (2006) ve Renoir (2012) filmlerini hatırlatmak isterim.

Lust For Life (1956)

Van Gogh'un hayatını beyazperdeye aktaran ilk filmlerden biri olan Lust For Life, Vincente Minnelli'nin yönetmenliğinde Irving Stone'un romanından uyarlanmıştır. Van Gogh'un yalnızlığına, krizlerine, hayatta tutunamayışına, resim yeteneğine ve akıl hastanesindeki günlerine kadar psikolojik katmanları açısından etraflıca değinen film Kirk Douglas'ın histerik performansıyla öne çıkar. Van Gogh'un dostu Paul Gauguin rolünde ise bir başka usta aktör Anthony Quinn daha güçlü bir performans gösterir. Her iki aktör de Oscar'a aday olmuştur, Quinn Oscar'ı, Douglas ise Altın Küre'yi kazanmıştır.

Andrei Rublev (1966)

Sinema tarihinin en önemli yönetmenlerinden Andrei Tarkovsky'nin en iyi filmlerinden olarak kabul gören Andrei Rublev, 15. yüzyıl Rusya'sında yaşayan keşiş ve ikon ressamı Rublev'in hayatını üç saati aşkın bir başyapıtı dönüştürmüştür. Siyah beyaz görsel dokuya sahip olan filmde yalnızca ikonlar renklidir. Orta Çağ'da iktidar ve sanat arası ilişkisi sorgulayan, barbarlığı ve ayrımcılığın hüküm sürdüğü coğrafyada sanat felsefesi üzerine derin bir düşünce aktarımı sağlayan film, ilk gösteriminde yasaklanmış ve yaklaşık kırk dakika civarı

kısaltılmıştır. Zamanının çok ötesinde sinematografik vizyonuyla öne çıkan film sanatsal özgürlüğe dair bir manifesto niteliği taşır.

Pollock (2000)

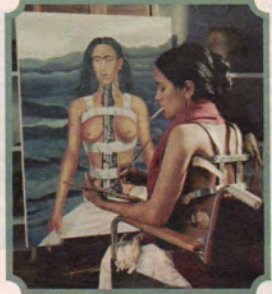
Soyut dşavurumcu akımın önde gelen ressamlarından Jackson Pollock'un (1912 - 1956) hayatının dönüm noktası olan sanatçı eşi Lee Krasner ile tanışmasını ele alan film, Ed Harris ve Marcia Gay Harden'in güçlü performanslarıyla öne çıkar. Harris'in Pollock'u canlandırmasının yanında filmin yönetmenliğini de üstlenmesi uzun yıllardır hayalini kurduğu bir projedir. Pollock'un Krasner'a aday olmadan önce alkol problemleri sebebiyle camiada çok öne çıkamayan ama Krasner'in etkisiyle ülkenin en önde gelen ressamlarından birine dönüşme süreci etkili biçimde aktarılır. Her iki oyuncu da Oscar'a aday olurken Marcia Gay Harden en iyi kadın oyuncu ödülünü kazanmıştır.

Frida (2002)

Ressam biyografisi denildiğinde ilk aklı gelen filmlerden olan Julie Taymor imzalı Frida, Meksikalı gerçeküstücü ressam Frida

Lust For Life (1956)

Frida (2002)

Kahlo'nun (1907 - 1954) sanatçı kişiliğinin yanı sıra inişli çıkışlı özel yaşamı ve politik görüşlerine de değinir. Kahlo'nun yaşamı boyunca çektiği fiziksel acılara karşı sanatıyla varoluş hikayesini Salma Hayek'in Oscar'a da aday olan etkili performansıyla yansıtırken sanat yönetimi, kostüm tasarımı, saç ve makyaj dallarındaki başarılarıyla da dönemin ruhu sergilemiştir.

Ücretsiz
Mehmet Ali & Akşam

PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Painted Fire (2002)

Güney Kore'den çıkan ve muadillerine göre pek fazla bilinmeyen bir ressam filmi olan Painted Fire, 19. yüzyıl Kore'sinin politik açıdan huzursuz ve baskı dolu ortamında Jang Seung-eup (Ohwon)'un (1843 - 1897) içindeki sanatçıyı ve yeteneklerini keşfetmesini anlatır. Manzaralar, çiçek resimleri ve günlük yaşam resimleri olarak birçok türde farklı eserler veren Ohwon kendinden önceki ressamlar Danwon ve Hyewon ile birlikte Joseon hanedanlığı döneminin resimde 'Üç Won'undan biri olarak hatırlanır. Kwon-taek Im'ın yönettiği ve Cannes'dan en iyi yönetmen ödülüyle döndüğü filmin başrolünde Kore sinemasının en güçlü oyuncularından Min-sik Choi en iyi performanslarından biriyi yer alır.

Modigliani (2004)

Modigliani'nin (1884 - 1920) Jeanne Hebuterne ile aşkı ve Picasso'yla mesleki rekabeti üzerinden dönemin Paris bohem modern sanat ortamına dair izleyiciyi bir yolculuğa çıkaran yönetmen Mick Davis, hayatı boyunca değeri takdir edilmemiş ve öldükten sonra eserleri değerini bulmuş bir ressamın trajik hikayesini Andy Garcia'nın güçlü performansı eşliğinde aktarır. Filimde Modigliani ve Picasso'nun yanı sıra Riviera, Renoir, Utrillo, Satine gibi önemli ressamları da karakter olarak görmek mümkündür. Filmdeki Modigliani ve Picasso rekabetinin daha çok kurgu olduğu, Picasso'nun karikatürize edildiği ve olayların gerçekleri yansıtmadığı konuşulsa da bu rekabet filmin arka çatıdır ve sürükleyiciliğinin çoğunu bu çatışmadan sağlamaktadır.

Modigliani (2004)

Seraphine (2008)

Aslında bir hizmetçi olan, dini sanat eserleri ve kilisedeki vitraylardan yola çıkarak kendi kendini geliştiren bir ressam olan Seraphine Louis (1864 - 1942) 1912'de Alman sanat koleksiyoncusu Wilhelm Uhde tarafından keşfedilir. Louis, Uhde'nin himayesinde dönemin naïf sanat akımını benimseyerek eserlerinde genellikle renk yoğunluğuyla öne çıkan ve tekrar eden çiçek aranjmanları sergiler. Coşkunluğuyla akıl hastalığı arasında gidip gelen ruh hali bu eserleriyle çokça ilişkilendirilmiştir. Martin Provost imzalı yapımda Fransız aktris Yolande Moreau, Seraphine'in bu gelişti ruh halini dokunaklı şekilde canlandırarak Cesar Ödülleri'nde en iyi kadın oyuncu seçilmiştir.

Seraphine (2008)

Loving Vincent (2017)

Dick Pope'un zaman zaman sulu boya renklerini yakalamaya çalışan teknik tercihleriyle de anlatıyı güçlendirir. Cannes Film Festivali'nden en iyi erkek oyuncu ödülüyle dönen film, Oscar'a da görüntü yönetimi dalında aday olmuştur.

Loving Vincent (2017)

Hem animasyon filmler hem de ressam filmleri arasında kuşkusuz çok özel bir yere sahip olan Loving Vincent, 100'den fazla ressamın, 65 bin kareyi tek tek tuval üzerine yağlı boya ile resmetmesi üzerine bir doküya sahip. Saoirse Ronan ve Aidan Turner gibi ünlü oyuncularla yapılan canlı aksiyon çekimleri kurguda bu yağlı boya animasyon tekniğiyle birleştirilen film, yönetmenleri Dorota Kobiela ve Hugh Welchman'ın yedi yıla yayılan uğraşları sonucunda ortaya çıkar. Van Gogh'un ölümünden

bir yıl sonra geçmesine rağmen sanatçı eserlerinin tarzıyla tamamen iç içe geçiren bir sinematografik düzlemde ilerleyen, her karesi anlam ve duygu yüklü bir görsel şölen.

At Eternity's Gate (2018)

Van Gogh'un hayatının son dönemlerine odaklanan, ressamın yalnızlığına, buhranlarına, iletişim problemine ve varoluş sancısına değinen film, Willem Dafoe'nun Oscar'a da aday olan etkili performansı eşliğinde izleyiciyi sürükler. Yönetmen Julian Schnabel, Loving Vincent'in yağlı boya animasyon tekniğinin aksine bu filmde Van Gogh'un tarzını kamera hareketleri ve kurgunun ritmi üzerinden yansıtmayı tercih etmiştir. Filmin bu sinematografik tekniği izleyiciyi 'Van Gogh neyi nasıl görüyorsa o şekilde görmeye davet eden' ilginç bir deneyim yaratır.

Mr. Turner (2014)

Romantizm akımına dahil edilen İngiliz ressam Joseph Mallord William Turner (1775-1851)'in yaşamını Timothy Spall'ın harika performansı üzerinden aktaran yönetmen Mike Leigh, sanatçıyı duygusalıktan uzak, objektif bir tavırla tasvir eder. Görsel açıdan en doyurucu ressam biyografilerinden biri olan Mr. Turner, usta görüntü yönetmeni

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://irantey.org>

ÖNDER ABAY

HER ŞEYE RAĞMEN

Yeni yıl, yeni fiyat etiketleri, eski sıkıntılar; bitiremediğimiz işler, gerçekleştirmediğimiz hayaller, ödeyemediğimiz borçlar. Daha iyisini beklemiyoruz, yaşam şartlarımız o kadar uzun zamandır kötüye gidiyor ki artık sadece daha kötüye gideceğini düşünüyoruz. Ayarlarımızı bozdular, her yıl bir an önce bitmesi dileğiyle şakalar yapılrken bu yıl 2022 gelmesin diyenlere güldük. Gelecekte şakasını yapacak kadar bile umudumuz kalmadı, zamanın geçmesine de zamların üzerimizden geçmesine de engel olmadık. Hijyenik ped, tuvalet kağıdı ve mama fiyatlarından önümüzü göremez olduk.

Esiden kendi duygusal sermayelerimize yatırım yapma şansını bulabiliyor, kendimizi güçlendirmek için yollar arıyorduk. Şimdi sistem her zamankinden daha saldırgan bir şekilde kişiliklerimize kalan alanı daralttı, gelecek algımızı değiştirdi. Ekonomiyi takip etmeden gün geçiremiyoruz, 13 yaşındaki çocuklar 'bu ülkede bu yaşta siyaset düşünüyorsam bu ülkede hiçbir şey yoktur, geçinemiyoruz' diye bağıryorlar. Oksijenimizi, toprağımızı, hayallerimizi tükettiler. Bize ne kaldı? Hiçbir şey değişmezken 2022'de biz neyifarklı yapacağız?

Ezhe'l'in bu konuda canım her sıkıldığında rahatlatan sözleriyle; "Dünya hapishanesinde, biz özgür köleler - tutsaklık zihinlerde, iş ve geçim derdi. Gelmez içimden, güç önümde seçimlerle - Tehlikeliler diye bize dediler ki: bu düzenin çarkından kurtuluş" ancak biz dik durursak mümkün olur. İktidarın üzerimize saldığı sürekli artan güvensizlik duygusuyla baş edebilmek için kendimize güvenmeye ihtiyacımız var.

Evet, zedelendik. Ekonomimiz gibi biz de çökmüş hissettik, kaygılıyız ama devam etmek zorundayız. Paramızı, zamanımızı, hayallerimizi çaldılar; benlik saygımızı da veremeyiz. Sistemin bizi evden işe her alanda zorlayan saldırgan tutumunu etkisiz kılmamızın yolu benliğimizi korumamızdan geçer. Karşısında olduğumuz tutum iş yerindeki öğle yemeğini çocuklarıyla paylaşmak için saklayan anneyi de zehirleterek öldürülen sokak köpeklerini de görmezden gelen bir tutumdur. Belki de kendimizi görmezden gelmemek, yani kendimize hükümetin davrandığı gibi davranmamak, onun için emek vermek; sömürgeci zihniyete karşı kendimizi, yaşamı savunun silahlar haline getirmenin de bir yoludur.

Sistem istediği kadar neye üzüлüp neye endişe duyacağımızı söyleyin, baş edecek güce ulaşmanın yolunu bulabilecek olan bizleriz. Zaten bize 2022'de bu arayıştan ve yaşamı savunmaktan başka ne seçenek kalmış olabilir?

Kurt Lewin benlik saygısını, yaşam bir sahne olarak düşünürse, kişinin, oyunun niteliğinden ve oynadığı rolden aldığı duyum olarak tanımlıyor. Oynadığınız rolü güçlendirebilmek için yapabileceğiniz şeyler vardır: Anlamak istediğiniz fikirler, kazanılacak yetenekler, öğrenilecek konular. Gelin bu yıl farklı yapacağımız şey kendi rolümüzü ülkemizle oynayanlardan daha çok ciddiye almak olsun. Bilgilerimize ve becerilerimize, dolayısıyla üstlendiğimiz rollere ve bu rollerin gereği olan görevlere karşı farkındalık kazanalım.

Yaşadığımız sorunlarda yalnız olabiliriz ama hiçbir bize özel değil. Sistem istediği kadar neye üzüлüp neye endişe duyacağımızı söyleyin, baş edecek güce ulaşmanın yolunu bulabilecek olan bizleriz. Zaten bize 2022'de bu arayıştan ve yaşamı savunmaktan başka ne seçenek kalmış olabilir?

Avluda

İncir kuşu uyardı
Seslendim
Önüne düştü sesim
Sırda kadem bastı gardan ayrılan tren
Sarardı limon ağacı
Karnının şurasında bir eski iz uyardı
İkinci dünya harbinden diyorum soran olursa
Kendine gömülü insanların
Yediveren limon ağacı
Hepimize yeter sarısı

İncir kuşu bahçemize dadandı
Bir kurt ilisecek olsa sohbetlere ona dadandı
Enkaz sığağı yitirmiş yuva dedi
Tuttu ceviz oymalı sandıklara dadandı
İlmik hüneriyle kopacak olsa birimiz
Limon ağacı çiçeklendiydi ya
Ona saydı ömrümüzü
Yutkunmanın şurasına uyardı

Sapanlı hınzırlar
İncir kuşu pür telaş
Kendinden kalkan tren ıslığı
Çizik çizik topraklarda yalınayak
Çığlık birikti kapı önüne bak
Sorarlar
Muhaciriz aslında
Dallarını çırpmasalar ağaçların
Hırpani limon ağacı
Pek jantiymiş gençliği
Şaştım Önüme düştüm

Sarı kuş ağacından kovuldu
Limonlar böyle heba
Limonata içer misiniz?
İçimi size dökeyim istedim

Dişler arasından
Dal verdi sesleniş
İncir kuşu kıpır kıpır
Uzak raylardan

Güvenli ve mutlu uçuşlar Türkiye!

BURCU BAKDUR

Bir uçaktayız hep birlikte, pilotu seçmişiz
Oy birliğiyle... Ya uçacağız gökyüzünde ya
çakılacağız yerin dibine... Hep birlikte!...

ON ALTID

Araniyorum,
Bir türlü bulamıyorlar.
Araniyorlar,
Aradıkları ne? Onu da bilmiyorlar.
Bulurlarsa daha da çok arayacaklar.
Biliyorlar.
Bir kadın elliyor vücudumu
Bir kez yetmiyor,
İkinci kez
-Perdeyi aç ve gir içeri-
Soruyor;
Bütün eşyalar senin mi?
Akımlı okuyor biri
-Ayakta mı seveceğiz birbirimizi?-
Bir adam daha giriyor içeri,
Kollarımı açıyorum uçmak için
Tam uçacağım,
Kadın sarılıyor bacaklarına
Akımlı okuyor biri;
Yalvarıyor 'lütfen gitme'
-Ah Helga yapma böyle-
Yemeğe beklerler beni
Beyaz büyük bir evde!

Adam gözlerini gözlerime,
Çat kapı getiriyor zorla,

Başıyor konuşmaya
-Madem ısrarlısın gitmekte
Kokunu izini bırak bu mendile-
Bang Bang!
Yaşıyorsun.
Bang Bang!
Öldün.

Yeşil kablo kırmızıya karıştı
Evet o eşyalar benim,
Hayır terörist değilim
Bomba bomba nerede?
Çek ellerini omuzumdan,
Perdeyi kapatma.
Bomba nerede?
Nerede?
Evet o eşyalar benim.
Çantam, çantamı açma!

Araniyorlar,
Aradıklarını bulamıyorlar.
Kızgınlar.
On altı d tahtım
Tahtıma adımlı altın harflerle yazdırdım,
Yerleşiyorum...
Bang bang!
Yaşiyor,
Bang bang!
Ölüyorum...

HAYDAR ERGÜLEN

KARIŞIK KASET-1

Eskişehir ve Ankara'daki plakçılardan hatırlıyorum. Plaktan sonra makaralı teypler sonra da kasetler çıkmıştı. Kasetin çıkması, biçiminden ötürü, küçük boyutlarda da olsa, kitabın çıkmasına benzer. İlk kitabı çıkmak neyse, ilk kaseti çıkmak da odur. Karışık kaset de plakçıların bir icadıdır ve Türkçe Sözlü Hafif Müzikten arabeske, Türk Sanat Müziğinden türkölere, rock'tan pop'a, devrimci marşlardan ağıtlara birer güldeste gibidir. Kitap örneği burada da geçerlidir yani, özellikle şiir kitaplarını örnek alırsak.

Nasıl Divan Şiiri Antolojisi, Halk Şiiri Antolojisi, Cumhuriyet Dönemi Şiiri Antolojisi çıkıyorsa karışık kaset de tıpkı bu antolojiler gibi farklı sesleri, renkleri, tınıları bir araya getiriyordu. Eh hele bir de plakçının el yazısı düzgün ve kasetin içindeki el kadar kağıda, yani o küçükçük alana, özellikle İngilizce şarkı ve topluluk, solist adlarını özenle, okunaklı biçimde yazıp sığdırabiliyorsa, akustüğünü filan bilmem ama dinleme keyfinize doyum olmuordu!

Karışık Kaset diye bir roman da yayımlandı, Uygur Şirin'in "müzikal roman" olarak nitelenen yapıtı. Okumadım ama hep iyi, sevimli, sıcak, renkli sıfatlarıyla anılan bir roman oldu, eh adı bile sıcaklık yaratıyor zaten!

Ben de halk aşıklerini, sevdiğim saz ve söz ustalarını, türkücülerimizi yazarken, ne yazık ki hepsine tek tek değinip yer veremeyeceğim için bir karışık kaset yapmaya karar verdim. Tarzları, türkölere, sesleri farklı, benim radyodan, plaklardan, makaralı teyplerden, kasetlerden ve c'dlerden dinlediğim, zaman zaman da mekânlara, dinletilerine gittiğim müzik insanlarından da kısaca söz edeceğim. Bazıları da çocukluk, gençlik anılarıma dek uzanacak. Başlıyoruz...

Ali Rıza Aslandoğan: Uzun yıllardır rastlamıyordum kendisine de sesine de, meğer yurtdışında yaşıyormuş. Çocukluğuma Eskişehir'de bizim Alevi köylerindeki bir-iki düğünde görmüştüm, ince bir ses vardı kendisi gibi, zayıf, uzun

boyulu bir genç diye kalmış aklımda. Çok övülüyor, çalıp söylemesi çok beğeniliyordu. 1960 sonlarıydı, hızla 12 Mart darbesine yaklaşıyorduk, belki darbeden sonra gitti o da, hakkındaki bilgilerde "politik nedenlerle yurtdışında yaşıyor" yazılı çünkü. Yalnız sayılmaz, ne yazık ki yazarından gazetecisine, müzisyeninden sanatçısına pek çok yurttaş yurtdandan uzak. Sonraki yıllarını izleyemedim ama çocukluğumda gördüğüm, ilk dinlediğim sestir, bizim köylerde adından çok söz edildiği için adını da unutmadım, en çok da o incecik sesle söylediği incecik türküyü. Adeta Karacaoğlan'ın "İnceciksen bir kar yağar/tozar Elif Elif diye/deli gönül abdal olmuş/gezer Elif Elif diye"şiirine benzer o türküyü Rıza Aslandoğan'dan bir kez daha dinliyorum yarım yüzyıl sonra: "Taze karlar yağmış karın üstüne/bülbül fışır eder gülün üstüne/ediler ki nazlı yârı el almış/daha iflah olmam bunun üstüne".

Düet olarak söylenen "Doldur Ayranı" türküsünü de hatırlıyorum. "Gurbet ellerinde

eglendim kaldım/Güzel cemalini gördüm de kaldım/Gelin bu ayranı taze mi yaydın / Sevdığın aşkına doldur bir tas ayranı/canım ayranı güzel ayranı" diye yalvarır oğlan, karşılığını da düğüne katılan, kafaları ayrılanla değil rakiyle hoş kadınlar da hep bir ağızdan, uzata uzata "Yaptığım ayranın kahya mısın/ anamdan habersiz vermem ayranı/bir tas ayranı, canım ayranı" diye eğlenirlerdi.

Tabii Rıza Aslandoğan da çok küçük tü o zamanlar belki 12-13 yaşında, onu da severlerdi.

"Barabar" türküsünü de anmadan geçemem, neredeyse 60 yıldır ezberimdeyse bu ilk kez Rıza Aslandoğan'dan dinlediğimdendir. Sözleri ve müziği ünlü halk ozanı Ali Kızıltuğ'undur: "Mursal'dan çıktım Hekme'ye doğru/Bir gelin yavrusuna çalıy nenni nenni/dedim bacım nerelisin dedi kardaş Mursallı/Yoldaş olak bacı şu yollarda barabar/Barabar barabar barabar/ölek ölek ölek ölek barabar".

Alevi kültürüne özgü, kadın ve erkek canların birlikte el ele tutuşarak karşılıklı

Kasetin çıkması, biçiminden ötürü, küçük boyutlarda da olsa, kitabın çıkmasına benzer. İlk kitabı çıkmak neyse, ilk kaseti çıkmak da odur.

müzikli söyleşileri olan Canimen havalarını hatırlıyorum o yıllardan. Ankara Elmapınar'dan Eskişehir Seyitgazi'ye, Koşmat, Yeşilyurt, Harmandalı, Arabören, Sarıkavak gibi Alevi köylerinde düğünlerden çekilen Canimenlerden birine katılmış olmalı Rıza Aslandoğan. Zaten kadın olsun erkek olsun, konuk olsun yerleşik olsun, kimseyi dışarda bırakmamak, "canım benim" demek üzere kurulmuş bir oyundur Canimen.

Canimenle birlikte Rıza Aslandoğan geldi aklıma, genç anımem, babam, kardeşlerim, yakınlarım, "barabar"lık zamanlarımızın güzelliği bir yaz sevinci gibi saklı içimde.

Gülay: Şimdi uzaklarda demeye dilim de varmıyor, gönlüm de varmıyor, anılarım da. Bizi 29 Haziran 2016'da yokluğun kıpızık acısıyla bırakıp 55 yaşında giden canımın içi kardeşim Halil'den duyduğum ilk Gülay'ı. Cihangir'de otururduk, Halil ve eşi Aysel, Gülay'ı dinlemeye Beyoğlu'na geldiklerinde bize de uğurlardı. Mektup Bar olmalı, sanıyorum bir akşam biz de gitmiştik Gülay'ı dinlemeye. Sonra cd'lerini aldım. Dokunaklıydı, usuldu, kendi kendine söyleyip içini çeker gibiydi. Ruhi Su'nun Karacaoğlan'dan söylediği türkü gelirdi aklıma onu dinlerken: "*Gam çekme haline divane gönül/Sana da bulunur, elde neler var! / Aywa mı, türünm mü, nar mı istersin/ şun elini beri, daldı neler var!*"

Bir ara Halil'den, Gülay'ın hasta olduğunu duydum, ciddi bir hastalıktı, kardeşim çok üzülümüştü, ben de üzüldüm. Şimdi yeniden ameliyat olmuş, dilirim tez iyileşir, sağlığına, sesine, sevenlerine kavuşur. Halil ve Aysel'le tanışmışlardı, sık sık kendisini dinlemeye gelen bu sevimli çifti bilmem hatırlıyor mudur Gülay, koca siyah gözülü, mahcup gülüşlü bir adam vardı, yokluğunu fark edip "*sengelmeyealdın*" diye şarkısındaki gibi arayıp sormuş mudur?

"*Ellerini çekip bendem/yârim bugün gider oldu/ama senden ayrı gezen/yürek değil beden oldu*" türküsunü, sesini sanki yerlerden, düştüğü, kaybolduğu köylerden zor toptuyormuş gibi söylerkenki umarsızlığı dinliyorum. Neşeli türkülerde bile büyük siyah gözlü kızların koyu kederini düşe kalka taşıyıp çalşın bir ses. İnsan kalmış bir ses. Dümüdüz, düpedüz, çın çın, iştahlı, yeni doğmuş gibi, avaz avaz, diri, yeni yıkılmış gibi, ovulmuş, parlatılmış gibi ışı ışılmaz ya her zaman. Bazen de dilindeki pası atmaya, tozu, sisi dağıtmaya çalışır usul usul.

Sanki 1920'lerde Blues, 1930'larda caz söyleyecekmiş, fakat nedense o çağlara, swing çağına sözlüğümü yetiştirmemiş de sesini neredyse 100 yıl saklamış, şimdi yavaşça çak yerlerinden açılmıyormuş gibi bir doğal halsizlik içinde. Gam çekme hali. Baudelaire'in "*kusursuz ruh kimde var?*" dizisini hatırlatan bir alacakaranlık içinde, "kimde gam yok ki sesini yormasın?" demek de mümkün. Gönül yorulduktan sonra ses

yorulmaz mı? Yorulmaz da, gözü de, gönlü de, ruhu da taşıyıp yine ses kalır, bazen sessizlik bazen boşluk halini alır. En son ses mi öldü?

"*Sunay'a da deli gönül sunayı/ben yar için terk eyledim silayı/kılavuz eyledim telli turnayı/çıkır gelir bir gözleri sürmelî*". Kardeşimle hatırlarım hep Gülay'ı, kibar kardeşim kibarca gitti, anımem "zalım Allah" dedi, felek mi deseydi? Hızır yarımcısı olsun Gülay Sezer'in, kılavuz eylediği telli turna sökün etsin iyi haberlerle. Sağlık, ömür, iyilik getirsin ona. Söylediği türküler, dokunduğu söz-cükler, sevip sunduğu deyişler, yorgun, kahırlı, mırıldanır gibi sesi hatırına.

Cengiz Özkan: Bazen de yalnızca bir türkünden varınırsın bir sese. Şiir gibidir türküler de, yoldur, başından şart değil, ortasından, yarısından, ucundan bucağından tutturursunuz, katılırsınız. "Anısı var" dır ve kıymetlidir, niye insanı başlıkları tekniğe indirgeyelim, kurban edelim? Şiirin de "anısı var" dır, olmaz mı? Cengiz Özkan'ın "*Bir ay doğar ilk akşamdan gecedin*" dediği o ürperti içselliğinin sesi olarak duydum. Gecenin ortasında, Nazım Hikmet'in rubaisindeki 'lacivere gece' de olabilir, ne müzik ne tını hatta ne de ses, yalnızca boşluktan bir ince ağıt, bir içten dua, bir veda ayını.

Fakat öyle güzel ki, "*kederden mi neden bilmem*" bir sevinç sarar beni "Bir ay doğar"ı dinlerken, dahası da söylerken. Söylerim, üstelik öyle kimse söylememi istediği için filan değil, söz-cüklerin sevincini duymak için. Her birini ayrı sevdiğinin, çocukluktan, okuldan, yoldan, iştan arkadaşlarımızla bir masala buluşmak ve onları tanıştırmak gibi bir sevinç. Onların da sanki 40 yıllık arkadaşmış gibi hasret gidenen candan tavırları, yakınlıkları. Söz-cükler de öyledir bazen, birbirlerini özlüyorlar, sonunda bir şiirde, bir şarkıda kavuşurlar ve 'seb-i arus' olurlar, düğün gecesi. Kederi de seviricek şiirler, türküler, sesler vardır ve Cengiz Özkan onlardan biridir. "*Bugün benim efkarım var zarım var/Değme felek değme değme telime benim*" derken, "*Gitti canımın cananı/beni bıraktı yarım*" diye efkar büyütürken, "*Bir incecik duman tüter bacadan*"ı inceden söylerken de, sanki geç kalmış güzelliklere, bekenip de vaktinde gelmeyenlere, gecenin önünde, sistemi de yakınlığı da çemiş, fakat ruhuna yerleşmiş, ne yapsa sesini çekip alamadığı bir tavrı sergiler. "*Yokusuz mu kaldın dünkü gecedin*" sesidir belki bu, ve "*uyan uyan yar sinene sar beni*" isteği ve "Efkar"

türkündeki "*Bir selam göndersen gitmem yaral*" özlümidir, sestem ötedir, duygu dile gelmiş, dil olmuştur.

Gencecik dayımın geldiği akşamlarda, bir-iki kadeh rakının ardından efkarımızda da, neşemize de konuk olmuştur, ilk akşamdan gecedin doğan ay gitmiş, anısı evvelgiden yakınlarım yerine gönlümüze dolmuş, gözlerimizi dolurmuştur. Şimdi Zeki dayımın anısına "*Bir ay doğar ilk akşamdan gecedin*" hep.

Turan Engin: Çocukluğa kadar gitmişken biraz kalmak, anılar denizine mi desem, yok anılar nehrine daha iyi, dalmak gerek! Anı yeri Eskişehir olduğu için, Porsuk çayını unutmak olmaz zira! Eskişehir'deki küçük evimizde görmüştüm onu ilkin, ufak tefek fakat sesi de soyadı gibi engin bir adam. Babamın arkadaşları, nereden olacak, elbette 'aşiret' ten! Radyo günleri, annem de tipki başka türkücüler ve şarkıcılarda da olduğu gibi tanıdık olanlar

hakkında birkaç küçük şey söyleyecektir. Neriman Altındağ Tüfekçi'den Hacer Buluş'a, Yıldız Aylan'dan Zehra Bilir'e, Cemile Cevher Çiçek'ten Turan Engin'e.

"*Gel Ha Gönül Havalanma*" diye başlayan türkü "*Engin ol gönül engin ol*" diye sürecek, o engin ses

bu uykattan ötürü yüzümüzden belli belirsiz bir gülüş olarak geçecektir. Bir dağın üstünden küçük bir bulutun geçmesi gibi. İlkokul çocuklarının kuytu bir şehirde ya da saklanmış bir kasabada, yıllardır sergilenen acı müsamereye boylar dağ üstünden aynen bir bulutu eğip bükerek kaydırırmış gibi. Dağ eskidir, bulut biraz tazelenmiştir.

"*Yüce dağ başında yanar bir ışık*" türküsündeki ışığın yerine sesini koy, Turan Engin odur. Hatta hiç sesi filan koyma, ışık dursun, o da Turan Engin olur. İşıklı, temiz, harfleri suların geçip gelen unakları gibi pırı pırı, alçakgönüllü yüce bir ses. Ve tümüyle ses olmuş, söyleyişi türküsüyle hemhal, onun derdiyle, sevinciyle yoldaş, "*vardım kırklar kapısına*" dediğinde inandırıcı, aileden biri gibi, dinlemeye doyamamış da "Bir sen söyle bir de ben" ahabplığından türkü söyleyen biri, "türküler de ağlar" değişimin hakiki karşılığı, onun türkülerini dinleyince "*gözyaşlarının da rengi yarın*" dizisinden müphem, "*gözyaşlarının da sesi vardır*" duyusuyula gönül sevinci veren, "*gurbet elde bir hal geldi başıma/ağlama gözlerim Mevla kerimidir*" diye bizi de, belki bizden de çokkinden üzereken, 'Mevla Kerim de ne güzel bir arkadaş adı' hissini uyandıran deryalar gibi derin, gökyüzü gibi engin bir insan, bir can, bir muhipti Turan Engin.

Feminizme Yaklaşın

— bell hooks —

Gittiğim her yerde, kim olduğumu, ne yaptığımı merak eden insanlara yazar, feminist teorisyen ve kültür eleştirmeni olduğumu söylüyorum gururla. Filmler ve popüler kültür hakkındaki yazdığım, aracını içindeki mesajı tahlil ettiğimi anlatıyorum. Birçok kişi bunları heyecan verici buluyor ve daha fazlasını öğrenmek istiyor. Neticede herkes sinemaya gidiyor, televizyon seyrediyor, dergilere göz atıyor; herkesin, algıladığı mesaja, baktığı görüntüleri dair birtakım fikirleri var. Karşılaştığım bunca farklı insanın, kültür eleştirmeni olarak yaptıklarını ve yazı yazma arzumun nereden kaynaklandığını anlaması hiç de zor olmuyor; ne de olsa insanların birçoğu bir şeyler yazmak istiyor ve yazıyor da. Ne var ki sıra feminist teoriye gelince sorular bitiveriyor. Bunun yerine, feminizmin şerri ve kötü feministler hakkında duymadığım şey kalmıyor: "Onların!" erkeklerden nasıl da nefret ettiğini, "onların" doğaya ve de Tanrı'ya nasıl karşı çıkmak istediğini, "onların" toplumun lezbiyen olduğunu, "onların" bütün işleri ele geçirecek karşılarında hiçbir şansı olmayan beyaz erkeklerle dünyayı nasıl da zehir ettiğini duyuyorum genellikle.

"Feminizm nedir?" sorusuna korkuya ya da fanteziye dayanmayan bir cevapları olsun istiyorum. Şu basit tanım ellerinde olsun, onu tekrar tekrar okusunlar ve bilsinler istiyorum: "Feminizm cinsiyetçiliği, cinsiyetçi sömürüyü ve baskıyı sona erdirmeye çalışan bir harekettir." İlk kez, bundan en az on yıl Önce Feminist Theory: From Margin to Center [Feminist Teori: Çeperden Merkeze] adlı kitabımda önerdiğim bu tanıma sevinyorum; çünkü hareketin erkek karşıtı olmakla alakası olmadığını çok net bir biçimde belirtiyor. Sorunun cinsiyetçilik olduğunu açıkça ortaya koyuyor. Ve bu açıklık bir gerçeği unutmamamıza yardımcı oluyor: İster kadın olsun ister erkek, hepimiz, doğduğumuz andan itibaren toplumsallaşma vasıtasıyla cinsiyetçi düşünce ve eylemi kabul etmeye yönlendiriliyoruz. Bunun bir sonucu olarak, kadınlara da erkekler kadar cinsiyetçi olabiliyor. Bu durum, erkek tahakkümünü mazur göstermez ya da ona bir gerekçe sunmaz; fakat feminist düşünürlerin hareketin erkek karşıtı olduğundan ibaret olduğunu varsaymasının naif ve yanlış olacağı anlamına gelir. Kurumsallaşmış cinsiyetçiliği adlandıranın bir diğer yolu olan ataerkiyi sona erdirebilmek için şunu açık bir şekilde ortaya koymamız gerekiyor: Biz hem aklın hem de kalben değişmedikçe, cinsiyetçi düşünce ve eylemin yerine feminist düşünce ve eylemi getirmedikçe cinsiyetçiliği devam ettirmiş oluyoruz. Bir grup olarak ataerkinin sefasını en çok sürenler, erkeklerin kadınlardan üstün olduğu ve bize hükmetmeleri gerektiği varsayımının faydasını en çok görenler erkekler olmuştur ve bu bugün de böyledir. Fakat bu sefanın bir de bedeli olagelmıştır. Erkekler, ataerkinin nimetleri karşılığında kadınlara hükmetmekle ataerkinin zarar görmemesi için gerekirse

şiddet kullanarak bizi sömürmek ve bastırmakla "yükümlüdürler". Oysa erkeklerin büyük çoğunluğu için ataerkil erkek olmak zordur. Çoğu, kadınlara karşısında duyulan nefret ve korkudan, kadınlara uygulanan şiddetten rahatsız olur.

Hatta bu durum, söz konusu şiddeti devam ettirenler için de geçerlidir. Fakat bir yandan da ataerkinin nimetlerinden vazgeçmekten korkarlar. Ataerki değişirse, avuçlarının içi gibi bildikleri bu dünya ne hale gelir, hiçbir fikirleri yoktur. Dolayısıyla, hem aklın hem de kalben yanlış olduğunu bilseler de, erkek tahakkümünü pasif bir şekilde desteklemek işlerine gelir. Erkekler, sürekli, feministlerin ne istediğini bilmiyoruz diyorlar bana. Onlara inanıyor. Değişebileceklerine ve olgunlaşabileceklerine de inanıyor. Üstelik feminizm hakkında ne kadar çok şey öğrenirlerse o kadar korkmazlar feminizmden; çünkü feminist hareket, erkekler için de ataerkinin köleliğinden kurtuluş umudunu barındırır...

Kimsenin kimseye hükmetmediği bir dünyada yaşadığımızı düşünün. Kadınlara erkeklerin birbirine benzemediği ve hatta daima eşit de olmadığı; ama ilişkilerimizi şekillendiren yaşam felsefesinin karşılıklılık esası üzerine inşa edildiği bir dünyada yaşadığımızı düşünün. Her birimizin kendimiz olabildiğimiz bir dünyada, barış ve olanaklar dünyasında yaşadığımızı düşünün. Feminist devrim tek başına bir dünya yaratmaz; ırkçılığı, sınıf elitizmini ve emperyalizmi de sona erdirmemiz gerekir. Fakat feminizm, kendini tümüyle gerçekleştirmiş kadın ve erkekler olarak özlediğimiz toplumu yaratabilmemizi mümkün kılacaktır, özgürlük ve adalet hayallerimizi gerçekleştirebileceğimiz, hepimizin "eşit yaratıldığımızı" hakikatini hayata geçirebileceğimiz bir toplumda hep beraber yaşayabilmemizi sağlayacaktır. Yaklaşın. Feminizmin yaşamınıza, hepimizin yaşamına nasıl dokunup bu yaşamları nasıl değiştirebileceğini görün. Yaklaşın ve feminin hareketin derdinin ne olduğunu kendi gözlemlerinizle görün. Yaklaşın, şunu göreceksiniz: Feminizm herkes içindir.

Bell Hooks, Feminizm Herkes İçindir, BCGST Yayınları.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BARİŞ AKPOLAT

RAP'İN

AYAK SESLERİ...

Son iki yıldır streaming servislerinden müzik dinleme rakamları gittikçe artıyor.

Benim müzik dinleme alışkanlığım dijital ve fiziksel kopyalar arasında gidip geliyor. Yeni olanı devamlı olarak farklı mecralardan takip ettiğim kadar kaset de alan bir müzik takipçisiyim. Benim gibilere boomer diyenler de var hatta. Bu yıl Helak ve Rotting System gibi ülkemiz gruplarının kasedini aldım. Fakat yeni çıkan tüm albümleri Apple Music'ten takip ediyor, hayatında sevdiğim albümleri yine aynı streaming servisinde telefonuma indirilmiş bir şekilde tutuyorum. Kullandığım telefonda çok hızlı çalışması ve Spatial Audio gibi enfes bir ses deneyimi sunuyor olması cabası.

Spotify ve Deezer üyeliklerim de var. Tidal'a da üyedim fakat sanırım memlekette 15 kişi filan Tidal kullanıldığı için şirket, Türkiye erişimini kapatmış.

Spotify artık bir müzik streaming servisinin çok eğlenceli modülleri üreten renkli bir sosyal medya platformuna evrildi. Ve sistemleri tutmuş olmalı ki yıl sonunda kişiye özelleştirilmiş öneriler herkes tarafından paylaşılıyor.

Aralık ayının başında en çok konuşulan hadise bu paylaşımlar sayesinde Spotify'nin liste başı isimleri oldu. En çok dinlenen erkek sanatçı Ezhel, kadın sanatçı ise Sezen Aksu olarak açıklandı. 381 milyondan fazla aboneli olan Spotify Türkiye'de 4 yıl üst üste en çok dinlenen sanatçıya hükümetin yaşattığı baskı ve stres en çok konuşulan hadiseydi. Düşünsenize sokaklarında beslenen şarkılarıyla ünlendiği ülkesinin o sokaklarında rahat rahat gezemiyor Ezhel. Ve yine ülkesinde stadyum doldurabilecek tek sanatçı kendisi. İronik...

Spotify'nin verdiği bilgilere göre Türkiye'de en çok dinlenen kadın sanatçılar Sezen Aksu haricinde Zeynep Bastık, Billie Eilish, Lil Zeynep ve Sertab Erener. Lil Zeynep müthiş bir çıkış yakaladı bu yıl, dijitalde hükmeden isimlerden biri olduğu gibi "Kara Tiyatro" albümünü plak formatında da yayınlayarak ilginç bir zıtlığa imza attı. Bu hoşuma gitti. Türkiye'de en çok dinlenen 1. şarkı Sefo'dan "Bilmem mi?" ikinci şarkı ise Madrigal'den "Seni Dert Etmeler" oldu. Sıralamak Uzi'nin "Kıvın", Ezhel'in "Bul Beni" si ve EDİS'in "Martılar"ı şeklinde devam ediyor.

Streaming servislere göre dinlenmeler mutlaka değişebilir diyerek Deezer Türkiye'den listeler istedim. Zira kendileri paylaşmıştı bu bilgileri. Bu platformda en çok dinlenen şarkı Ebru Yaşar'a ait: "Sessize Aldım". Liste, Demet Akalın, Alevna Tilki, Melek Mosso ve Bilal Sonses şarkılarıyla devam ediyor. Servislere göre en çok dinlenenler değişiyor olsa gerek çünkü

Ezhel'in "Sakatat"ı bu listede 20. sırada dururken Spotify'da en çok dinlenen 4. şarkı "Bul Beni", Deezer'da 41. sırada yer alıyor.

2021'de Deezer Türkiye'de en çok dinlenen 4 sanatçı sıralaması şöyle: Ezhel, Gazapizm, Sagopa Kajmer ve Sezen Aksu.

Ebru Yaşar'ın en çok dinlenen şarkı listesinde 1 numara olurken, benimle paylaşılan en çok dinlenen sanatçılar listesinde adını görememek garip geldi. Rakamları rica ettiysen de Deezer'ın hiçbir şekilde rakam paylaşmadığı cevabını aldım.

Apple Music Türkiye'de en çok dinlenen şarkı ise Sefo'dan "Bilmem mi?"'yi EDİS, Madrigal ve Ezhel takip ediyor. Ezhel "Allah'ından Bul" ile 5. sıraya ve "Bul Beni" ile 6. sıraya hükmediyor.

Uzi'yi ilk 15'te iki sırada birden görüyoruz: Yedi numara "Umrumda Değil", 13 numara ise "Makina"

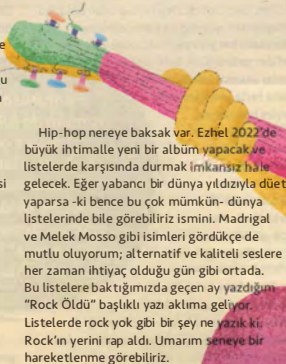
Sefo'nun tüm listelerde adı geçen şarkısı Shazam Türkiye'nin verilerine göre en çok Shazam'lanan 10. şarkı oldu. Listenin beşinci sırasında karşımıza çıkan İkilem ve şarkısı "Bir Sebebi Var", Apple Music Türkiye en çok dinlenen şarkı listesinde 8. sırada.

Deezer ve Ebru Yaşar bilgisini bir kenara bırakırsak Türkiye'de hala Sezen Aksu hükmü sürüyor. Sertab Erener'i son yıllarda listelerde önemli yerlere geldiğini görüyoruz hem de çok ciddi şarkı ve albümler üreterek, kaliteli konserlere imza atarak. Bu kadar kaliteli müziğin hala ilgi görmesi geleceğe dair umudumu alevlendiriyor.

Hip-hop nereye baksak var. Ezhel 2022'de büyük ihtimalle yeni bir albüm yapacak ve listelerde karşısında durmak imkansız hale gelecek. Eğer yabancı bir dünya yıldızıyla düet yaparsa -ki bence bu çok mümkün- dünya listelerinde bile görebiliriz ismini. Madrigal ve Melek Mosso gibi isimleri gördükçe de mutlu oluyorum; alternatif ve kaliteli seslere her zaman ihtiyaç olduğu gün gibi ortada. Bu listelere baktığımızda geçen ay yazdığım "Rock Öldü" başlıklı yazı aklıma geliyor. Listelerde rock yok gibi bir şey ne yazık ki Rap'ın yerini rap aldı. Umarım seneye bir hareketlenme görebiliriz.

Düşünsenize sokaklarından beslenen şarkılarıyla ünlendiği ülkesinin o sokaklarında rahat rahat gezemiyor Ezhel. Ve yine ülkesinde stadyum doldurabilecek tek sanatçı kendisi. İronik...

Çizim: Burçak Yazıcı

Ela'nın umudu

Hayatının çoğu gününde endişe içinde yaşamıştı. En önce babasından, annesinden, abisinden, amcasından, mahalledeki çocuklardan korkmuş, geniş hayal gücü sayesinde şaka bile olsa söylenen sözlerin etkisi ruhunda onulmaz yaralar açmıştı. Duyduğu her şeyi inanır, daima en kötüsünü bekler, belki de kendine mutluluğu yakıştıramazdı. "Onu giyme, böyle derler. Öyle oturma, bakarlarsın. İffetini koru. Çok gülme. Ört kendini, sakın herkesten. Sonun kötü olur. Okul senin neyine. Sadece söylenenleri yap, fazla düşünme. Sakin ha sakın" Her denileni aklına nakşediyor, birden birini unuturum diye tedirgin oluyordu.

Hayal gücü genişti geniş olmasına ya, hep okuma merakı sayesindedeydi. Çok sevdi okumayı, bulduğu her şeyi okur, üzerine düşünür ama nedense her seferinde her şeyin bir gün iyi olacağı inancını kabul edemezdi. Her şey neden iyi oldu ki? Umud, sadece üzdi. Olmayacak hayallere

kapılırdı insan ve sonunda aynı şiddetle duvara çarpıverirdi. Oradan buradan bulduğu kitaplardan anladığı da kadın olmanın dünyanın her yerinde mutsuzluk ve sefalet getirdiği idi. Belki de bu kadar okumamalıydı. Ya da daha fazla umut verecek şeyler bulmalıydı.

En mutlu olduğu anlarda bile "bu mutluluk geçici" duygusundan kurtulamazdı bir türlü. Ne de olsa "çok güldük, demek ki çok ağlayacağız" laflarıyla büyülmüştü o da. Onun farkı, her şeyi diğer insanlardan daha çok ciddiye almasıydı. Mütemediyen bir mutsuzluk ve korku salıncağında öne arkaya sallanıyordu. Bazen daha az mutsuz, bazen daha çok...

Korktuğu bir başka şey, insanları kırmaktı. Sözlerine hep çok dikkat eder, konuşmadan önce yutkunur, kafasını anlayışla yana çevirir ve hayatta her şeyi görmüş ama sonunda her şeyi affetmeye karar vermiş gibi bakan gözlerini uzaklara

daldırırdı. O yüzden herkes her dertini ona anlatırdı. Ne de olsa Ela bizi yargılamaz derlerdi. Onun derdi sadece kendiydi... Ela evlenmişti, yuva kurmuştu, çocukları olmuştu.

Kocası, mutluluk hakkı daima elinden alınmış gibi davranan, her zaman daha iyisine layık olduğunu düşünen, bu yüzden bitmek bilmez bir hirs ve gerginlik içinde yaşayan bir adamdı. Seçme

En mutlu olduğu anlarda bile "bu mutluluk geçici" duygusundan kurtulamazdı bir türlü. Ne de olsa "çok güldük, demek ki çok ağlayacağız" laflarıyla büyülmüştü o da.

12 EYLÜL ÖNCESİ BİR TV PROGRAMI VE BAŞARISININ SIRRI

EMRE KONGAR

12 Eylül öncesinde Türkiye'de televizyon olarak sadece TRT'nin tek kanalı vardı.

Renksizdi.

Başka da kanal yoktu.

Herkes onu seyrederdi.

Radyo ve televizyon, doğrudan hükümetin değil, özerk yapısı sakatlanmış da olsa TRT'nin kontrolündeydi.

Siyasal iktidartlar TRT'yi doğrudan kendi propaganda araçları olarak kullanmak istediğinden, kamuoyunda sürekli olarak TRT'nin tarafısızlığı, özerkliği tartışması yaşanır.

Ülkede başka radyo ve televizyon yayını olmadığı için, TRT'yi denetlemek, radyo ve televizyonda yer almak, politikacılara bir hayat-memat meselesiği geliirdi.

Süleyman Demirel bir keresinde "Sırf TRT'yi kontrol etmek için bile hükümet olmaya değer" mealinde bir söz bile söylemişti.

Sevgili okurlarım, bu satırları özellikle Bavl Dergi okuru olan gençler için yazıyorum.

Biliyorum bu satırları okuyanlar arasında olgun okurlarınız da hiç az değil ama, gençler çoğunlukta.

Bu gençlerin hiçbirini ve "her yaşta genç olanları" da bir bölümü 12 Eylül 1980 Askeri Darbesi olduğunda doğmamışlardı bile.

O nedenle 12 Eylül 1980 öncesi Türkiye'nin özelliklerini anımsatmakta fayda var diye düşünüyorum.

Zaten **Bavul'da** biraz siyasal, biraz toplumsal ve biraz da kültürel tarih yazıları yazmaya çalışıyorum.

1975'te, önce Birinci Milliyetçi Cephe, sonra da İkinci Milliyetçi Cephe hükümetleri sırasında TRT yönetimi de önemli ölçüde sağ görüşlü kadroların denetimine geçmiş ve yayın politikası bu yönde etkilennmişti.

Bu dönemde artık hiçbir demokrat, demokratik sol veya sol görüş sahibi olan birinin

ekranlarda halkı fikirleriyle etkileyebilmesi olanaklı değildi.

Başta **Uğur Mumcu** ve o zamanlar henüz **Özel-Erdoğan** çizgisindeki Siyasal İslam'a destek vermemiş olan (ve vermesi hayal dahi edilemeyen **Çetin Altan**) başta olmak üzere pek çok ünlü gazeteci, yazar, düşünür, tam anlamıyla "yasaklıydı".

Zaten bugünkü Türkiye'nin inanç dogmatizminden kaynaklanan sorunları, 1975 yılında başa geçen siyasal iktidartların eğitim ve terör politikalarından kaynaklanmaktadır.

Eğitim politikaları "Laik ve Evrensel Eğitim" değil, hatta "Din eğitimi" bile değil, "dinci" eğitimdi:

İmam Hatip eğitimi, Laik eğitimin yerine hazırlanıyordu.

Tahmin edileceği gibi eğitim politikalarında Milli Selamet Partisi ve **Erbakan** çok etkiliydi.

Terör politikaları ise tam bir felaketti: Henüz PKK terörü başlamamıştı...

Her türlü sol örgütlenme ve sol Sivil Toplum Örgütleri terörist sayılıyordu.

"Derin Devlet", "Görünür Devlet" ve sağcı örgütler, özellikle de o dönemdeki "Komünizmle Mücadele Dernekleri" sadece solcu örgütleri değil, Demokratları ve Atatürkçüleri de sindirmek ve susturmak için sokak terörü dahil, her türlü baskı yöntemine başvuruyorlardı.

Zaten 1975 yılında, MHP Genel Başkanı **Alparslan Türkeş** Meclis'te üç milletvekili olmasına rağmen, "Güenlikten Sorumlu" Başbakan Yardımcısı olarak Birinci Milliyetçi Cephe Hükümeti'nde çok önemli bir yer elde etmişti.

Sol ve sağ örgütler arasındaki çatışmalar sonunda ölenlerin sayısı, bu iktidar döneminde katlanarak artamaya başlamıştı.

Bu dönem İkinci Milliyetçi Cephe Hükümeti ile de aynı minval üzere sürmüş ve elbette hem eğitim, hem de terör politikaları aynı çizgide ısrarla sürdürülmüştü.

Bu yıllar, Türkiye'deki İmam Hatip Okulları sayısının en çok arttığı senelerdir.

Pek doğal olarak ülkenin tek televizyon kanalı olan TRT'nin yönetimi de ekranı, sola, demokratlara ve Atatürkçüleri tümüyle kapatmıştı.

1978'de Ecevit, AP'den istifa eden on bir milletvekilinin desteği ile hükümeti kurunca, TRT de biraz nefes aldı.

İşte bu dönemde ben de o tek ve çok etkili kanalda ayda bir "Aydın Getirdikleri" adıyla bir program yapmaya başladım.

Televizyon daire başkanı **Yılmaz**

Dağdeviren'di.

Değerli televizyoncu **Ayla Erdemli**'nin yönetimindeki programı ben düzenliyor ve yönetiyordum.

Programın akışı için üç ilke koymuştum:

- 1) Her programda iki konuk olacaktı.
 - 2) Konuklardan biri mutlaka bir kadın, biri de mutlaka bir gazeteci veya bir biliminsanı olacaktı.
 - 3) Programda ben dahil hiç kimse 45 saniyeden fazla konuşmayacaktı; uzun konuşan olursa, araya girerek bir soru veya bir yorumla müdahale edecektim.
- "Terör", "Demokrasi" "yoksulluk" gibi toplumun ıgısını çekecek olan temel sorunlar tartışılacaktı.

O dönem için pek de alışılmamış "fırtına gibi" bir program yapıktı.

Sağ iktidartlar döneminde ekrana çıkması yasaklanmış olan **Uğur Mumcu**, **Çetin Altan**, **Müşerref Helkimoğlu** gibi ünlüleri, uzun yıllardan sonra ilk kez, programa çıkardım.

Konuları derinliğine ama çok dinamik ve hızlı bir içimde izleyici ilgisini sürekli canlı tutarak irdeliyorduk.

İzleyiciden ve politikacılardan müthiş ilgi gördü...

TRT'ye çuvala mektup gelmeye başladı. Hiç unutmuyorum, kendini öğrenci olarak tanıtan bir genç kız izleyici "Polis romanı okur gibi heyecanla izledim" diyordu.

Programın başarısının üç sırrı vardı:

- 1) Hem konuların önemi...
- 2) Hem programın dinamikliği ve hızı...
- 3) Hem de yıllarca ekrana çıkmamış ünlülerin görünmesi...

"Ayın Getirdiklerini" o dönemde ülkenin en çok izlenen programı yapmıştı.

İlk programdan sonra, Refik Erduran, Milliyet'teki köşesinde konuşmacılara çok müdahale ettiğiyle ilgili bir yazı yazdı.

Bu yazıda beni konuşmacılara çok müdahale etmekle suçluyor, onların sözünü kestiğini söylüyordu.

Oysa ben koyduğum 45 saniye süresine uygun davranmalarını sağlamaya çalışıyordum.

Nitekim, bu ilkeyi programda da açıkça dile getirdim ve katılımcıların benim müdahalemi beklemeden sözlerini bağlamalarını rica ettim.

Birkaç program sonra yine Refik

Erduran "Gerekli Notlar" başlığı ile yazdığı yazıda yönetimimin dengelendiğini, programın güzelleştiğini ve notumu yükselttiğini belirtti.

Belki o da programa davet edilmiş istediği için, dikkatimi çekmek istemişti.

İkinci evliliğinde nikah tanığı olduğum Refik artık hayatta değil. O nedenle bu noktayı artık aydınlatmak olanaklı değil.

Dönem sokak anarşisinin tırmadığı, gençlerimizin birbirini öldürdüğü, Çorum ve Kahramanmaraş'ta kitlesel katliamların yaşandığı dönemdi.

Ortada, son derece yoğun bir biçimde, askeri müdahale söylentileri de dolaşmaya başlamıştı.

Programlardan birinde, hem de etkili olsun diye (yanlış anımsamıyorsam) tam kapanışta Bismark'ın ünlü sözünü anımsatarak:

"Süngü ile her şey yapılabirsiniz ama üzerine oturamazsınız!" demiştim.

Birkaç gün sonra arabamla Hacettepe'nin Beytepeyerleşkesine giderken, Eskişehir yolunda yanıma yaklaşan otomobili kullanan resmi üniformalı bir astsubay açık olan pencere camından bağırarak "Sana o sözlerin hesabını soracağız" gibisinden bir tehdit savurmuştu...

Ben, tüm ülkenin tek kanalının en çok seyredilen programında açıkça karşı çıkarken, 12 Eylül darbesi bağıra bağıra geliyor ve politikacılar buna karşı hiç bir önlem almıyorlardı.

Bu gelişin durdurulamazlığını görmekle birlikte askeri darbeye karşı olduğum için, daha aylar öncesinden tavır koymaya başlamıştım.

Elbette, hiç etkim olmadı ve birkaç ay sonra "1980'deki Birinci 12 Eylül Trajedisini" yaşandı.

"İkinci 12 Eylül Trajedisini" ise "Birinci"den yirmi yıl sonra, onun attığı temeller üzerinde yükseldi.

"Yetmez Ama 'Evet'çilerin", Gülen Cemaati'nin ve AKP'nin desteğiyle yargıyı siyasal iktidarın emrine veren bir halkoylaması yaşandı ve sonunda "Şahsım Devleti" rejimi kuruldu.

MENDERES SAMANCILAR

Zehir

Önünde bir kilo köfte, yalamadan yutmuştu
Yaşasın insanoğlu, her şeyi unutmuştu

Ne tekme atan kasap, ne küfreden garsonlar
Bir terslik yoktu bunda
Kaybolmuştu uyuzlar

Bir tek bit bulamadı, alacalı postunda
Koşuyordu yollarda
Son derin uykusunda

Ağzında acı bir tat, başı da dönüyordu
Yüreklere soğumuş, buz tutmuştu sokaklar
İsterse karlar yağsın
Artık üşümüyordu

Tadı biraz acıydı, yediği son köftenin
Rengi de hafif yeşil
Bir terslik yoktu bunda, yedirmişti amcalar
Boğazından geçmedi, takılmıştı kancalar.
Son gördüğü düştü bu
Uçuyordu balıklar
Nasıl da inanmıştı
Kandırmıştı korkaklar
Kalkabilse yerinden, kalkamadı
Vakit erkendi ama
Kararmıştı sokaklar
Vurulmuştu sırtından
Son nefes son hecede
Gülüyordu alçaklar.

Devrim kahramanı

*Yatağının altından
tam vaktinde çıkıp
o sevimsiz suratımı
göstermeyeydim, benim
için küçük, dünya
için büyük o adımı
atmayaydım, o rakı sofrası
bu iki hanıma mezar
olurdu; olabiliirdi
yani, abartmayı
severim...*

Çizim: Özge Ekmekçioğlu

önce daima etrafı kolaçan ederiz ki
bizi kimse görmesin. Yoksa bir çığlık,
bir kıyamet derken tadamız kaçıyor.

Nadide Hanım'ı da pek severim,
dördüncü katta oturan bir dul, kışın evde
kombinezonla gezeceğim diye doğalgazı
kökler, evi hamam gibi olur, ayol benim
de doğal habitattım, "bazıları sıcak sever",
Nadide Hanım'la bu konuda hemfikiriz.
O yüzden hiç görünüp de korkutmam
kendisini...

Onun bir de üst komşusu var, o da duldur,
Melahat Hanım. O da bilakis sıcakı
hiç sevmeyiz, bir de hijyen kumkuması;
mühendis emekli miymiş neymiş,
aşıba saygı duymasa kafamıza kafamıza
dökecek çamaşır sularını. Gerçi bana viz
gelir tırıs gider, atalarım üç yüz milyon
yıldır İstanbul'da, daha İstanbul yokken
buradaydık, Bizans filan fasafiso, biziz bu
toprakların asıl sahibi. O yüzden çamaşır
suyu değil asit yağmuru olsa tınmam ama
o terlik denen kitle imha silahı yok mu, işte
sonumuzu o getirecek...

Konuyu uzattım kusura bakmayın, tarih
sahnesine çıktım mı inmek bilmiyorum,
mikrofon sevdalıyım. Devrim kahramanı
nasıl oldum onu izah ediyordum. İşte birkaç
ay önce buz gibi bir Şubat günü, lapa lapa yar
yağıyor, ben diyeyim eksi üç siz deyin haydi
oradan! Nadide Hanım'ın yatağının altındaki

Velhasıl bombaların patladığı o meşum
günde ben de benim için küçük, dünya için
büyük bir adım attım. Oh be! Şunu söylemek
bizim gibi ayak takımı için ne zordur bilir
misiniz? NASA'ya başvursam almazlar, anamı
leydilik okulunun arka kapısından terlikle
kovalarlar...

Efendim izah edeyim, şöyle oldu:

Beyoğlu'nda 120 yıllık bir binada yaşıyoruz
sülececek, ben burada doğmuşum. İşte o
kat senin bu kat benim ahşap parkelerin,
mermer merdivenlerin, kalın kâğıt duvarların
arasında vızır vızır dolaşır ama ayak altında
dolaşmamaya özen gösteririz ki tantana
çıkmasın, vallahi kafamızı çekmiyor. Yani
çirkiniz diye de bu kadar eziyet edilmez ki!
O yüzden karşıdan karşıya geçerken ya da
yerde dört kişilik bir ailenin akşam yemeğine
tekbül eden mükellef bir kırıntıyı sırtımıza
yüklenip götürmek için hamle yapmadan

FULYA ÖZLEM

Normalde benim için büyük, insanlık
için küçük, miniminnacık adımlar
atan biriyim. O yüzden de insanlar
pek sevmeyiz beni. Evet, bildiniz, bendeniz
hamam böceğiyim. "İyki!" dediğinizi duyar
gibi oluyorum. İsmim bu, doğru, "İyki" ben,
"İyki Özyaratık"; çok memnun oldum...

Pek sevilmem insanlar arasında diyorom
ama şu anlatıklarımı duyunca göreceksiniz
ki bir nişanı, bir unvanı, belki adıma bir anıt
dikilmesini hak ettim ben. Bugüne bugün bir
devrim kahramanıyım efendim, iki orta yaşlı
entelektüel hanımın hayatını kurtardım!

Üstelik de adımlarımla yaptım bunu, bir
görünmem yetti, kelebeğin kanat çırpsı
misali, adımın akabindeki olaylar zinciri
beni tarihe altın harflerle kazıdı ya da kazısın
çünkü ben artık fiziğimle değil yaptığım
işlerle gündeme gelmek istiyorum...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

parkelerin arasında uzanmış, dizi izlerken yediği sağlıklı atıştırmalıkların susamlarını kemiriyordum, şeytan dürttü biraz yürüyüşe çıkayım dedim, ayaklarım açılın, ye iç yat, nereye kadar... Neysen iki adım atma kalmadı ciyaaaaaaaaak! diye bir çığlıkla neye uğradığımı şaşırırdım, dev terlik bana doğru uçuşuyor, Nadide Hanım feryat fıgırı! Neysen ki duvardaki bir deliğe sızıp izimi kaybettirdim. Ama kulak misafiri oldum, Nadide Hanım bir astronot ekibi çağırı, astronotlar geldi, her yere o bizi öldüreceğini sandıkları pis kokulu zehirli gaz içeren ilaçtan siktirler, teessüf ederim Nadide Hanım, el insaf! Çirkinim diye kirakıl katil tutunuz ha...

Nadide Hanım evden kaçtı tabii, akşamüzeri bir usta geldi evin bütün pencerelerini balkon kapılarını açtı, o soğukta, düşünün... Hanımın kendisi gibi nadide ciğerlerine bu koku dokunuyor diye ev bizim -sözde- ölümümüzden sonra havalsınmış-mış. Ertesi gün oldu hâlâ camlar çerçeveler ardına kadar açık, koku çoktan gitmiş ama Nadide'yle komşusu Melahat, camları kapatmıyor, neymiş efendim ev havalsınmış, ilaçlamadan sonra böyle her yer biraz açık kalsın-mış. Akşam bir de raki sofrası kurmuşlar, üstlerine battaniyeleri sarınp zengin bir sofra eşliğinde kadeh kaldırıyorlar: "Barışa!""Barışa!" Demeye kalmadan bir haber okudular Twitter'da, haberleri açtılar, betleri benizleri soldu ve birbirini ardına bombalar patlamaya başladı. Devrim oluyormuş, karşının devrimi mi bizimkilerin mi bilmiyorum. Ben haber takip etmem hiç, bizlik bir şey yok, evelallah sütalem hepinizi gömer... Ama bu kızlara üzülüm. Ellerindeki kadehleri bırakıp can havliyle kolonun altında siper aldılar, Melahat Nadide'ye kol kanat gerdi, öylece bir iki dakika bomba sesleri binanın diğer katlarından ve karşı binalardan gelen şangırtılara karışırken korkuyla bekletiler. Ben de terliklerinin altından, yani parkenin arasından izliyorum olan biteni. Hemen koşup alt katlara baktım. Manzara feciydi: birinci, ikinci ve üçüncü katta camlar patlamış, cam kırıkları her yerde, ağlayanlar, şoka uğrayanlar... Sokağın bütün binalarındaki camlar tuzla buz olmuş...

Oysa Nadide Hanım'ın camları sapasağlam yerinde duruyor, canı ve malı güvende. Hep benim sayemde işte. Yatağının altından tam vaktinde çıkıp o sevimsiz suratımı göstermeyeydim, benim için küçük, dünya için büyük o adımı atmıyaydım, o raki sofrası bu iki hanıma mezar olurdu; otalabilirdi yani, abartmayı severim... Belki bir gün onların hayatını kurtardığım gibi dünyayı da savaşlardan kurtarırm, bir adımım yeter; ne de olsa ben artık bir devrim kahramanıyım, devrimin maskotu olarak bari şu kadehe bir resmini çizim, zeytin çekirdeklerinden heykelimi dikim. Haydi "Barışa!" kadeh kaldıralım şimdi, 300 yıl bile sürse, barışa!

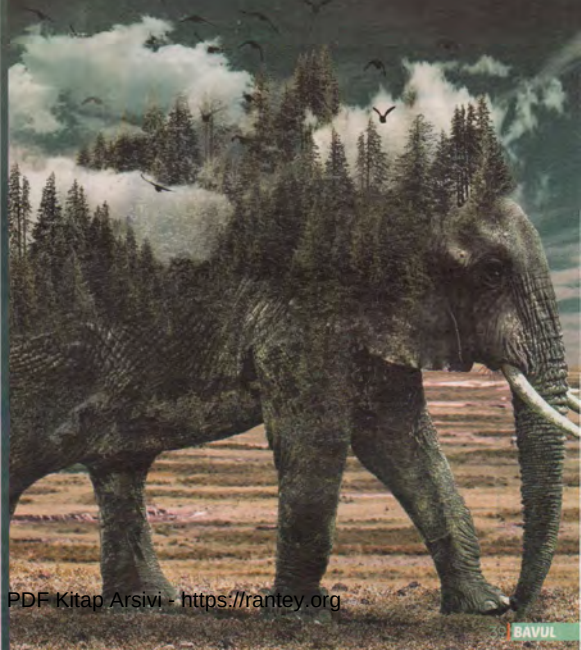
ALİ DENİZ USLU

Filin Düşüşü

Postmodern düşmanlar sonluluğumuzu yadırgıyor
Antik yabancılar günümüze düşman
Şehirli barbarlar geleceği kutsasa da,
Pratik günahların kitabı yok satıyor.

Korkular hafifce tutuşuyor, sonra ağır bir dumanla yanıyor.
Korkunun kokusu benzemez hem başka seye
Sisle dağılan, yavaşça zehirleyen bir kitle imha silahı.
Nasıl tezahür ediyorsa yalnızlık o da böyle işliyor tene.

Vasatlık zincirinin son halkası güçlü,
Keşfedilmemiş denizlerin fırtınası bilersen mi?
Ruhun derinliklerindeki dipsiz yarık daha da derin artık.
Günah keçilerinin rahatsız edici bakışları bizdeki,
Habis varlıkların politik oyununda hile esas
O yüzden aklımdaki o fil oturmuyor bir türd, hep tetik.
Bilse; istese ayacağının altına alabileceğini, her şeyi...
Bunlarla yaşamayı öğrenmek ona bile ağır.

En fazla neyini kaybedersin?

ARZU ERKAN YÖCE

Nasreddin Hoca'ya sormuşlar "Kıyamet ne zaman kopacak?" diye. "Karım ölürse küçük kıyamet, ben ölürsem büyük kıyamet" demiş.

Geçirdiğim bir operasyondan dolayı dinlenme sürecindeyken, sosyal medyadan da bir süre uzak kalmak kararı aldım. Ülke gündeminde travmatik deneyim yağmuruna

tutulurken, ara ara bu uzaklaşmalar sayesinde nefes alıp, güç toplamayı alışkanlık haline getirmeye çalışsam da uzak kalmak ne mümkün! İçinde bulunduğumuz ekonomik kriz, şiddet ortamı, güvensizlik ve gelecek kaygısı, 11 yaşındaki oyun çocuklarının dahi yegâne gündemi haline gelince, yeni ekonomi bakanının Nasreddin Hoca'nın fıkrasını aratmayan açıklamalarından kaçınmadım: "Bu ekonomi modeli tutmazsa **üzülürüm**. Kazanırsk hep beraber. Karamsar tablo çizener var. Hiçbir şekilde bize inanmayanlar. Onlara diyorum ki; "Sen maaş alıyorsun. **En fazla neyini kaybedersin?** Enflasyonun altında ezilirsin. Ama ben bütün varlığımı kaybederim bu iş düzelmese eğer. 1000

çalışanımız var. 1000 kişiyle beraber bütün varlığımı kaybederim."

En fazla neyini kaybedersin? En fazla neyini kaybedersin? Ama ben bütün varlığımı kaybederim... Kulaklarımdan çınlıyor. Kazanırsk hep beraber... Kazanırsk sen anca maaşını, bense servetimi kazanırım. Kaybedersen, senin kaybettüğün ne ki?

İnsanların yaşamlarını sürdürdükləri maaşlarını kaybedip, açlık, suç, şiddet ve ölüme sürüklenmesinin, kendi olası kayıplarından daha önemsiz olduğunu söylüyordu, ülke ekonomisini düzeltmeyi aslında ne kadar da önemsedini(!) ifade etmek isterken. Ama dil düşünceyi ele veriyor işte. **Üzülürüm ben. Ben. Ben. Ben...** Senin duygunun ne önemi var! Ezilirsen ezil! Senin kıyametin ne ki? Ya ben? Ya ben!

Halk Ekmek kuyruklarının kilometreleri bulduğu, "tavuklara vermek için" diye alınan ekmeklerin öğün olduğu, "barınamıyoruz" diyen üniversiteli gençlerin konakladıkları banklardan polis zoruyla kaldırıldığı, yurtlarda öğünü 3 TL olan yemeği alamayan aç öğrencilerin bulunduğu, yoksul öğrencilerin yurt adı altındaki yerlerde istismar edildiği, derin yoksulluğun dalga dalga yayıldığı şu günlerde "ekmek bulamazlarsa pasta yesinler" serisinden bir empati timsali daha!

İnsan her gün "yok artık bu kadar da olmaz" dediği onlarca şeye tanıklık ederken bu ülkede, bu acımasız açıklama da şaşıрма kapasitemizi bir günlüğüne işgal edip yerini hızla bir diğerine bıraktı. Aklımızı büsbütün kaçırmamamızı biraz da bu -hâlâ- şaşıрма kapasitemize, dumura, amansız umudumuza, ille de dayanışmaya borçluyuz sanırım.

Aslında bakanın bu ifadeleri, pek çok insanın ve yöneticinin böyle çirılçıklak açığa vurmadığı bakış açılarının sembolik bir örneği: empati yoksunluğu ve zorba haklılık.

"Empati kurmak", bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durumu, bakış açısını, davranışlarının arka planını, gereksinimlerini; "bir an için onun yerine geçerek", "onun gözünden bakarak", "onun gerçekliğinden" anlamaya çalışmak; ona bir nevi eşlik etmek demek. Eşduyum... Duygudaşlık... İlişkilerdeki huzur ve doyum sağlayan en önemli unsurlardan biri. Empati deyince anlaşılacak ve kabul görmek gelir aklıma benim en çok. Ne kadar eşsiz ve vazgeçilmez gereksinimlerdir; anlaşılacak ve kabul görmek! Hem yakınlarından hem toplumdaki hem de birer yurttaş olarak ülke yöneticilerinden. Oysa hele de son zamanlarda, zorbalık hüküm sürüyor, temel ruhsal ve yaşamsal gereksinimlerimizin yakınından bile geçemiyoruz.

Aklımızı büsbütün kaçırmamamızı biraz da bu -hâlâ- şaşıрма kapasitemize, dumura, amansız umudumuza, ille de dayanışmaya borçluyuz sanırım.

Empati kurmak; olası çatışmaları önleyen, çatışmaların çözülmesini kolaylaştıran, kendini açmayı, toplumsal duyarlılığı, uyum ve yardımlaşmayı sağlayan yaşamsal bir beceri. Bu beceri yetersizse ilişkilerde sorunlar, umursamaz, zorbaca davranışlar kaçınılmaz. Empati kurmak yaşımız ne olursa olsun öğrenilebilir ve geliştirilebilir.

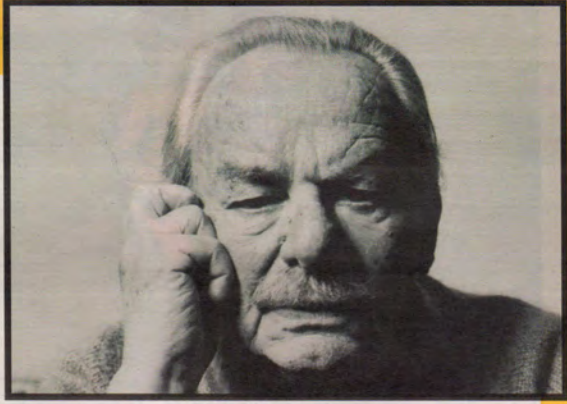
İçine doğduğumuz ortamların biyolojik, psikolojik ve sosyokültürel özelliklerine göre şekilleniriz. Empati, içgörü gibi özelliklerin yokluğunda; sahne ne olursa olsun, senaryo başroldeki kişinin sahip olduğu şemalar ve daha önceki deneyimlerinden kazanılmış olan repertuara göre şekillenecektir. Bu sayede sahip olduğumuz şemaların güdümünde, olayları pek de derinlemesine düşünmeden, basmakalıp biçimde değerlendirme eğiliminde oluruz. Olay ne olursa olsun, çoğunlukla otomatikleşmiş duygu, düşünce ve davranışları yineler; zihinsel esneklik-göstermeksiniz, kanıtlara bakmaksızın hep aynı sonuçlara varır, hep aynı dersleri çıkarırız. Çocukluktan kazanılan bu kalıpları erişkin yaşamda kişisel gayretlerle ve psikoterapi desteği ile önemli ölçüde değiştirmek mümkün. Yeter ki isteyelim.

Söz konusu kişilik özellikleri olduğunda, yetişkinlikte verilen değişim çabaları her ne kadar çok kıymetli olsa da "bozulmadan" önlem almak çok daha kıymetli. Gerçekçi sınırları, ötekini de göz etmeyi, empati kurmayı, saygı duymayı, dürüstlüğü, adaleti, dayanışmayı, hakkaniyeti, hayal kırıklıkları ile baş etmeyi, yenilgiyi kabul etmeyi, özeleştiriyi, toplumsal faydalılığı ve daha nice erdemli davranış, doğuştan itibaren ailede ve erişkinliğe değin en az aile kadar zaman geçirdiğimiz, eğitim kurumlarında, yakın çevremizde öğrenmedikçe, gemisini kurtaran kaptan olur. Söz konusu kişisel çıkarlar olduğunda bir bakmışsınız, *aynı gemiden* denize dökülmüştür.

Tabii, empatiden anladığımız; "senin anana bacına yapsalar hoşuna gider mi?", "engellilere de yazık", "yoksula el uzatalım" seviyesinde olunca bu konuda kat edecek çok yolumuz olduğu muhakkak! Haksız rekabeti, haseti, bir başkasını alt etmeyi, kuyruğa kaynak yapmayı, kurnazlığı, stokçuluğu, torpili, haksız kazancı, sadaka kül türünü marifet saymaya devam eden bireyler ve sistemler olduğu sürece, en yakınımızdan arız tepemizdekine, bu empatiden yoksun tavra maruz kalmaya bir süre daha devam edeceğiz gibi görünüyor.

Dahası bunlar o kadar genel geçer bakış açısı ve tutumlar olmaya başladı ki kendimiz de bir süre sonra "haksızlığa uğramamak için" benzer davranışları sergiler hale gelebiliyoruz. İşte bu *haklılık*, eşitlik ve adaletin peşine düşmek yerine "benim kıyametimin daha büyük" noktasına geldiysek eleştiridimize dönüşmüş oluyoruz.

Nasrettin Hoca olsa "bence sen de haklısın" derdi ama kendi kıyametinin derindenkeyken ona güvenecek değiliz.

DEFNE ORMANI

Köle sahipleri ekmek kaygusu çekmedikleri için felsefe yapıyorlardı, çünkü Ekmeklerini köleler veriyordu onlara; Köleler ekmek kaygusu çekmedikleri için Felsefe yapmıyorlardı, çünkü ekmeklerini Köle sahipleri veriyordu onlara. Ve yıkıldı gitti Likya.

Köleler felsefe kaygusu çekmedikleri için ekmek yapıyorlardı, çünkü Felsefelerini köle sahipleri veriyordu onlara; Felsefe sahipleri köle kaygusu çekmedikleri için ekmek yapmıyorlardı, çünkü kölelerini Felsefe veriyordu onlara. Ve yıkıldı gitti Likya.

Felsefenin ekmeği yoktu, ekmeğin Felsefesi. Ve sahipsiz felsefenin Ekmeğini, sahipsiz ekmeğin felsefesi yedi. Ekmeğin sahipsiz felsefesini Felsefenin sahipsiz ekmeği. Ve yıkıldı gitti Likya.

Hala yeşil bir defne ormanı altında.

MELİH CEVDET ANDAY

Çizim: Buğra Onur Erdem

DOĞUŞ ŞAHİN

"Soygun hikâyesi yazıyorum. Soyguncular bankaya girip paraları alırlar ama dışarı nasıl çıkaracağını bulamıyorum.

Her versiyonda yakalanıyorlar. Yazdığım metinlerde olacaklara engel olamıyorum, biri öldürüyor sonra oturup ağlıyorum."

Veda beni dinlemeden menüye bakıyordu. Dışarı çıkıp hava almak istediğini söylemişti. Ben de uzun zamandır çıkmıyordum. Bir yerlere gidip insan görmek iyi gelir demiştin. Tek başıma olmak istememiştin çünkü bu aralar farkında olmadan kendi kendime konuşuyordum. İnsanların bakışlarını üzerime çekmemek için de komşunun on iki yaşındaki torununun teklifini kabul etmiştim. Menüü indirip büyük gözlerini bana sabitledi "Resmen soygun!" beni dinlemesine sevinmiştim, umrunda değil gibi görünüyordu. "Çay on lira yazıyor. Bu insanlar

delirmiş. Hesabı sen ödeyeceksin değil mi?"

"Evet Veda, ben ödeyeceğim." Belki fındında çay on liradır diye düşünerek menüye baktım, gerçekten küçük bardağın fiyatıymış.

"Niye buraya getirdin bizi? Birini mi bekliyorsun sen? Neyse, romanım hakkında ne düşünüyorsun?"

"Madem içeriden çıkaramıyorsun o zaman bırak ösünlter."

"Birini öldürmek kolay mı?"

"Karakterlerle bağ kuruyorsun. Bence yapmaman lazım."

Yapmadım. Kulağımda o ses yankılanıyordu "Hayalim yok." Derin nefes almaya çalıştım. Göğsümün tam ortasında kalıyordu, bir türlü aşağıya indiremedim. Yapamadıkça daha sık ve derin nefes almaya çalıştım, olmadı. O anda kurgu dağıldı. Önce insanlar kayboldular, sonra

sokak gitti. Odamdaydım, ahşap sandalyeme sırtımı yasladım. Çalışma masamın üzerindeki notlara tekrar baktım.

Beyaz kağıdın üzerinde "Hayalim yok." yazıyordu. Türkiye'de yaşayan Suriyeli bir çocuk videoda böyle söylüyordu. Altı yıl önce izlemiştim. Nasıl olduysa tekrar aklıma gelmişti, onunla ilgili yazmaya karar vermiştim. Çünkü yaşamamı sağlayan şey hayal gücümdü. Çocuğun buna sahip olmaması benim nefesimi kesmişti. Öykü yazmayı planlamıştım. Veda, benimle çocuğu buluşturacak, çocuktan hayal kurmasını isteyip hayali gerçekleştirmeye çalışacaktı. Olmadı.

"Çümkii öfkeliisin."

Sese doğru döndüğümde masamın üzerinde oturmuş, büyük ayaklarını sallayan Veda'yı gördüm.

"Nasıl öfkeli olmayayım? Çocukluğumdan beri hayal kurarım. Yemek yediğimde hayal kurmakta zorlandığım için günlerce yemediğim olmuştur. Bu çocuğun elinden en değerli şeyini almışlar." Nefes alışverişim düzelmemişti "Hayallerim dilek ya da istek şeklinde olmaz. Hiç kimsenin benim hayatımda benden daha fazla etkisi olduğu fikrini kabul etmek istemem. Bir şeyin olmasını istiyorsam kendim hallederim. Gerçekleştiremediğim zaman yazırım. Hikayelerimde de karakterleri yaratıp kendi yollarını bulmalarına izin veririm. Bunu biliyorsun. Ama çocuğun sözü canımı yakıyor Veda." Tekrar nefes almaya çalıştım hala becerememişim.

"Sende anksiyete bozukluğu mu var? Bu aralar çok fazla insanda görülüyor."

"Bilmiyorum. Doktora gitmedim."

"Doktora kim gidiyor ki? Kendi teşhisini koy." Ayaklarını sallarken gözü

notlarına takıldı. "Öyküyü nasıl bitirecektin?"

"Çocuğun hayal kurması konusunda sen ısrar edecektin."

Başını sağa sola salladı "Ben ısrar etmem."

"Sonunda ıkna olacaktı. Büyük bir banka soygunu hayal edecekti. Paraları da insanlara dağıtacak."

Not kağıdımdan uçak yapmaya çalışıyordum.

"Ben de soygun için yardım edemeyeceğimi ama böyle bir roman yazabileceğimi söyleyecektim."

Yaptığı uçağı odanın sonuna fırlattı "Beklenileni yapıyorsun. Daha yaratıcı olman lazım. Ayrıca yazdığın romanın çocuğa ne faydası olacak? Çok saçma." Uçak yapmak için hazırladığı yeni kağıdı elinden kapıp buruşturdu. Kağıtlarını çattı ama kavgaya etmek istemiyordum "Seni öfkeliendiren ne?"

"Fiziksel şiddete uğrayan küçük bir çocuk hayal et. Neden dayak yediğini, ne yapacağını, ne zaman biteceğini, nasıl kurtulacağını

**Şimdi
hayal kurmak
için önce ayağa
kalkmamız
gerekliyor.**

bilmiyor. Korkunç bir şey değil mi? Ama emin ol fiziksel yaralar bir şekilde geçer. Peki korku geçer mi? Hayal gücü elinden alınan bir çocuğun yarası iyileşir mi?"

Çalışma masamın üzerinde ayağa kalktı
"Bu konuda yazmak zorunda değilsin. Benim içinde olduğum eğlenceli bir şeyler anlat."

"İçimden gelmiyor."

"En son ne zaman dışarı çıktın?"

"Hatırlamıyorum. Günlerdir hiç insan yüzü de görmedim."

"Ben buradayım ya."

"Sen yazdığım karakterisin, gerçek değilsin."

"Kalbimi kırıyorsun." Onunla

ilgilenmediğimin farkındaydı ama susmayı beceremiyordu "Sen yazarsın insan içine karışman lazım. Dedem geçen gün bir anısını anlattı. Gençken çay ocağında çalışıyormuş. Genelde işçiler oraya gidermiş. Adamın biri oradaki insanlara çok güzel hikayeler anlatıyormuş. Herkes oturup onu dinlermiş. Dedem de fırsat buldukça adama yanaşmış. Adamın kahvesini götürdüğünde de işi uzatmış ki daha çok şey duysun. Adam birkaç saat sonra kalkıp gidermiş. İşten ayrıldığında en çok bu adamı bir daha dinleyemeyecek olmasına üzülmüş. Gerçekten de onu bir daha görememiş. Yıllar sonra gazete okurken o adamın resmi karşısına çıkmış. Haberin başlığında 'Halikarnas Balıkçısı öldü' yazıyormuş."

Veda cümlesini bitirip, masaya oturdu. Bendeki değişimi görebilmek için beni süzmeye başladı. Onun meraklı ve benim için bir şeyler yapmayı denediği hali hoşuma gitti. Gülmeye başladım. Beklediği tepki bu değildi o yüzden kaşlarını çattı, yine de ses çıkarmadı.

"Yazacağım öyküde Suriyeli çocuğu bulmaya neden benimle gittin?"

Veda güldü "Çünkü, yazar sensin."

"Hayır, kendi cevabını ver."

İki elinin parmaklarını saçlarının arasına sokup gözlerini kıstı "Başka birine Suriyeli bir çocuğu aradığımı söylesem, çocuğun beni dövdüğünü ya da paramı çaldığını düşünürdün. Ben kırkçılardan hoşlanmam. O yüzden sana gelmişimdir."

Elimi kalbime götürüp derin nefes aldıktan sonra ayağa kalkıp ceketimi sırtıma geçirdim.

"Nereye gidiyorsun?"

"Sokağa," birkaç sayfa kağıdı cebime sıkıştırdım. "İnsan önce hayal kurdu, sonra ayağa kalktı, demiştin. Belli ki başladığımız yerden daha gerideyiz. Şimdi hayal kurmak için önce ayağa kalkmamız gerekiyor." Veda'nın ellerini ellerimin arasına alıp onunla göz göze gelmek için eğildim "Şiddete uğrayan, aç kalan, kaldırım taşlarını üzerinde yatan, hayali olmayan çocuklar bir gün sokağa çıkacaklar Veda. Ne yazık ki ve iyi ki çok kalabalık olacaklar. Ellerinden alınan hayalleri için yakıp yıkacaklar. Belki ben o günleri göremem. Ama sen ölümsüzsün, o gün geldiğinde mutlaka onların yanında olacaksın. Söyle onlara, vazgeçmesinler. Hayal gücü iktidara gelene kadar devam etsinler."

Kederin atlası

ŞULE BIRKAN ŞENGÜN

Bir çakıl attım buz gümüşü nehrilerime
Bulanacağımı bilerek
Ve kanayacağımı
Kaşımın zamanın aktığı yerleri tenimde.
Senden geriye doğru usul usul saydım bugün.
Bir taşla üç kez vurup kendimi
Düşürdüm kalbimden uzaklara.
Kederin ipek yüzü atlasında
Yaralarımın her biri, açık deniz şimdi.

Boynumdaki mercanlar dağılıp kayalarına çekildi.
Kabuğuna kapandı gözlerimdeki inciler.
Silindi şiirlerin yumuşaklığı bilekterimden.
Göğre çıkarıldığın kadınlarımı yeryüzüne indiler.
Nice tehlikeler yanıp sönmüyor yeniden
kavislerinde saçlarımın.
İşte besbelli göğsümden yeniden
Diş izleri Dünyanın.

Bir masalın imkansızlığı bulaşıyor ormanlarıma.
Senden geriye, bir adım daha
Sözlük anlamına sıkıştırıyor ağaçlarıma.
Yaprakları sadece yaprak
Cövdeleri bir çelimsiz gövde
Bilgelik ve mizah terk etti meşeleri
Konuşmuyorlar eskisi gibi benimle.

Bir adım, bir adım daha
Soğuk bir duman
Kaskatı bir sis, şenlik ateşlerim.
Çocukların elini bıraktı uçurtmalar
Her sayışta başka bir yıldız kayıp
Yeniden, yeniden tek başına uyuyor gecelerim.

Senden geriye doğru usul usul saydım bugün.
Bendeki niceliğini bilerek
Ve eksildiğinde geriye ne kalacağını
Yüzleştim salt varlığımla.
Bırakıp kendimi yazgının kıyılarından
Başucundan uzaklara yuvarlandım
Çarptığı düşleri yutan bir sifıra.
Külrengi artık kuşlarım
Sana yoksunluğun ortasında
Kanatlarını aşan bir centke.
Tüyler yağıyor binlerce
Ve ölüyor gibiler...

Nietzsche ile halay çekerken...

AYDILGE

Sen de korkuyorsun biliyorum. Gelecekten, fakirleşmekten, işsizlikten, haksızlığa uğramaktan, hakkını alamamaktan, haklıyken suçlanmaktan, linç edilmekten, cezalandırılmaktan, "ötekî" ilan edilmekten, dışlanmaktan, ihanetten... Sokakta yürürken görüyorsun seni başın öne eğiş, kara dumanlı... İşte ya da okula yetişmeye çalışırken telaşı... Pazarda dolduramadığın poşet elinden kayarken ya da telefonda içini karartan haberleri çaresizce kaydırırken ve birileri de senin hayatını kaydırırken... Patır patır kendi düşümleri düşürürken görüyorsun seni... Benzerim, kardeşim... Mutlulukla bile korkuyorsun, ardından kötü bir şey olur diye. Umutlanmaktan korkuyorsun, hayat kırıklığı yaşamıyordun. Güzel bir dilim pasta alıyayacağın, halk ekmekçi kuyruğuna girmiş insanlar geliyor aklına. Pastanın tadını kırıkmaktan korkuyorsun. Mutluluktan, ufak hazzardan bile suçluluk duyuruyorsun sana bu hayat. Hevesinde bile endişe var, biri kursağında bırakır diye. Umudunda tedirginlik çok geziyor, biri gelip kırar diye. Mutluluk, suçlulukla sarmasın dolay olumsuz, ayırımıyorsun. Twitter'a girip hemen huzursuzluğunu indiricek birkaç cümle yazıyorsun, insanlar aç aç diyerek... Duyarlı olduğuna dair kendini ikna ettikten sonra pastanı yiyorsun, ama artık tadyok. Reflü hastalığı gibi boğazına geri kaçıyor asidi gündemin. Gazi kaçmış gazozu döker gibi, kabarcıksız ve umutsuz içini lavaboya döküyorsun. Zaten içini dökerek başka kimsen de pek yok.

Bazen bir uçakta karşılaşıyorsun seninle. Yere iner inmez telaşa ayağa kalkmaya çalışıyorsun. Hostes "yerinizden kalkmayın" uyarısı yapsa da kalkıyorsun. Uzanıyorsun dolaplara senin gibi telaşlı onlarca yolcu gibi. Uçağın kapısı açılmadan inemeyeceğini bilsen de birilerinin önüne geçmek istiyorsun. O kadar çok önüne geçilmiş ki şimdiye kadar, uçaktan inerken bari önde olayım diyorsun. Bir dakika bile kaybetmek istemiyorsun. Hayatını, zamanını, hayallerini öyle çok çaldılar ki senden belki de erken inerek zaman kazandığını sanıyorsun. Oysa havallamanı otobüsüne binip, yine diğer yolcuları bekleyeceksin, biliyorsun. Tabi sen de haklısın çünkü yer kaplamak önemli bu ülkede, yer açmak değil. Kapıyı tutmak değil, kapıyı çarpmak; acelesi olanlar yer vermek değil, itişerek öne geçmek... Hayatını, yıllarını, emeklerini çaldılar senden. Sen de

gidip birinin sıradaki yerini çalmışsın, çok mu? İşte o yüzden herkes birbirinin tepesinde itişerek çalınan hayatını telafi etmeye çalışıyor.

Yine de olmuştur. Boyun büyüdüğü, hayallerin küçüldüğü. Amaçların, yetersiz beslenmekten olgunlaşmıyor. İndirmek zorundasın çıtanı dünyaya; yaşayabilmek için, katlanabilmek için. Boyunun uzun kaldığı bir yaşamda sürekli eğilerek dolasmak zorundasın kendini kabul ettirene kadar. O zamana kadar doğrulmaya çalıştığın anda, gerçekliğin beton tokadı patlar suratına. Peki ya eğilmeye alışıp kamburlaşarsan? En çok da bundan korkuyorsun değil mi? Çünkü tavan üstünden kalksa bile doğrulamazın o zaman... Başına gelmekte olanın bu olduğunu da içten içe biliyorsun ne yazık ki.

Bazen sokakta karşılaşıyorsun seninle. Aklin başka yerlerden bedenini ise karışın karşıya geçiriyor. Gece yarısını on dakika geçiriyor. Yolum kenarından tek tük insanlar geçiriyor. İçinden tüm zorbalardan intikam almak geçiriyor. Arabanın biri kırmızı ışıktaki geçiriyor ve bir anda ölüm tehlikesiyle burunburuna geliyorsun. Arabanın şoförü suçlu olan kendisi değişmiş gibi köküne kadar küfre sonra da kornaya basıyor. Yolum ortasında arabanın ardından bir iki saniye başka kalıyorsun. Sonra yürümeye başlıyorsun. Trafik ışıkları, uyarı levhaları, ısklı reklam panoları... Bir dershane'nin yanından geçiyorsun, üzerinde Doğru Seçim yazıyor. "Doğru Seçim" diye mırıldanıyorsun kendi kendine... Doğru seçim var mı? "Benim bir seçim hakkım var mı?" Din, dil, eğitim, coğrafya,

Boyunun uzun kaldığı bir yaşamda sürekli eğilerek dolasmak zorundasın kendini kabul ettirene kadar. Peki ya eğilmeye alışıp kamburlaşarsan?

genetik, aile, bağışağındaki bakteriler bile sende daha fazla söz sahibiyken bir sen var mı? Sıkıttıdan kocaman bir pus akıyor ağzından... Gidecek yerin yok. İçinde bir kapı yok, çekip çıkacağın, ardına bakmadan kaçacağın, tekme atıp kıracağın...

Yataktan kalkmak gelmiyor içinden.

Yatak taklamak da... "Fazla anlamıyvarsa birazını alabilir miyim" diye dilediye haldesin. Kırmızı kartla oyun dışına atıldığını hissediyorsun. Ve her sabah betona çakılır gibi çakılıyorsun gerçekliğin ortasında. Çünkü her şey yeniden başlıyor. Ödenmesi gereken faturalar, gerçekleşmeyen hayaller, otobüse yetişmeye çalışın insanlar... Hayatlarını değiştiremiyor sürekli eşyalarını yerini değiştiren ev kadınları... Kendilerini

adayabilecek başka hiçbir zevki olmadığının tamamen kafayı çocuklarına takan aşırı evhamlı anneler... "Ah biz ne çekiyoruz bu oğlandan," demeler... "Kızım yüzme takımına girdi" diye övünürken "Ah küçük de azıcık ablasına çekseydi" diye çemkirmeler... O anda yerin dibine giren küçük kıztılar... Kendi hayallerini gerçekleştiremiyor, "bizim oğlan"ın üzerinden tatmin olmaya çalışan aileler... Her gün öldürülen kadınlara, yükselen dolar, dişi kahr amantları için atılan tweet'ler ve tüm adaletsizlikler karşısında hiçbir şeyi değiştirememenin verdiği çaresizlik duygusu. O kadar koşmana rağmen hiç vut kat edemediğini görmenin verdiği hayal kırıklığı... Ufaklık virüsün bağışıklık sisteminin ortasına kazığı çakışın... Ey, ey, ey insan evlatı...

Kalbiyle değil aklıyla müzik yapanları duygu sömürücü ama duygusuz şarkıları kırık akıyorsun sokaklarda. Herkes sevsin seni istiyorsun, beğenilecek, önemsenmek... Ama bugün sevsilen yarın vazgeçileceksin. Kim pompalanırsa onun peşinden gidecekler biliyorsun. Bir şarkı senden çok çalınrsa, hele tiktoka düşerse, unutulacaktır. Çünkü herkes sürünün bir parçası olmak istiyor güvende hissetmek için. Okulun popüler çocuğu seni dinliyorsu, diğerleri de seni dinler. Kimin konserleri doluyorsa, piyasa yapıp kimin herkes oraya gider. Sen nasıl bir şarkı olmak istiyorsun? Sözüñü besteni sen mi yazdın, başkası mı artık bilemiyorsun. Düzenlemenin, miksini, mastering'inin içine tükürüp kendini nota nota dökmek istiyorsun. Tekme tokat dövmek istiyorsun. Korkup ellemeyişin tüm sivilceleri patlatıp yarmak istiyorsun. Ve işte tam o anda titremeye başlıyorsun bedenini, bir hal geliyor üzerine en garibindenve oynamaya başlıyorsun aniden. Bir şeyler oluyor inceden inceden... Müziğin sesini duymayanlar dans edenleri deli sanırken sen için için geçiyorsun kendinden; Nietzsche ile halay çekerken...

"Müziğin sesini duymayanlar dans edenleri deli sanır" Nietzsche

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://lrantey.org>

Giradet-Sommeli Endymion

ENDYMION VE SELENE

"Parlak ayın çevresinde sayısız yıldız rüzgarıysan duru gökyüzü nasıl yanarsa ışıltı ışıltı. Bütün doruklar, sivri kayalar, çayırklar nasıl serilirse göz önüne, gökler yırtılıp da açılır, tekmi yıldızlar görünür ferahlar yüreği çobanın..."

Y. EMRE CEREN

Bir rivayete göre Yunanistan'daki Elis'te yaşayan bir kral, bir rivayete göreyse Latmos Dağı olarak da bilinen Beşparmak Dağları'nda yaşayan bir çoban veya avcıydı Endymion. Bazı kaynaklarda babasının Zeus bazılarındaysa dedesinin Zeus olduğu söylenir, yani soyu herhalükârda Zeus'ta ilişkilidir. Genel olarak Beşparmak Dağları'nda çobanlık yaptığı kabul görür.

Bir gün yine dağlarda yalnız başına çobanlık yaparken Nyks'in kızı Uyku Tanrıçası Hypnos, bu çoban Endymion'u görür ve suretine aşık olur. Hypnos, çobanın suretini olduğu gibi tam haliyle görebilmek için dağdaki mağaralarda uyuyan Endymion'u gözleri açık uyumayla lanetler. Böylelikle her zaman çobanın suretini görebileceğini düşünür.

Dağlarda yalnız başına sürüsüzle ilgilenen ve orada uyuyan Endymion'un tepesine yalnızca Ay'ın ışığı vurur geceleri. Ve her ne kadar Hypnos şahit olmak istese de uyuyan Endymion'a bu şahitliğe erişen Ay olur. Hyperion ile Theia'nın kızı Ay Tanrıçası Selene, her gece gökyüzünde iki atın çektiği dillere destan bir gümüş arabayla seyahat ederken bu çobanı dağda görür ve aşık olur. Endymion'un eşsiz güzelliği olduğunu düşünen Selene her gece Ay doğduğunda bu genci izler, üzerinde titrer. Her gece aynı rutini tekrar eder. Endymion da bunun farkındadır. Bir süresonra her gece buluşurlar. Bazı geceler ay gökte görünmez, o geceler buluşamazlar. Endymion ısrarla bekler Selene'yi, ama bu bekleyiş çok uzun sürmez ay döngüsü döndüğünde, Ay tekrar doğduğunda kavuşurlar. Bu ilişki her gece yıllarca sürer gider.

Lukianos'un anlattığına göre geceleri ayakta olan Endymion, gündüzleri uyumaya başlar. Muia adında güzel mi güzel ancak bir o kadar da konuşkan bir kız uyuyan Endymion'a rastlar. Şarkı söyleyerek, konuşarak sürekli Endymion'u uyandırır. Zaman içerisinde Endymion'a aşık olur ve Tanrıça Selene'ye rakip haline gelir. Öfkeden çıldıran Selene, Muia'yı bir sıvrisineğe dönüştürür ve ilelebet böyle kalmasıyla lanetler. O günden sonra Muia bütün uyuyanların belası haline gelir.

Olympos'un zirvesinde ve Yeraltı'nda oturan, dünyada dolaşan tanrılar ise insanlarla tanrıların bu sevgisinden hoşlanmaz. Ölümsüzlük payesini paylaşmak istemez. Ancak Selene'nin isteği ve Tanrıların ve İnsanların Babası Zeus'un da şahit olması üzerine Endymion'a farklı bir muamele yapılır. Zeus ona bir dilek hakkı verir ve ne isterse olacağını söyler. Endymion ise ölümsüz ve yaşlanmaktan ırak bir uyku diler. Zeus ise dileğini gerçekleştirir, Endymion Beşparmak Dağları'nda bir mağarada sonsuza dek genç kalarak uyur. Başka bir rivayete göreyse Zeus, Endymion'a ne zaman öleceğini seçme hakkı tanır. Herhalükârda Endymion genç olur veya genç olarak uyur. Daha sonraları Latinler bu uykudan yola çıkarak ölümlerine "Endymion'un uyuduğu gibi uyuyor" derler. Selene ile Endymion'un aralarında Nakso's'un da bulunduğu 50 kadar çocuğu olur. Selene ise varlığını sürdürür, göklerden uyuyan aşkını izler. Ancak Selene'nin aralarında Zeus ve Pan başka ilişkileri ve başka çocukları da olur.

Bu köşede her ay bir yazıyoruz, bir hikâye için giriş paragrafı paylaşacak. Hikâyenin devamını ise sizin yazmanızı istiyoruz.

En fazla 4500 vuruş olacak şekilde hikâyenizi gerisende@bavuldergi.com adresine "Gerisi Sende" konu başlığıyla gönderin. Editörlerimiz ve yazarımız tarafından seçilen hikâyenizi Şubat sayımızda yayımlayalım. Bu ay giriş paragrafını **Ahmet Ümit** kaleme aldı. Gerisi Sende!

Yoktu. İnanamadım. Pencereden süzülen solgun ay ışığının aydınlattığı odanın zeminindeki el dokuması halının üzeri bomboştu. Elim aceleyle lambanın ışığına uzandı. Dokunur dokunmaz kırmızı ışık olanca parlaklığıyla aydınlatmış içerisini. Hayır bomboştu. Gerçekten de içeride kimsecikler yoktu. Ama bu imkansızdı. Daha iki saat önce kendi ellerimle sarmışım o biçimsiz bedenini pis kokulu muşambaların içerisine. Bakışlarım odanın her tarafını taramaya başladı. Küçük yatak? Yoksa onun altına mı sokmuşum? Olabilir miydi? Aceleyle yaklaştım, çiçekli örtüyü kaldırıp yatağın altına baktım; yoktu. Yeniden odayı incelemeye başladım. İki kişilik masa, masanın üzerindeki bilgisayar, köşedeki kitaplık. Hayır, yoktu, iki saat önce öldürdüğüm adam, sanki yer yanılmış içine girmişti.

Biz, yaşadığı cehennemi cennete çevirmeye talip insanlardık...

Hrnt Dink

İnsan doğumundan ölümüne kadar farkında bile olmadan geleceğe dair seçimlerini kendi yapar, ancak hiçbir zaman soldaki sokağa girse hayatının aşkına rastlayacağını, sağdaki sokağa girse başına tuğla düşeceğini bilemez

Gülriz Sururi

Yazar: Ahmet Ümit ve

Öyküyü tamamlayıp gerisende@bavuldergi.com adresine gönderebilirsiniz. Seçilen öykü gelecek ay dergimizde "Gerisi Sende" başlığıyla yayımlanacaktır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://www.pdfkitaparsivi.org>

- İletiyaz Sahibi: Birgün Yayıncılık ve İletişim Tic. A.Ş. adına İbrahim Aydın
- Yayın Kurulu: Önder Abay, Ümit Bektaş
- Editöryal Danışman: Haydar Ergülen
- Editörler: Oğuz Altan, Mustafa Karmış
- Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Sefer Selçuk Özbek
- Reklam ve İletişim: bavulreklam@birgunnet.net, bavul@birgunnet.net
- Kapak İllustrasyonu: Ethem Onur Bilgiç
- Grafik Tasarım: Barış Can Sarıbaş
- İletişim: 0546 2883328 - iletisim@bavuldergi.com - bavul.bavuldergi.com
- Adres: Gülbahar Mahallesi, Avni Dilligil Sokak, Özden Apartmanı, No: 14/3 Mecidiyeköy/Şişli İstanbul
- Baskı: İleri Basım Mat. Amb. Reklam Tanıtım Yayın ve Teknik Hiz. Tic. A.Ş.
- Adres: Yenibosna Merkez Mh. 29 Ekim Cd. Al Apt. No:5/902 Bahçelievler-İstanbul (Vizyonpark 2 Plaza B-1 Blok Kat:9 No:81-82)
- Tel: 0212 454 32 90 - 0212 454 34 83
- Genel Dağıtım: Türkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
- ISSN: 2149-8115 Aylık yayın süresi yayındır.

www.bavuldergi.com /bavuldergi [/bavuldergi](https://www.bavuldergi.com)

Derman

Şirketin servis aracından inmiş, yorgun adimlarla yeni taşındığımsokakta yürüyordum. "Güm" diye bir sesle irkildim. Aynı anda bir de insan sesi gelmişti. Çığlık değil, hırıltı gibi, ama oldukça yüksek sesli bir hırıltı.

Karşı kaldırımdan yola devrilmiş büyükçe bir çuvalın yanında uzanmış genç bir adamı fark ettim. Dörtülerini yakan bir arabadan, bir çift aceleyle inip yerdeki adama koştu.

O sırada anladım; çuval, bir şeyyar arabanın üzerinden devrilmişti. Yerdeki adam da kâğıt toplayıcısıydı. Tırtıyör, çirpmiyor, bir ağağını kaldırıp kaldırıp yere sertçe vuruyordu. Arabadan inen kadın yardım ister gibi sağa sola dönüyor, "Epilepsi krizi! diye bağırmıyordu. Etraftaki dükkânlardan insanlar çıktılar. Kim olduğunu görmediğim birinin "Yine attı kendini," dediğini duydum. Arabadan inen erkek etraftakilere "Su!" diye bağırdı. "Su istiyor."

Yakındaki manavdan koşarak gelen göbekli adam "Soğan diyor, su değil, soğan..." diyecek, ikileyi kesilmiş bir soğan uzattı. Doğru anlamıştı manav. Soğan kâğıt toplayıcısı gence iyi geldi. Arabadan inen adam, bir yandan ona soğan koklatmaya devam ederken, ilacın yok mu, ilacını da içsen iyi olur," dedi. Sonra etraftakilere yine "Su, su getirin, ilaç içsin" diye adeta yakarmaya başladı.

Beş dakika sonra kalabalık dağılmıştı ve ben, koluma girmiş olan gence yürürken destek oluyordum. Diğer elinde tuttuğu boş ilaç kutusunu bana gösteren genç "İki gün önce bitti abla," dedi. Ama yarın hafızlık ödemenizi alacağız, sorun yok." Yanından geçtiğimize şaşıla bir kadın da bana el kol işaretleri yaparak "Para verme, yardım etme." gibi bir uyandı bulunmaya çalışıyordu.

Ne yapacağımı bilemedim. Bana yaslanarak yürüyen genç belli ki hayatını bu şekilde idame ettiriyordu. Bir miktar öfkelenmişsem de yalan söylediğinden emin olmadım. Kendimi taniyordum, şimdi onu böylece bakıversen, kolumdaki sıksa eli, soru işaretinden bir kanca olup saplanacaktı kâsime. "Ya doğrusu?"

"Gel, dedim. Bir karşına bakarız." Kafasını

kaldırıp "Sağ ol abla" dedi gülümseyerek. Kara gözlerine, içinden "zokayıyuttu enayi" deyip demediğini anlamak istercesine baktım. Kadın neden uyardı ki beni tanımadığı halde? Uyarısına kulak asmadığımı görse babam gibi söylenirdi muhakkak, "Bu saçları değirmende ağartmadık evladım biz, dinle artık!"

Yine aynı şeyi yapıyordum işte. Kimseyi dinlemeyip, bile bile aldanmayı, herkese inanmayı seçiyordum.

Manavdan ancak üç-dört dükkân önüne yaklaşmıştık. Köşedeki dönercinin dışındaki geçerken durup, "Aç mısın?" diye sordum. "Ah, ablam, Allah razı olsun sendin" dedi. Minnetle bakıyordu kara gözleri şimdi. Titremesi hala geçmemişti. Bir sandalye çekip oturmamaya yardım ettim. Camdan bizi merakla takip eden dönerciye bir dürüm işaret ettim. "Bir de ayran olsun, tuzlu tuzlu. İyi gelir." diye seslendim. "Tamam, abla" deyip harekete geçti dönerci. "Şu elindekini bana versene." dedim gence. Titreyerek uzattığı kutuyu aldım. "Sen yemeğini yerken ben de hemen şu eczaneden alayım, ilacımı içiyleğit bari." dedim. Gözü parladı.

Eczaneye giderken kendi kendime söylendim durdum. Ben de bu kafa varken, nereye taşınsam boş. "Salak Adviyel Değiş artık, akıllan biraz. Bu ne saflık yahu? Daha bugün iş yerinde enayiliğinin kurbanı olmamış gibi. Yok, yok, babam haklı, iflah olmam ben." Cehennemde gidene yola taş döşemekle geçecek benim ömrüm." Eczacının tuhaf bakışıyla kendime geldim, durumu anlat tım. "İki arka'sokağa taşındım, isimim Adviyel." diyerek uzattım ilaç kutusunu. Güldü. "Ya, abla sen yenisin tabii, vereyim ilacı da, bu herif hep bir yolunu bulup başkasından geçiyor" deyip arkaya geçti. Bir iki dakika sonra çıktı içerden. "Hâlâ istiyor musun?" diye sordu "Neysel" dedim "Bu defa da benden olsun. Rahat edemiyorum başka türlü. Ondan çok kendim için yapıyorum aslında," diye açıkladı.

Gülümsemi. Sonra bir anda aklına gelmiş gibi "Advie Hanım, siz şimdi gidin, ben beş dakikaya kalfayla göndermeyi ilacı dönerciye olur mu?" diye sordu. "Depodan aldracağım."

Başımla onaylayıp çıktım eczaneden. Yanımdan göbekli manav geçti. Uzun uzun

baktı yüzüne. Ne tuhaf insanlar. Daha ilk akşamdan halime bak diye söyleniyordum ki bir anda sustum. Kâğıtı gitmişti. Yerinde başka bir adam oturuyordu. Tüm masalar doluydu. Yaşlı bir kadın "Gel, evladım buraya otur istersen," dedi. Sağ olun, ben oturmayaçagım diyecektim ki yüzüne bakar bakmaz tanıdım. Az önce beni uyarın kadını. Hemen sandalyeyi çekip oturdum. "Beni az önce uyarımtınız. Gerçekten de yemek yiyip gitmiş. Ne biliyor dunuz şu kâğıtçı genç hakkında?" diye sordum. "Ah, yavrum, inanmadın ya inşallah. Rol yapar o. Hep başka bi' numara yapar." Hay Allah, kalfa da ilaç getirecek şimdiki. Dönerciye doğru yüksek sesle "Gittim" dedim "Gördünüz mü?" Adam bıçağı uzatarak işaret etti gencin az önce oturduğu masayı. "Yoo, burada işte" dedi gülerek. Arkamı döndü baktım. Şapkasını çıkararak selamladı beni. Üstü başı bambaşkaydı ama gözlerinden tanıdım, oydu. İşten aç ve yorgun dönmüştüm, düşüp bayıldım da, bir yerde rüya görüyordum gibi hissettim çok kısa bir an. Karşıdan bize doğru gülümseyerek gelen eczacı ve manayı gördüm. Yanımdaki teyzeden medet umdum. Öyle acıklı bakmış olmalıymış ki elimi tuttu. "Hoş geldin mahalleme kızım." dedi avuçlarını elime aldığı elimi içtenlikle okşayarak. "Gerçek olamayacak kadar iyi insanlarla doludur bu mahalle kızım. Kurtarılmış küçücük bir bölge, koca şehirden kendimizi enayi gibi hissetmedimiz tek yer de burası. Bozulsun istemiyoruz. Mahalleye taşınan herkese bir şekilde yaparız buna benzer şeyler. Bakıcı gönlümüze göre değil, onu buradan kaçıracak başka oyunlar icat eder, kaçırıp gönderene kadar durmayız."

Eczacı söze girdi. "Ali tiyatrocudur, kırmadı bizi yine. Sağ olsun, mahalleme biri taşındığında çalışıyor kapısını, bir oyun ayarlıyor. Kusura bakma e mi kızım, bizden biri olur olmadığını anlamamız lazımdı."

Oturduğumuz masanın çevresini sarmıştı mahallede. Ali de aralarındaydı. "Hoş geldini" dedi güler. Yüzüne bakamadım. Kendimi bir tuhaf hissediyordum. Eczacı ve yanındaki kadını birlikte görünce denki. Kâğıt toplayıcısıya çarpıp arabadan inen çifti de onlar oynamıştı demek. Kendimi aptal gibi hissediyordum. Sevinsen mi üzülsem mi bilemedim. Bir testten geçmiştim ama yine aldanarak. "Su, biraz su alabilir miyim?" dedim. Ali "Su" diye bağırdı dönerciye. "Su istiyor." İmalı bir bakış eşliğinde itiraz ettim. "Soğan diyor, su değil, soğan!"

Bir sessizlik oldu, gülerek selamladım herkesi: "Hoş buldum."

BAVUL

"Ben kadını, ben erkeğim" değil,
"Ben insanım" diyebilmeliyiz. İnsan
diyebildiğimiz zaman
güzel oluyoruz...

Ayşen Gruda